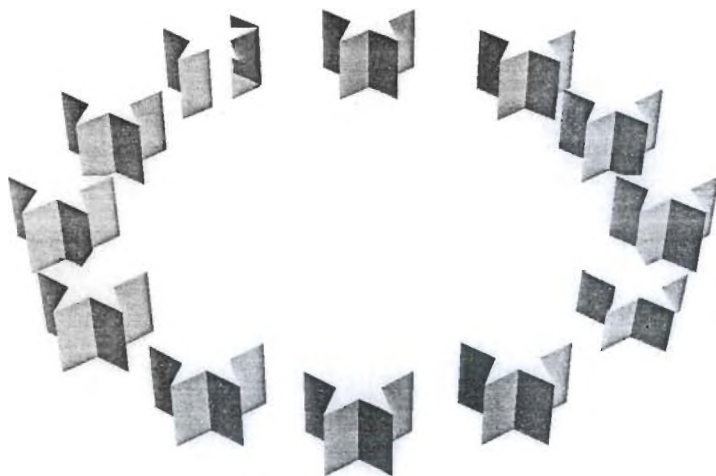

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

« ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ »

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΑΛΕΒΙΖΟΣ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΗΣ

Α.Μ.: 6912

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΚΕΚΑ ΕΛΕΝΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1°	
1.1 Η οργάνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.	5
1.1.1 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.	5
1.1.2 Το Συμβούλιο της ΕΕ.	6
1.1.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.	6
1.1.4 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.	7
1.1.5 Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.	7
1.1.6 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.	7
1.1.7 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.	7
1.1.8 Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.	8
1.1.9 Η Επιτροπή των Περιφερειών.	8
Κεφάλαιο 2°	
2.1 Οι πολιτικές της ΕΕ.	9
2.1.1 Οι πολιτικές αλληλεγγύης.	9
2.1.2 Η περιφερειακή δράση.	9
2.1.3 Η κοινωνική διάσταση.	10
2.1.4 Η πολιτική της απασχόλησης.	10
2.1.5 Η χρηματοδότηση των κοινών πολιτικών.	11
2.1.6 Η αναμόρφωση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.	12
2.1.7 Οι πολιτικές της προόδου.	13
2.1.8 Τα μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα.	15
2.1.9 Γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών.	15
2.2 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).	18
2.3 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ).	19
2.4 Η τελική πορεία προς την ΟΝΕ.	20
2.5 Η Συνθήκη του Μάαστριχ.	20
2.6 Το χρονοδιάγραμμα του ευρώ.	22
Κεφάλαιο 3°	
3.1 Πολιτικές ανταγωνισμού των επιχειρήσεων.	24
3.1.1 Ισοπέδωση του πεδίου δράσης.	24
3.1.2 Ενθάρρυνση της καινοτομίας.	25
3.1.3 Προώθηση της επιχειρηματικότητας.	25
3.1.4 Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανταγωνιστικότητα.	26

3.1.5	Η ευρύτερη διάσταση.	26
3.2	Κανόνες ανταγωνισμού.	27
3.2.1	Περιοριστικές πρακτικές, καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης και συμπράξεις.	27
3.2.2	Έλεγχος των συγχωνεύσεων.	28
3.2.3	Απελευθέρωση.	28
3.2.4	Κρατικές ενισχύσεις.	29
3.2.5	Έλεγχοι.	29
3.2.6	Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης.	29
3.3	Μέτρα ενίσχυσης ανταγωνιστικότητας.	30
3.3.1	Η πολιτική για τις επιχειρήσεις στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.	30
3.3.2	Επιχειρηματικό πνεύμα στην Ευρώπη.	31
3.3.3	Παραγωγικότητα: το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.	35
3.3.4	Καινοτομία στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης.	39
3.3.5	Η πολιτική για τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση.	42
3.3.6	Σκέψη για τις μικρές επιχειρήσεις σε μία Ευρώπη που διευρύνεται.	44
3.3.7	Η σχετική αγορά.	46
3.3.8	Πράσινη βίβλος για τις συγκεντρώσεις.	48
3.3.9	Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς.	50
3.3.10	Κατευθυντήριες γραμμές για συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.	54
3.3.11	Συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης.	60
3.3.12	Συμφωνίες προμήθειας και διανομής.	62
3.3.13	Συμφωνίες εξειδίκευσης.	64
3.3.14	Υπολογισμός των προστίμων.	65
3.3.15	Μη επιβολή ή μείωση των προστίμων στις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή.	67
3.3.16	Εξαίρεση των συμφωνιών ήσσονος σημασίας.	69
3.3.17	Απαλλαγή ορισμένων συμφωνιών.	70
3.3.18	Απαλλαγή ορισμένων κάθετων συμφωνιών.	71
3.3.19	Εξαίρεση από ορισμένες συμφωνίες στον τομέα των ασφαλειών.	73
3.4	Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων	75
3.4.1	Πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδίως για τις ΜΜΕ(2001-2005).	74
3.4.2	Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.	75
3.4.3	Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.	76
3.4.4	Άλλα κοινοτικά προγράμματα.	77
3.4.5	Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ	78
	Συμπεράσματα	79
	Βιβλιογραφία	80

Εισαγωγή

Σαν Ελλάδα πιστεύω ότι περνάμε μια από τις πιο παραγωγικές και εξελισσόμενες περιόδους της σύγχρονης ιστορίας μας. Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που οφείλεται αυτό είναι και το ότι είμαστε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας οικογένειας 25 πλέον ευρωπαϊκών δημοκρατικών χωρών, οι οποίες είναι δεσμευμένες να συνεργάζονται για την ειρήνη και την ευημερία.

Αυτός είναι ουσιαστικά και ο λόγος για τον οποίο επέλεξα αυτή την εργασία. Θέλω λοιπόν απλά να δείξω τι προσφέρει η ΕΕ καθώς και πως μπορεί κάθε χώρα να 'εκμεταλλευτεί' αυτό το προνόμιο ώστε να αναπτυχθεί περισσότερο κυρίως στον οικονομικό τομέα που είναι ίσως και ο βασικότερος.

Έτσι στο πρώτο κεφάλαιο θα αναφερθώ στην οργάνωση της ΕΕ δηλαδή θα δούμε συνοπτικά τα θεσμικά αλλά και κάποια άλλα όργανα της. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα μιλήσουμε για τις πολιτικές της ΕΕ σε γενικές γραμμές π.χ. κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές κ.α. Κατά το τρίτο κεφάλαιο που είναι και το πιο ουσιώδες θα προσπαθήσω να εμβαθύνω στις πολιτικές ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, σε κάποιους κανόνες ανταγωνισμού και στα μέτρα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας. Τέλος θα παραθέσω κάποια συμπεράσματα που έχω τη γνώμη ότι απορρέουν από αυτά που θα έχουν προαναφερθεί.

Αν και το θέμα Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ανεξάντλητο και αρκετά πολύπλοκο ελπίζω ότι θα τα καταφέρω να σας πληροφορήσω όσο το δυνατό εγκυρότερα.

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Η οργάνωση της ΕΕ.

1.1.1 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Η φωνή των πολιτών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) αποτελεί τη δημοκρατική φωνή των λαών της Ευρώπης. Τα Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΜΕΚ) εκλέγονται απ' ευθείας από τους πολίτες και δεν ανήκουν σε εθνικούς συνασπισμούς αλλά σε επτά πολιτικές ομάδες. Κάθε ομάδα αντικατοπτρίζει την πολιτική ιδεολογία του εθνικού κόμματος στο οποίο ανήκουν τα μέλη της. Ορισμένοι ευρωβουλευτές είναι ανεξάρτητοι, δηλαδή δεν ανήκουν σε καμία πολιτική παράταξη. Στις ευρωπαϊκές εκλογές του Ιουνίου του 1999, σχεδόν το 30 % των εκλεγμένων ΜΕΚ ήταν γυναίκες.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνίσταται στα ακόλουθα:

- εξέταση και έγκριση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας συναπόφασης, το Κοινοβούλιο διαδραματίζει ρόλο ισότιμο με εκείνον του Συμβουλίου Υπουργών,
- έγκριση του προϋπολογισμού της Ε.Ε,
- άσκηση δημοκρατικού ελέγχου σε όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, πιθανώς με την συγκρότηση εξεταστικών επιτροπών,
- επικύρωση σημαντικών διεθνών συμφωνιών, όπως οι συνθήκες προσχώρησης νέων κρατών μελών και οι συμφωνίες εμπορίου ή σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και άλλων κρατών.

Το ΕΚ έχει θεσπίσει το βραβείο Sakharov, το οποίο απονέμεται ετησίως σε άτομα ή ομάδες που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλον τον κόσμο.

Όπως και τα εθνικά κοινοβούλια, το ΕΚ διαθέτει κοινοβουλευτικές επιτροπές που ασχολούνται με συγκεκριμένα θέματα (εξωτερικές σχέσεις, προϋπολογισμός, περιβάλλον κλπ). Μέσω μιας από αυτές τις επιτροπές, της επιτροπής αναφορών, οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν απευθείας αναφορές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ΕΚ εκλέγει τον ευρωπαϊκό διαμεσολαβητή, ο οποίος διερευνά παράπονα που υποβάλλονται από πολίτες σχετικά με περιπτώσεις κακής διοικητικής πρακτικής στην ΕΕ.

1.1.2 Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η φωνή των κρατών μελών.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - παλαιότερα γνωστό ως το Συμβούλιο των Υπουργών - αποτελεί την κύρια αρχή της ΕΕ για τη θέσπιση νομοθεσίας και τη λήψη αποφάσεων. Στο Συμβούλιο συμμετέχουν εκπρόσωποι των κυβερνήσεων όλων των κρατών μελών, οι οποίοι εκλέγονται σε εθνικό επίπεδο. Αποτελεί το φόρουμ στο πλαίσιο του οποίου οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων μπορούν να προωθήσουν τα συμφέροντά τους και να καταλήξουν σε συμβιβασμούς. Συνέρχονται τακτικά, σε επίπεδο ομάδων εργασίας, πρέσβων, υπουργών ή όταν πρόκειται να αποφασιστούν σημαντικές πολιτικές κατευθύνσεις σε επίπεδο προέδρων και πρωθυπουργών, δηλαδή στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Το Συμβούλιο, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθορίζει τους κανόνες για όλες τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), που αποτελούν τον πρώτο πυλώνα της ΕΕ. Ο πυλώνας αυτός καλύπτει την εσωτερική αγορά και τις περισσότερες κοινές πολιτικές της ΕΕ και εγγυάται την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίου.

Επίσης, το Συμβούλιο είναι κυρίως αρμόδιο για τον δεύτερο και τρίτο πυλώνα, δηλαδή για τη διακυβερνητική συνεργασία στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας, όπως επίσης και στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Ειδικότερα, αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις συνεργάζονται με την ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του λαθρεμπορίου ναρκωτικών. Ενώνουν τις δυνάμεις τους για να μιλούν με μια φωνή σε διεθνή θέματα, επικουρούμενες από τον Υπατό Εκπρόσωπο για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας.

1.1.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η κινητήριος δύναμη της ενοποίησης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτελεί ένα μεγάλο μέρος των καθημερινών εργασιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συντάσσει προτάσεις για νέες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, τις οποίες τις υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Η Επιτροπή διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή των αποφάσεων της ΕΕ και ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο δαπανώνται οι πόροι της ΕΕ. Παρακολουθεί επίσης τη συμμόρφωση προς τις ευρωπαϊκές συνθήκες και την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελείται από 20 μέλη, γυναίκες και άνδρες (περισσότερα το 2004), τα οποία επικουρούνται από 24000 δημόσιους υπαλλήλους. Ο Πρόεδρος επιλέγεται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ και ο διορισμός του πρέπει να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα υπόλοιπα μέλη διορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών σε συνεννόηση με τον επλεγέντα Πρόεδρο, πρέπει δε και αυτά να λάβουν την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετούς διάρκειας, μπορεί όμως να παυτεί νωρίτερα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η Επιτροπή λειτουργεί ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού που απασχολείται εργάζεται στις Βρυξέλλες, στο Βέλγιο.

1.1.4 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο: Το όργανο επιβολής του νόμου.

Η θέσπιση κοινών κανόνων στην ΕΕ απαιτεί φυσικά την εφαρμογή τους στην πράξη, καθώς επίσης και την ομοιόμορφη ερμηνεία τους. Αυτό ακριβώς εξασφαλίζει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Διευθετεί διχογνωμίες όσον αφορά την ερμηνεία των συνθηκών και της νομοθεσίας της ΕΕ. Τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να ζητούν τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, όταν έχουν αμφιβολίες όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ, ενώ και μεμονωμένοι πολίτες μπορούν να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποτελείται από 15 ανεξάρτητους δικαστές και εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

1.1.5 Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο: Ορθολογική χρήση των πόρων.

Οι πόροι που διατίθενται από την ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τρόπο νόμιμο, οικονομικά αποδοτικό και για το σκοπό που προορίζονται. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, ένα ανεξάρτητο όργανο της ΕΕ που εδρεύει στο Λουξεμβούργο, είναι ο φορέας που ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο δαπανώνται οι πόροι. Οι ελεγκτές είναι αυτοί που διασφαλίζουν την ορθολογική χρήση των πόρων που καταβάλλει ο φορολογούμενος στην ΕΕ.

1.1.6 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: Ένα σταθερό νόμισμα για την Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση του νέου κοινού νομίσματος, του ευρώ. Αποφασίζει ανεξάρτητα για την ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική π.χ. για το ύψος των επιτοκίων. Κύριος στόχος της τράπεζας είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών, έτσι ώστε η ευρωπαϊκή οικονομία να μην πλήττεται από πληθωρισμό. Η νομισματική όμως πολιτική εξυπηρετεί και άλλους πολιτικούς στόχους που καθορίζονται στην ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εδρεύει στη Φρανκφούρτη, στη Γερμανία. Διοικείται από έναν Πρόεδρο και ένα διοικητικό συμβούλιο, σε στενή συνεργασία με τις εθνικές τράπεζες των κρατών μελών της ΕΕ.

1.1.7 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Μακροπρόθεσμη επένδυση στο μέλλον.

Η τράπεζα χορηγεί πιστώσεις για επενδυτικά σχέδια ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, κυρίως για σχέδια από τα οποία επωφελούνται λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές. Χρηματοδοτεί π.χ. την κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών, αυτοκινητοδρόμων και αεροδρομίων, περιβαλλοντικά σχέδια και, μέσω συνεργαζόμενων τραπεζών, επενδύσεις ΜΜΕ που συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ανάπτυξη. Τα δάνεια που χορηγεί η τράπεζα υποστηρίζουν επίσης τη διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης, όπως επίσης και την πολιτική αναπτυξιακής βοήθειας. Η τράπεζα αυτή εδρεύει στο Λουξεμβούργο και αντλεί τους πόρους της από τις κεφαλαιαγορές. Ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός μπορεί να χορηγεί δάνεια με ευνοϊκότερους όρους.

1.1.8 Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή: Συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Από εργοδότες έως εργατικές ενώσεις και από καταναλωτές έως οικολόγους, τα 222 μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (περισσότερα το 2004) εκπροσωπούν το σύνολο των κυριότερων ομάδων συμφερόντων στην ΕΕ. Πρόκειται για ένα συμβουλευτικό σώμα, το οποίο γνωμοδοτεί επί σημαντικών πτυχών των νέων πρωτοβουλιών της ΕΕ. Αποτελεί μέρος της κοινής ευρωπαϊκής παράδοσης για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην πολιτική ζωή.

1.1.9 Η Επιτροπή των Περιφερειών: Η τοπική διάσταση.

Πολλές αποφάσεις που λαμβάνονται στην ΕΕ έχουν άμεση επίδραση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Μέσω της Επιτροπής των Περιφερειών μπορεί να ζητηθεί η γνώμη των τοπικών και περιφερειακών αρχών, πριν από τη λήψη αποφάσεων από την ΕΕ σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η απασχόληση και οι μεταφορές. Τα 222 μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών (περισσότερα το 2004) είναι συνήθως περιφερειάρχες ή δήμαρχοι.

Κεφάλαιο 2°

2.1 Οι πολιτικές της ΕΕ.

Οι συντάκτες της Συνθήκης της Ρώμης όρισαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα "την αποστολή, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, τη συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας, αυξημένη σταθερότητα, επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει".

2.1.1 Οι πολιτικές αλληλεγγύης.

Ο καθολικός αυτός στόχος θα επιτευχθεί με την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, συνοδευόμενη από μία πολιτική ανταγωνισμού που αποσκοπεί να ελέγχει την ανταγωνιστική συμπεριφορά των επιχειρήσεων και να προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Η δημιουργία όμως της μεγάλης αγοράς, για να είναι επωφελής σε όλους τους τομείς δραστηριότητας και σε όλες τις περιοχές, πρέπει να συνοδεύεται από πολιτικές βολонταριστικού και διαρθρωτικού χαρακτήρα, που θα υλοποιούνται και θα χρηματοδοτούνται σε κοινοτικό πλαίσιο. Η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής εμφανίστηκε ως επιτακτική ανάγκη αλληλεγγύης, πράγμα που εκφράστηκε με την εφαρμογή περιφερειακής και κοινωνικής πολιτικής, των οποίων το εύρος εξακολούθησε να αυξάνεται κατά τις διαδοχικές διευρύνσεις.

2.1.2 Η περιφερειακή δράση.

Με την Ενιαία Πράξη, η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής κατέστη το επιστέγασμα του χώρου χωρίς σύνορα.

Τον Φεβρουάριο του 1988, τα κράτη μέλη αποφάσισαν να διπλασιάσουν τους χρηματοδοτικούς πόρους που χορηγούσαν για τις διαρθρωτικές δαπάνες : Από το 1989 μέχρι το 1993, 14 δις Ecu το χρόνο προορίζονταν για την ανάπτυξη των καθυστερημένων περιφερειών, τη μετατροπή ορισμένων βιομηχανικών περιοχών, τη χορήγηση ενισχύσεων για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και την επαγγελματική ένταξη των νέων, τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών διαρθρώσεων και τις μειονεκτικές αγροτικές περιοχές. Διοχετευόμενα μέσω των υφιστάμενων ταμείων, τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο ουσιαστικής μεταρρύθμισης το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ), τα ποσά αυτά συμπληρώνουν ή ενθαρρύνουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα κράτη, οι περιφέρειες και οι ιδιώτες επενδυτές. Κατά την περίοδο 1993-1999 τα διαρθρωτικά μέτρα (διαρθρωτικά ταμεία και ταμεία συνοχής) διέθεσαν 200 δις Ecu. Τα ευρωπαϊκά ταμεία κατέστησαν λοιπόν σημαντικά εργαλεία της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που εκφράζει την ενδοκοινοτική αλληλεγγύη.

2.1.3 Η κοινωνική διάσταση.

Η βολонταριστική κοινωνική πολιτική επιχειρεί να αποκαταστήσει τις πλέον πρόδηλες διαταραχές της ισορροπίας. Το 1961, συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) με σκοπό να προωθήσει τους παράγοντες που θα διευκόλυναν την απασχόληση και την επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων. Διεύρυνε τη σφαίρα παρέμβασης της ΕΚΑΧ, η οποία συνεισέφερε σε μεγάλο βαθμό κατά τη δεκαετία του 1960, όταν χρειάστηκε να προσανατολίσει σε άλλες μορφές απασχόλησης χιλιάδες ανθρακωρύχους που επλήγησαν από το κλείσιμο των ανθρακωρυχείων.

Η χρηματοδοτική βοήθεια δεν αποτελεί το μόνο μέσο που συγκεκριμενοποιεί τον κοινωνικό προορισμό της Κοινότητας. Δεν αρκεί απλά η αντιμετώπιση όλων των καταστάσεων που δημιουργούνται από την κρίση ή προκύπτουν από τις καθυστερήσεις που παρατηρούνται όσον αφορά την ανάπτυξη ορισμένων περιοχών. Οι δυναμικές επιπτώσεις της ανάπτυξης, που αναμένονται τόσο από πολιτικές που υλοποιούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και από την κοινοτική διάσταση, πρέπει να ευνοούν κατά προτεραιότητα την κοινωνική πρόοδο. Η πρόοδος αυτή όμως συνοδεύεται, αν δεν ενθαρρύνεται, από μία νομοθεσία η οποία διασφαλίζει μία "βάση" ελάχιστων δικαιωμάτων. Ο κοινωνικός αυτός χώρος αποτελείται από κανόνες που περιλαμβάνονται στη συνθήκη, όπως η ισότητα των αμοιβών για ίδια εργασία μεταξύ ανδρών και γυναικών, και προέρχεται από πρόσφατες οδηγίες όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων (υγιεινή και ασφάλεια στον τόπο εργασίας) και τους βασικούς κανόνες ασφάλειας.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνοντας τον Δεκέμβριο του 1991, στο Μάαστριχ, ένα πρωτόκολλο εφαρμογής του ευρωπαϊκού χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, καθόρισε τα δικαιώματα των οποίων θα απολαύει, σε ολόκληρη την Κοινότητα, ο εργαζόμενος κόσμος : ελεύθερη κυκλοφορία, δίκαιη αμοιβή, βελτίωση των όρων εργασίας, κοινωνική προστασία, συλλογικές ενώσεις και διαπραγματεύσεις, επαγγελματική κατάρτιση, ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών, πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων, προστασία της υγείας και της ασφάλειας στον τόπο εργασίας, προστασία των παιδιών, των ηλικιωμένων και των αναπήρων. Ύστερα από την ανάληψη της διακυβέρνησης από τους Εργατικούς στη Βρετανία, αποφασίστηκε στο Άμστερνταμ τον Ιούνιο του 1997 να περιληφθεί αυτό το πρωτόκολλο στο κείμενο της Συνθήκης και να εφαρμοστεί σε όλα τα κράτη μέλη.

2.1.4 Η πολιτική της απασχόλησης.

Με την ολοένα και πιο νομοτελειακή πρόοδο προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, τα κράτη μέλη συνειδητοποίησαν την ολοένα και πιεστικότερη προσδοκία των πολιτών της Ένωσης για μια πιο δραστήρια πολιτική υπέρ της απασχόλησης. Πώς να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων για τα οφέλη και το μέλλον της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, ενόσω τα κράτη μέλη υπόμεναν μια δομική ανεργία που το 1997 αριθμούσε ακόμα 17,9 εκατομμύρια άνεργους; Και οι διαπραγματευτές της Συνθήκης του Άμστερνταμ εισήγαγαν ένα νέο κεφάλαιο για την απασχόληση που αποδίδει προτεραιότητα στο θέμα αυτό στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής της Ένωσης. Εκκινώντας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για το συγκεκριμένο θέμα, που έγινε στο Λουξεμβούργο στις 20 και 21 Νοεμβρίου 1997, οι Δεκαπέντε χάραξαν μια

κοινή στρατηγική με στόχο να ενισχυθεί η πολιτική των κρατών μελών συγκεκριμένα στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, της ενθάρρυνσης για τη δημιουργία επιχειρήσεων και της αναβάθμισης του κοινωνικού διαλόγου. Χαράχθηκαν κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, των οποίων η τήρηση και εφαρμογή θα παρακολουθείται τακτικά από τα κράτη μέλη και από τα κοινοτικά όργανα με βάση μια κοινή διαδικασία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων.

2.1.5 Η χρηματοδότηση των κοινών πολιτικών.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1992, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου ενέκρινε δημοσιονομικές προοπτικές για την περίοδο 1993-1999, οι οποίες προέβλεπαν την αύξηση του κοινοτικού προϋπολογισμού από 69 δις Ecu (πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων) το 1993 σε 84 δις. το 1999. Το ανώτατο όριο των ιδίων πόρων θα αυξανόταν κάπως: 1,27% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ένωσης έναντι 1,2% που ήταν προηγουμένως.

Η αύξηση αυτή κατανεμήθηκε γύρω από τρεις καθορισμένους στόχους : Την ανάπτυξη των δράσεων της Κοινότητας στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων που συνδέεται με τον ενισχυμένο ρόλο που καλούνταν να διαδραματίσει στον κόσμο εξαιτίας των προόδων προς την ολοκλήρωσή της, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που καθίστατο απαραίτητη για την επιτυχία της ενιαίας αγοράς και την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, καθώς και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής εισήγαγαν τις καινοτομίες που απαιτούσαν οι αποφάσεις του Μάαστριχ : δημιουργία ενός Ταμείου Συνοχής υπέρ της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας, νέες κατευθύνσεις για την πολιτική του ανταγωνισμού, θέσπιση βιομηχανικής πολιτικής, προώθηση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, ενδυνάμωση της κοινωνικής πολιτικής, της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και ανάπτυξη των δικτύων υποδομών.

Οι καινοτόμες αυτές πολιτικές που εφαρμόζει η Ένωση βασίζονται σε δύο αρχές: την επικουρικότητα, δυνάμει της οποίας η Κοινότητα ενεργεί - με εξαίρεση τους τομείς της αποκλειστικής αρμοδιότητάς της - μόνον εφόσον η δράση της είναι αποτελεσματικότερη από μία δράση που αναλαμβάνεται σε εθνικό επίπεδο, και την αλληλεγγύη, που καλύπτεται από τον κοινοτικό στόχο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Η πρόκληση συνίσταται στο να συνδυαστούν οι δύο αυτές έννοιες και να καταστεί δυνατή η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών - πράγμα που συνεπάγεται μια επιπλέον δημοσιονομική προσπάθεια - στο πλαίσιο της αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας και των περιορισμένων δημοσιονομικών περιθωρίων των κρατών μελών που απαιτεί η επιτυχία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Επειδή ο χρηματοδοτικός προγραμματισμός τελείωνε στις 31 Δεκεμβρίου 1999, η Επιτροπή υπέβαλε τον Ιούλιο του 1997 ένα γενικό έγγραφο με τίτλο "Ατζέντα 2000" όπου λαμβάνονταν ιδιαιτέρως υπόψη οι νέες προκλήσεις που καλούνταν να αντιμετωπίσει η Ένωση κατά την περίοδο 2000 έως 2006. Στο επίκεντρο των προκλήσεων αυτών βρίσκονται η προοπτική νέων προσχωρήσεων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (πλέον έχουν προσχωρήσει), καθώς και η ανάγκη

περιορισμού των δημοσίων δαπανών και η αντιμετώπιση εντεινόμενων ανησυχιών ορισμένων κρατών μελών σχετικά με την οικονομική συνεισφορά τους στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει τη διατήρηση ενός "δημοσιονομικού κατεστημένου" για την περίοδο 2000-2006, πράγμα που αποκλείει την αύξηση των δημοσιονομικών πόρων πέραν του ανωτάτου ορίου του 1,27% του ΑΕΠ, με εξασφάλιση ωστόσο των χρηματοδοτικών εισροών που διασφαλίζουν την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ της Ένωσης και των υποψήφιων χωρών.

Όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, το ποσό που προτεινόταν να περιληφθεί στον προϋπολογισμό για τα 15 τότε κράτη μέλη ανέρχονταν σε 210 δισεκατομμύρια Ecu στα οποία προστίθονταν 20 δισεκατομμύρια για το ταμείο συνοχής. Για να εξορθολογιστεί και να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα αυτών των δημοσιονομικών συνεισφορών, η Επιτροπή εισηγήθηκε να περιοριστούν οι βασικοί στόχοι στους εξής τρεις:

- ο στόχος 1 θα αφορά τη βοήθεια στην ανάπτυξη των περιφερειών των οποίων το ΑΕΠ ανά κάτοικο είναι κατώτερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου και θα απορροφήσει τα 2/3 του συνόλου των πιστώσεων,
- ο στόχος 2 αφορά τις άλλες περιφέρειες που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, είτε πρόκειται για ζώνες σε οικονομική μεταβολή, είτε για αγροτικές ζώνες σε παρακμή είτε για ζώνες εξαρτώμενες από την αλιεία που διέρχονται κρίση ή για αστικές περιοχές που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες,
- ο στόχος 3 εστιάζεται στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων και την καταπολέμηση της ανεργίας με βάση το νέο κεφάλαιο για την απασχόληση που περιλήφθηκε στη Συνθήκη.

2.1.6 Η αναμόρφωση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Παράλληλα με τους εν λόγω άξονες προτεραιότητας, το Συμβούλιο ενέκρινε επίσης, τον Ιούνιο του 1992, μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, με στόχο τη μείωση του κόστους χωρίς να θιγεί η ανταγωνιστικότητά της.

Το άρθρο 33 (πρώην 39) της Συνθήκης της Ρώμης καθόριζε στην ΚΓΠ στόχους που επετεύχθησαν σε μεγάλο βαθμό : Να διασφαλίσει ένα ισότιμο βιοτικό επίπεδο στον γεωργικό πληθυσμό, να σταθεροποιήσει τις αγορές, να εξασφαλίσει λογικές τιμές στους καταναλωτές, να εκσυγχρονίσει τις γεωργικές διαρθρώσεις. Οι αρχές της ενότητας της αγοράς, της κοινοτικής προτίμησης και της χρηματοδοτικής αλληλεγγύης λειτούργησαν ορθά στο πλαίσιο μιας ελλειμματικής γεωργίας. Εξασφαλίστηκε ο εφοδιασμός για τους καταναλωτές, οι οποίοι απολαύουν σταθερών τιμών, ανεξάρτητα από τις συνεχείς διακυμάνσεις της παγκόσμιας αγοράς. Η αγροτική έξοδος και ο εκσυγχρονισμός του γεωργικού επαγγέλματος είχαν ως αποτέλεσμα να μειωθεί από 20% σε 8% το ποσοστό του γεωργικού πληθυσμού στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού και να δημιουργηθεί ένας τομέας ανταγωνιστικής παραγωγής.

Η γεωργική πολιτική, θύμα της επιτυχίας της, έπρεπε να επανακαθορίσει τις μεθόδους της προκειμένου να περιορίσει την αύξηση της παραγωγής (2% ετησίως από το 1973 έως το 1988) που υπερέβαινε σε μεγάλο βαθμό την αντίστοιχη της κατανάλωσης (0,5% ετησίως) το επιπλέον κόστος που δημιουργούσε η εν λόγω

επιβάρυνση στον κοινοτικό προϋπολογισμό έθετε σε κίνδυνο την ανάπτυξη των άλλων πολιτικών. Ο βασικός στόχος της μεταρρύθμισης συνίσταται στον διαχωρισμό των ενισχύσεων από τον όγκο της παραγωγής, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ποιότητα, να πραγματοποιηθεί ορθότερη αντιστοιχία μεταξύ παραγωγής και ζήτησης και να αποθαρρυνθεί η εντατική, καταστροφική για το περιβάλλον, παραγωγή.

Στις παραμονές του έτους 2000, τα μέτρα αυτά άρχισαν να αποφέρουν καρπούς, αλλά η ευρωπαϊκή γεωργοκτηνοτροφία έπρεπε να συνεχίσει την προσαρμογή της για να αντιμετωπίσει σημαντικές επικείμενες προκλήσεις: τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που είναι ακόμα σε μεγάλο βαθμό αγροτικές, τη δρομολόγηση ενός νέου γύρου πολυμερών διαπραγματεύσεων την 1η Ιανουαρίου 2000 και την έγκριση του νέου κοινοτικού χρηματοδοτικού πλαισίου. Στις κατευθύνσεις που χάραξε για την κοινοτική αγροτική πολιτική στην "Ατζέντα 2000", η Επιτροπή εισηγείται την εμβάθυνση της μεταρρύθμισης του 1992 με τον προγραμματισμό μιας νέας μείωσης των τιμών των αγροτικών προϊόντων στους τομείς των εκτεταμένων καλλιεργειών, του βοείου κρέατος και του γάλακτος, σε συνδυασμό με αντισταθμίσεις προς τους παραγωγούς υπό μορφή άμεσων πληρωμών.

2.1.7 Οι πολιτικές της προόδου.

Συνοδευτικές πολιτικές της μεγάλης αγοράς, οι κοινοτικές δράσεις επεκτάθηκαν σταδιακά και σε άλλους τομείς. Η ευρωπαϊκή διάσταση εγγίζει σήμερα το πλαίσιο ζωής του πολίτη, με στόχο την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προκλήσεων της κοινωνίας, την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία, τα δικαιώματα του καταναλωτή, τον ανταγωνισμό και την ασφάλεια των μεταφορών, την εκπαίδευση, την πρόσβαση στην πολιτιστική παραγωγή. Τη στιγμή που κάθε κράτος μέλος διέπεται από ένα δημοκρατικό σύστημα ικανό να εναρμονίζει τις απαντήσεις των εθνικών ή τοπικών αρχών στις προσμονές και τις ανάγκες που εκφράζουν οι πολίτες, είναι άραγε αναγκαία, ακόμα και νόμιμη, αυτή η εισβολή της Ευρώπης; Η απάντησή επιβάλλεται από μόνη της. Η διάσταση ορισμένων προβλημάτων υπερβαίνει τα σύνορα και απαιτεί συντονισμένες απειπιθέσεις που, οι περισσότερες από αυτές, βρίσκουν μέσα στο κοινοτικό πλαίσιο ρυθμιστική αποτελεσματικότητα και κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα. Διαπιστώνουμε επίσης ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι απαντήσεις της Ένωσης υπήρξαν πηγή προόδου και τόνωσης και, ότι παρέχουν δυνατότητες που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ακόμη περισσότερο.

Έτσι, η σοβαρή κρίση εμπιστοσύνης που προκάλεσε η εμφάνιση της λεγόμενης ασθένειας των τρελών αγελάδων, ΣΕΒ ή σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας των βοοειδών οδήγησε την Επιτροπή να επιβάλει εμπάργκο για πολλά προϊόντα βόειος προέλευσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με βάση τα πορίσματα μιας εξεταστικής επιτροπής που εκδόθηκαν στις 8 Νοεμβρίου 1997, στήριξε τις προσπάθειες της Επιτροπής προς αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της και εντατικοποίηση των κοινοτικών μέτρων υπέρ της δημόσιας υγείας.

Για να αντιμετωπιστεί η ανησυχία των πολιτών, ενισχύθηκαν ιδιαίτερα στο Άμστερνταμ οι διατάξεις της Συνθήκης για τη δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών.

Αναμφίβολα, η θεαματικότερη αλληλεπίδραση μεταξύ της κοινής γνώμης και των οργάνων σημειώθηκε στον τομέα του περιβάλλοντος. Η συνειδητοποίηση του ευρέως κοινού ως προς την ανάγκη προστασίας του φυσικού πλούτου, καθώς και την ανύψωση του επιπέδου προστασίας του ατόμου όσον αφορά την κατανάλωση και το πλαίσιο ζωής του. Η Ένωση παρακινήθηκε να αναλάβει δράσεις σε περισσότερο συγκεκριμένους τομείς : κοινοί κανόνες κατά της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, μείωση των χλωροφθορανθρακούχων ουσιών που καταστρέφουν το στρώμα του όζοντος, επεξεργασία των απόβλητων υδάτων των αστικών κέντρων, επίβλεψη των χημικών προϊόντων, διαχείριση των αποβλήτων, μείωση της ηχορύπανσης από τα οχήματα, κλπ.

Η ενίσχυση των κανόνων και η νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος εμπεριέχουν μόνο μία επιτακτική πτυχή : η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης αποδεσμεύσει ορισμένα χρηματοδοτικά μέσα ικανά να ενθαρρύνουν την εκπόνηση προγραμμάτων ή να ενισχύσουν τους οικονομικούς φορείς για τη συμμόρφωσή τους με την κοινοτική νομοθεσία.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πεπεισμένη ότι το μέλλον της Ευρώπης έγκειται στην ικανότητα των Ευρωπαίων να διατηρήσουν τη θέση τους στην τεχνολογική άμιλλα, αξιολόγησε απαρχής, στη σωστή της διάσταση, την κινητήρια επίδραση και την αξία, όσον αφορά τις επενδύσεις, που έχει για το μέλλον η από κοινού πραγματοποιούμενη έρευνα. Παράλληλα με την ΕΟΚ ιδρύθηκε, το 1958, η Ευρατόμ, με αντικείμενο την από κοινού εκμετάλλευση της ατομικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς. Η Κοινότητα διαθέτει το δικό της κέντρο έρευνας, το Κοινό Κέντρο Έρευνας (ΚΚΕρ), το οποίο αποτελείται από εννέα ινστιτούτα κατανομημένα σε τέσσερα σημεία : Ispra (Ιταλία), Καρλσρούη (Γερμανία), Petten (Κάτω Χώρες) και Geel (Βέλγιο). Η επιτάχυνση όμως της άμιλλας στον τομέα της καινοτομίας κατέστησε αναγκαία την επίτευξη περαιτέρω προόδου και την προτροπή για τη μεγαλύτερη δυνατή συγκέντρωση επιστημόνων, απελευθερώνοντας την έρευνα, πολλαπλασιάζοντας τις βιομηχανικές εφαρμογές και υπερνικώντας τη διοικητική ακαμψία και τους χρηματοδοτικούς αποκλεισμούς.

Η κοινοτική δράση επιθυμεί να είναι παραπληρωματική των εθνικών δράσεων: ευνοεί τα προγράμματα που συγκεντρώνουν πολυάριθμα εργαστήρια από διάφορα κράτη μέλη. Ενισχύει τις προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο στον τομέα της έρευνας, όπως η ελεγχόμενη θερμοπυρηνική σύντηξη - που αποτελεί μια ενδεχομένως ανεξάντλητη πηγή ενέργειας για τον 21ο αιώνα - (πρόγραμμα JET, Joint European Torus), όσο και στις πλέον στρατηγικές βιομηχανίες που απειλούνται σε βιομηχανικό επίπεδο, όπως η ηλεκτρονική και η πληροφορική.

Το 5ο ερευνητικό πρόγραμμα-πλαίσιο που προτάθηκε από την Επιτροπή για την περίοδο 1999-2003, επέτρεψε στην Κοινότητα, η οποία διέθεσε για τον σκοπό αυτό κονδύλιο ύψους 16,3 δις Ecu, να χρηματοδοτήσει ένα ποικιλόμορφο σύνολο προγραμμάτων, τα οποία θα έρχονταν σε επαφή με χιλιάδες ερευνητές σε όλα τα κράτη μέλη.

2.1.8 Τα μεγάλα ευρωπαϊκά δίκτυα.

Βάσει των προτάσεων που παρουσίασε η Επιτροπή στο Λευκό Βιβλίο για "την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση", το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέδωσε στις 25 Ιουνίου 1994, έναν κατάλογο με 11 μεγάλα σχέδια στον τομέα των μεταφορών, και ιδίως για την κατασκευή γραμμών του τρένου μεγάλης ταχύτητας που θα συνδέει τις πρωτεύουσες διαφόρων κρατών μελών. Στα έργα αυτά που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης, προστίθενται και άλλα σχέδια που θα ευνοήσουν την οικονομική ανάκαμψη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, και θα δημιουργήσουν τις υποδομές που χρειάζεται η Ευρώπη στους τομείς της πληροφορίας ("αυτοκινητόδρομοι της πληροφορίας") και της ενέργειας. Μισό δισεκατομμύριο Ecu εγγράφηκε στον προϋπολογισμό της Ένωσης για το 1997 με σκοπό τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση αυτών των σχεδίων.

2.1.9 Γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών.

Για τη βελτίωση των συνθηκών για μια οικονομική ανάπτυξη και τη σύσταση θέσεων εργασίας μέσω μιας στρατηγικής οικονομικής πολιτικής που επικεντρώνεται, αφενός, σε μακροοικονομικές πολιτικές οι οποίες προσανατολίζονται προς την ανάπτυξη και τη σταθερότητα και αφετέρου, στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ενόψει μιας αειφόρου ανάπτυξης, που θα δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης και θα μειώσει τον πληθωρισμό συστάθηκε το συμβούλιο της 21^{ης} Ιουνίου του 2002.

Οι κυριότερες προτεραιότητες και οι βασικές δράσεις που πρέπει να αναληφθούν.

Μετά από μια απότομη και απρόσμενη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και μια μείωση της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης το 2001, η οικονομική ανάπτυξη φαινόταν να σημειώνει μια καινούργια αρχή. Μια βελτίωση της εμπιστοσύνης καθώς και μια αύξηση της εξωτερικής ζήτησης επέτρεπαν να ελπίζουμε σε επίτευχο ανάπτυξης κοντινό από το εκτιμώμενο για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2002. Πάντως, δεν ήταν πιθανό να υποχωρήσει η ανεργία με αισθητό τρόπο πριν από το 2003. Οι πληθωριστικές τάσεις αναμενόταν να εξακολουθήσουν να ισχύουν.

Η Ένωση στόχευσε σε μια ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας συγχρόνως ισορροπημένη και αειφόρο. Για την επίτευξη του στόχου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας που είναι να καταστεί η Ευρώπη η πλέον ανταγωνιστική και πλέον δυναμική οικονομία της γνώσης έως το 2010, ο δείκτης δυναμικής οικονομικής ανάπτυξης έπρεπε να αυξηθεί και οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις έπρεπε να επιταχυνθούν. Οι απαραίτητες δράσεις θα έπρεπε να επικεντρωθούν σε τέσσερις μεγάλους τομείς:

- Διασφάλιση και ενίσχυση του μακροοικονομικού πλαισίου. Το μακροοικονομικό πλαίσιο της ΕΕ στηρίζεται σε δύο πυλώνες: τη σταθερότητα των τιμών και μια υγιή δημοσιονομική πολιτική. Για να μπορούν να δράσουν ελεύθερα οι αυτόματοι σταθεροποιητές κατά τη διάρκεια ολόκληρου του οικονομικού κύκλου, τηρώντας συγχρόνως το όριο του 3% του ΑΕΠ για το δημόσιο έλλειμμα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να πολλαπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για την επίτευξη, από έως το 2004, της μετάβασης προς προϋπολογισμούς πλησίον της ισορροπίας ή

πλεονασματικούς. Πέραν ενός περιθωρίου ελιγμών για τους αυτόματους σταθεροποιητές, αυτό θα επιτρέψει μια συνεχή μείωση του δημοσίου χρέους ώστε να αντιμετωπισθούν οι δημοσιονομικές προκλήσεις και ειδικότερα η γήρανση του πληθυσμού,

- δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης. Αν και οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που έγιναν κατά τη δεκαετία του 1990 είχαν καλά αποτελέσματα, η ανεργία και ιδίως η μακροχρόνια ανεργία, παραμένει υψηλή σε ορισμένα κράτη μέλη. Εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια στη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των ανέργων. Το ποσοστό δραστηριότητας των γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων παραμένει μη ικανοποιητικό. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα για την αύξηση του ποσοστού δραστηριότητας και τη μείωση της ανεργίας. Γι' αυτό, οι μεταρρυθμίσεις της φορολογίας, της αγοράς εργασίας και των συστημάτων πρόληψης θα είναι απαραίτητες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης προέβλεψε ότι ο πραγματικός μέσος όρος ηλικίας συνταξιοδότησης θα καθυστερήσει κατά πέντε έτη έως το 2010,
- ενίσχυση των προϋποθέσεων για σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας. Για την αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων και ιδίως τη γήρανση των πληθυσμών, καθώς και για την επίτευξη ενός σταθερού δείκτη ανάπτυξης του ΑΕΠ σε ποσοστό 3%, η παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας πρέπει να αυξηθεί. Για να επιτευχθεί ένα υψηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας, επιχειρηματικού πνεύματος και επενδύσεων είναι απαραίτητο να ολοκληρωθούν περισσότερο οι ευρωπαϊκές αγορές σε τομείς όπως η ενέργεια, οι επικοινωνίες, οι υπηρεσίες ή το εργατικό δυναμικό,
- προώθηση μιας αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης. Οι εξωτερικές επιπτώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις τιμές. Επενδύσεις στην αποτελεσματικότητα των πόρων και της ενέργειας μπορούν να αποτελέσουν μια πηγή καινοτομίας και στη συνέχεια σύσταση θέσεων απασχόλησης. Οι οικονομικές πολιτικές μπορούν επίσης να συμβάλουν στην οικονομική και κοινωνική συνοχή, ενώ η σύσταση θέσεων απασχόλησης θα είναι η καλύτερη δυνατή προστασία κατά του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας.

Γενικές συστάσεις.

Οι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών ενθαρρύνουν τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα στους ακόλουθους τομείς:

Μακροοικονομικές πολιτικές:

- να επιτύχουν ή να διατηρήσουν δημοσιονομικές θέσεις πλησίον της ισορροπίας ή πλεονασματικές στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου και εάν αυτό δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των στόχων αυτών,
- να αποφύγουν τις ενισχυτικές των κυκλικών τάσεων δημοσιονομικές πολιτικές και να επιτρέψουν την ελεύθερη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών κατά τη διάρκεια της ανάκαμψης,
- να φροντίσουν για μια αύξηση των μισθών συμβιβάσιμη προς τη σταθερότητα των τιμών και την πρόοδο της παραγωγικότητας.

Βελτίωση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών:

- να βελτιώσουν την ποιότητα των δημοσίων δαπανών, αναπροσανατολίζοντάς τις στη συσσώρευση υλικού και ανθρώπινου κεφαλαίου και στην έρευνα και ανάπτυξη,
- να βελτιώσουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών εφαρμόζοντας τη συνολική τριπλή στρατηγική, δηλαδή την αύξηση των επιπέδων απασχόλησης, τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων,
- να ενισχύσουν τον συντονισμό στον φορολογικό τομέα μεταξύ των κρατών μελών.

Αγορά εργασίας:

- να καταστεί η εργασία ελκυστικότερη, με την αναμόρφωση των φορολογικών συστημάτων και των συστημάτων παροχών,
- να ενισχυθούν οι ενεργές πολιτικές για την απασχόληση, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητά τους,
- να μειωθούν οι φραγμοί στην κινητικότητα καθώς και τα εμπόδια στη συμμετοχή των γυναικών.

Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων:

- Εσωτερική αγορά: αύξηση του ποσοστού μεταφοράς των οδηγιών σχετικά με την εσωτερική αγορά, κατάργηση των τεχνικών εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών, συνέχιση του ανοίγματος των δημοσίων συμβάσεων.
- Ανταγωνισμός: διασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού από ανεξάρτητες και αποτελεσματικές αρχές ανταγωνισμού, μείωση των κρατικών ενισχύσεων και διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς τους.
- Βιομηχανίες δικτύων: ενθάρρυνση της εισόδου στην αγορά γενικά και ειδικά στους τομείς του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας παροχή κινήτρων για την κατασκευή νέων υποδομών.

Αποτελεσματικότητα και ολοκλήρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών της ΕΕ:

- επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών για τη μείωση του κόστους πρόσβασης στο κεφάλαιο, υλοποιώντας το πρόγραμμα δράσης για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (ΠΛΧΥ) μέχρι το 2005,
- βελτίωση των μηχανισμών συνεργασίας και συντονισμού σε όλα τα επίπεδα για λόγους πρόνοιας.

Επιχειρησιακό πνεύμα:

- θέσπιση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις, και πιο συγκεκριμένα με την απλοποίηση του συστήματος φορολόγησης των εταιριών, με αυξημένη αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών και με μείωση των εμποδίων στη διασυννοριακή δραστηριότητα που συνδέεται ιδίως

με τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών (πρότυπα λογιστικής, διοίκηση επιχειρήσεων, φορολογία, ΦΠΑ),

- θέσπιση των δεσμεύσεων του πλαισίου του ευρωπαϊκού χάρτη των μικρών επιχειρήσεων,
- βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (MME).

Οικονομία της γνώσης:

- προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης (E&A) και της καινοτομίας μέσω σφαιρικής αύξησης των δαπανών, βελτίωσης των σχέσεων μεταξύ των πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων και ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και έγκριση του έκτου προγράμματος πλαισίου στον τομέα της έρευνας,
- προώθηση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) μέσω αποτελεσματικού ανταγωνισμού και μιας ευρύτερης διάδοσης της χρήσης του Διαδικτύου (εκπόνηση του νέου σχεδίου δράσης e-Europe 2005),
- ενίσχυση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την αύξηση του αριθμού εξειδικευμένων εμπειρογνομώνων και των βασικών γνώσεων των πολιτών.

Αειφόρος ανάπτυξη:

- διεξαγωγή αναλύσεων των επιπτώσεων των προβλεπόμενων μέτρων σχετικά με κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα,
- ενίσχυση των πολιτικών που απαιτούν οικονομικά μέσα όπως φορολογικά μέσα, τέλη χρήσης και περιβαλλοντικά τέλη ή οικειοθελείς δεσμεύσεις,
- θέσπιση ενός συστήματος ανταλλαγής δικαιωμάτων εκπομπών σε επίπεδο ΕΕ ώστε να τηρηθούν οι δεσμεύσεις του πρωτοκόλλου του Κιότο ,
- ενθάρρυνση της δημοσίευσης πληροφοριών σχετικά με το περιβάλλον στις ετήσιες εκθέσεις των επιχειρήσεων,
- μείωση των τομεακών επιδοτήσεων και των φορολογικών απαλλαγών που έχουν επιζήμιες επιπτώσεις στο περιβάλλον,
- επίτευξη ευρωπαϊκής συμφωνίας στον τομέα της φορολογίας της ενέργειας.

2.2 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).

Λογικό συμπλήρωμα της εσωτερικής αγοράς, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) θα πρέπει να αποτελέσει για την ευρωπαϊκή ενοποίηση ένα πραγματικό πολιτικό άλμα. Η ένωση των νομισμάτων που αποτέλεσαν επί πολλούς αιώνες για τις ευρωπαϊκές χώρες το σύμβολο και τα μέσα της εθνικής τους κυριαρχίας συνιστούσε ένα εγχείρημα που δεν είχε ούτε προηγούμενο στην ιστορία μας από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και ύστερα, ούτε αντίστοιχο στην παγκόσμια ιστορία. Το ενιαίο νόμισμα θα έπρεπε να κυκλοφορήσει την 1η Ιανουαρίου 1999, να αντικαταστήσει, από την 1η Ιανουαρίου του 2002 τα διάφορα εθνικά νομίσματα και να βοηθήσει τον πολίτη να εδραιώσει την πεποίθησή του ότι ανήκει σε μία νέα οντότητα.

Η γέννηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος είναι το απαύγασμα μιας μακράς και επίμονης διαδικασίας.

Η έκθεση Werner πρότεινε, ήδη το 1970, τη δημιουργία μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης σε τρία στάδια εντός χρονικής περιόδου δέκα ετών. Η πολιτική βούληση, όμως, των κρατών μελών όσον αφορά την υλοποίηση μιας τέτοιας Ένωσης προσέκρουσε στις επιπτώσεις της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης και έχασε την ορμή της.

Το 1972, δημιουργείται το ευρωπαϊκό συναλλαγματικό σύστημα, γνωστό ως το ευρωπαϊκό νομισματικό "φίδι". Το 1974 το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση για την επίτευξη υψηλότερου βαθμού σύγκλισης στην Κοινότητα, καθώς και οδηγία όσον αφορά τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση. Στο μεταξύ, η αυξανόμενη οικονομική αστάθεια υπονόμει σιγά-σιγά τις βάσεις πάνω στις οποίες στηριζόταν το σύστημα : το γαλλικό φράγκο, η λίρα στερλίνα και η ιταλική λίρα βγήκαν από το "φίδι".

2.3 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ).

Στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βρέμης (6-7 Ιουλίου 1978), οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφασίζουν να δημιουργήσουν ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) το οποίο τίθεται σε ισχύ στις 13 Μαρτίου 1979. Η επιτυχία του άνοιξε τον δρόμο σε μία ζώνη νομισματικής σταθερότητας στην Ευρώπη, που ευνόησε την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.

Το ΕΝΣ βασίζονταν στα παρακάτω τρία κύρια στοιχεία :

- στο Ecu που αποτελεί το κεντρικό στοιχείο του συστήματος και συνιστά μια δέσμη που αποτελείται από τα νομίσματα των κρατών μελών,
- στον συναλλαγματικό μηχανισμό και του μηχανισμού παρέμβασης: Κάθε νόμισμα έχει μία κεντρική τιμή που συνδέεται με το Ecu. Οι κεντρικές τιμές χρησιμεύουν για να καθορίσουν μία δέσμη διμερών κεντρικών τιμών. Μέχρι τον Αύγουστο του 1993, τα επιτρεπόμενα περιθώρια διακύμανσης γύρω από τις διμερείς τιμές ανέρχονταν σε 2,25% (ή κατ' εξαίρεση μέχρι 6%). Το περιθώριο αυτό αυξήθηκε έκτοτε σε $\pm 15\%$, λόγω μεγάλων διαταραχών στις αγορές συναλλάγματος,
- στους πιστωτικούς μηχανισμούς: Οι κεντρικές τράπεζες υποχρεούνται να παρέμβουν με απεριόριστα ποσά μόλις η διμερής τιμή συναλλάγματος φθάσει το όριο των περιθωρίων $\pm 15\%$, ούτως ώστε το ποσοστό αυτό να μην υπερβεί το ανώτατο αυτό όριο.

Κατέστη δυνατή η δημιουργία μιας ζώνης αυξανόμενης νομισματικής σταθερότητας. Το ΕΝΣ όμως δεν έχει εξαντλήσει όλο το δυναμικό του: πολλά κράτη μέλη δεν έχουν προσχωρήσει στον συναλλαγματικό μηχανισμό ή συμμετέχουν με ευρύτερες διακυμάνσεις. Η έλλειψη επαρκούς σύγκλισης των δημοσιονομικών πολιτικών δημιούργησε εντάσεις ορισμένες δε υποτιμήσεις ανταγωνιστικού χαρακτήρα απείλησαν την ενότητα της εσωτερικής αγοράς.

2.4 Η τελική πορεία προς την ΟΝΕ.

Η ύπαρξη ενιαίου νομίσματος αναγνωρίστηκε γρήγορα ως απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάργηση των μη δασμολογικών εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των κεφαλαίων, των υπηρεσιών και των προσώπων και για την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς.

Με βάση την έκθεση που υπέβαλε ο πρόεδρος της Επιτροπής Jacques Delors, τον Ιούνιο του 1989, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης καθόρισε τις γενικές αρχές προς την υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης: τους στόχους για τη θέσπιση ενιαίου νομίσματος, διαδικασία σε πολλαπλά στάδια εκ των οποίων το πρώτο θα αρχίσει την 1η Ιουλίου 1990, παραλληλισμό του νομισματικού και του οικονομικού τομέα.

Στη διάρκεια του πρώτου αυτού σταδίου, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλουν "προγράμματα σύγκλισης" σκοπός των οποίων είναι η προσέγγιση και η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών προκειμένου να καταστεί δυνατός ο καθορισμός σταθερών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων τους.

2.5 Η Συνθήκη του Μάαστριχ.

Η Συνθήκη που υπεγράφη στο Μάαστριχ, στις 7 Φεβρουαρίου 1992, κατέστησε αμετάκλητη την πορεία προς ένα ενιαίο νόμισμα θέτοντας χρονοδιάγραμμα σε τρία στάδια.

Τα κριτήρια μετάβασης στο τρίτο στάδιο καθορίστηκαν ως εξής:

- σταθερότητα των τιμών: το ποσοστό του πληθωρισμού δεν μπορεί να υπερβαίνει κατά παραπάνω από 1,5% τον μέσο όρο των συντελεστών των τριών κρατών που έχουν τον χαμηλότερο πληθωρισμό,
- επιτόκια: τα επιτόκια δεν θα μπορούν μακροπρόθεσμα να κυμαίνονται κατά περισσότερο από 2% σε σχέση με τον μέσο όρο των τριών κρατών που έχουν τα χαμηλότερα,
- ελλείμματα: τα εθνικά δημοσιονομικά ελλείμματα πρέπει να είναι πλησίον ή χαμηλότερα του 3% του ΑΕΠ,
- χρέος: το δημόσιο χρέος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ παρά μόνο εάν παρουσιάζει τάση να μειωθεί στο όριο αυτό,
- σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών: ένα εθνικό νόμισμα δεν μπορεί να έχει υποτιμηθεί τα δύο προηγούμενα χρόνια και πρέπει να παραμένει εντός των περιθωρίων διακύμανσης του 2,25% που προβλέπεται από το ΕΝΣ.

Το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ που άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1994, αποτελούσε μία μεταβατική περίοδο, στη διάρκεια της οποίας διατηρήθηκαν και ενισχύθηκαν οι προσπάθειες σύγκλισης. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (ΕΝΙ) λειτουργεί στη Φραγκφούρτη, η αποστολή του συνίσταται στην ενδυνάμωση του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών, στην προώθηση του ρόλου του Ecu και στην προετοιμασία της εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά το τρίτο στάδιο.

Οι αρχηγό κρατών και κυβερνήσεων που συνήλθαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης στις 15 και 16 Δεκεμβρίου 1995, βάφτισαν το μελλοντικό ευρωπαϊκό νόμισμα "ευρώ" και κατάρτισαν τις τεχνικές διαδικασίες της καθιέρωσής του.

Το τρίτο στάδιο άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1999. Πράγματι, το Μάιο του 1998, οι υπουργοί Οικονομικών των Δεκαπέντε καθόρισαν, βάσει εκθέσεων της Επιτροπής και του ΕΝΙ, έναν κατάλογο με τα κράτη μέλη που πληρούσαν τις προϋποθέσεις οι οποίες θα τους επέτρεπαν να υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα. Η Επιτροπή θεωρούσε ότι με βάση τις οικονομικές προβλέψεις των επομένων ετών, την 1η Ιανουαρίου 1999 η πλειονότητα των χωρών θα πληρούσε τις προϋποθέσεις για το ευρώ. Το Συμβούλιο, σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων επιβεβαίωσαν με ειδική πλειοψηφία, ύστερα από γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ποιες θα ήταν οι χώρες που πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος.

Παράλληλα με την έναρξη του τρίτου σταδίου, καθορίστηκαν αμετάκλητα οι ισοτιμίες μεταξύ των συμμετεχόντων νομισμάτων και συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η Τράπεζα αυτή δεν έχει καμία εξάρτηση από τις κυβερνήσεις και διαχειρίζεται τη νομισματική πολιτική όλων των κρατών που μετέχουν στο ευρώ. Τα κράτη που δεν αποτελούσαν ακόμα μέρος αυτής της ομάδας θα ενταχθούν αμέσως μόλις το επιτρέψουν οι οικονομικές τους επιδόσεις ή μόλις λάβουν τη σχετική πολιτική απόφαση.

Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος έγινε για τις διοικήσεις και τις τράπεζες την 1η Ιανουαρίου 1999. Το 2002 τέθηκαν σε κυκλοφορία τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα του ευρώ. Οι κοινές παραστάσεις των νομισμάτων παρουσιάστηκαν επισήμως στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ. Στις συζητήσεις επί τεχνικών θεμάτων λήφθηκαν υπόψη οι απόψεις των οργανώσεων τυφλών και των καταναλωτών σε ότι αφορά τη μορφή τους και τη σύνθεσή τους των παραστάσεων αυτών.

Την 1η Ιουλίου 2002, το ευρώ αντικατέστησε τα εθνικά νομίσματα στα κράτη μέλη που μετείχαν στο ενιαίο νόμισμα. Μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών αναγράφηκαν οι τιμές σε ευρώ και στο εθνικό νόμισμα ώστε να μπορέσουν οι Ευρωπαίοι καταναλωτές να εξοικειωθούν σταδιακά με το νέο νόμισμα.

Με πρωτόκολλα που προσαρτήθηκαν στη Συνθήκη, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία διατηρούν το δικαίωμα να μην μεταβούν στο τρίτο στάδιο, ακόμα και σε περίπτωση που πληρούν τα καθορισθέντα κριτήρια (ρήτρα εξαίρεσης ή *opting out*). Η Δανία, μετά από δύο δημοψηφίσματα δήλωσε ότι δεν προτίθεται να συμμετάσχει σ' αυτό. Η Σουηδία επισημαίνει επίσης τις επιφυλάξεις της.

Για να συμπληρωθούν οι διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στις 17 Ιουνίου 1997, στο Άμστερνταμ ενέκρινε δύο σημαντικές αποφάσεις:

- η πρώτη, γνωστή ως "συμφωνία σταθερότητας και ανάπτυξης", δεσμεύει τα κράτη μέλη να διαφυλάττουν τη δημοσιονομική τους πειθαρχία. Η πειθαρχία

αυτή θα διασφαλιστεί από πολυμερή παρακολούθηση και απαγόρευση ύπαρξης υπερβολικών ελλειμμάτων,

- η άλλη απόφαση αφορά την ανάπτυξη. Τονίζει ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή δεσμεύθηκαν αποφασιστικά να δώσουν μια νέα ώθηση για τη διατήρηση της απασχόλησης στην πρώτη γραμμή των πολιτικών στόχων της Ένωσης.

Στο πλαίσιο της απόφασης για τον "συντονισμό των οικονομικών πολιτικών κατά την τρίτη φάση της ΟΝΕ" που εγκρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 13 Δεκεμβρίου 1997, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε μια σημαντική θέση προβλέποντας ότι "οι υπουργοί που μετέχουν στη ζώνη ευρώ, μπορούν να συναντώνται άτυπα μεταξύ τους για να συζητούν θέματα που συνδέονται με ειδικές ευθύνες που φέρουν από κοινού όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα". Οι πρωθυπουργοί των Δεκαπέντε δρομολόγησαν μια διαδικασία ενίσχυσης της αμοιβαίας συνεργασίας που πέρα από την Νομισματική Ένωση, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγαλύτερη ακόμη προσέγγιση μεταξύ των χωρών που προσχώρησαν στο ευρώ, σε ό,τι αφορά τις συγκυριακές, δημοσιονομικές, κοινωνικές και φορολογικές πολιτικές τους.

2.6 Το χρονοδιάγραμμα του ευρώ.

10 Δεκεμβρίου 1991 : υπογραφή της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- απόφαση να δημιουργηθεί μια νομισματική ένωση με πέντε κριτήρια σύγκλισης.

1η Ιανουαρίου 1994 : δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ (μεταβατική περίοδος)

- ίδρυση του ΕΝΙ στη Φραγκφούρτη,
- ενίσχυση των διαδικασιών συντονισμού των οικονομικών πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- καταπολέμηση των υπερβολικών ελλειμμάτων και πολιτική οικονομικής σύγκλισης των κρατών μελών,
- ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

16 Δεκεμβρίου 1995 : Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης

- έγκριση της επωνυμίας "ευρώ",
- καθορισμός των τεχνικών λεπτομερειών της καθιέρωσης του ευρώ και του χρονοδιαγράμματος για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

14 Δεκεμβρίου 1996 : Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου

- έγκριση συμφωνίας δημοσιονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης,
- νομικό καθεστώς του ευρώ.

16 Ιουνίου 1997 : Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ

- επικύρωση της συμφωνίας σταθερότητας και ανάπτυξης,
- έγκριση κανονισμών για το νομικό καθεστώς του ευρώ,
- ψήφισμα για το "ΕΝΣ" που αφορά τις χώρες που δε μετέχουν στη ζώνη ευρώ,

- επιλογή της παράστασης επί των νομισμάτων.

13 Δεκεμβρίου 1997 : Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου:

- ψήφισμα για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών κατά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ (πολυμερής παρακολούθηση) και για τα των άρθρα 109 και 109B της Συνθήκης (πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών και εκπροσώπηση της Κοινότητας σε διεθνές επίπεδο).

1 και 2 Μαΐου 1998 : το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καταρτίζει τον κατάλογο των χωρών που μετέχουν στο ευρώ με βάση τα κριτήρια σύγκλισης

- διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- καθορισμός των αμετάκλητων διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

1998 : ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

- διορισμός της εκτελεστικής επιτροπής της,
- δρομολόγηση της κοπής των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων.

1η Ιανουαρίου 1999:

- τρίτη φάση της ΟΝΕ. Το ευρώ καθίσταται κανονικό νόμισμα,
- οι τράπεζες και οι επιχειρήσεις θα πραγματοποιούν τις συναλλαγές σε ευρώ.

1η Ιανουαρίου 2002 : καθιέρωση του ευρώ, κυκλοφορία των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων.

1η Ιουλίου 2002 το αργότερο : κατάργηση του καθεστώτος νομιμότητας των εθνικών κερμάτων και χαρτονομισμάτων.

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Πολιτικές ανταγωνισμού των επιχειρήσεων.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και η βιομηχανία είναι σύγχρονες και από πολλές απόψεις επιτυχείς. Ωστόσο, αποτελεί σταθερή πρόκληση η δημιουργία θέσεων εργασίας, η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και το συμβάδισμα με την τεχνολογία. Η αντιμετώπιση της πρόκλησης με επιτυχία είναι ουσιαστική για τη βιώσιμη αύξηση και για τη μεγαλύτερη ευημερία μας. Η επιχειρηματική πολιτική της ΕΕ παίζει το ρόλο της με την ενθάρρυνση της καινοτομίας, του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας για τους κλάδους της κατασκευής και των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού.

3.1.1 Ισοπέδωση του πεδίου δράσης.

Η επιχειρηματική πολιτική προορίζεται να εξασφαλίσει τις συνθήκες στις διάφορες περιοχές ώστε ο ανταγωνισμός και η πρόσβαση στην αγορά να είναι επαρκής και ισότιμη για όλους τους φορείς, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των διάφορων τομέων ή την ανάγκη να ενθαρρυνθεί η οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών ή των παρηκμασμένων αστικών περιοχών.

Ούτε η ΕΕ ούτε τα κράτη μέλη της επιχειρούν "να επιλέξουν τους νικητές" με την επιχορήγηση των επιχειρήσεων ή των τομέων που φαίνονται ότι υπόσχονται πολλά. Αφήνουν την οικονομία της αγοράς να αποφασίσει. Ούτε καλύπτουν τις επιχειρήσεις που δεν έχουν καμία προοπτική να γίνουν ανταγωνιστικές μέσα σε ένα σχετικά σύντομο χρονικό πλαίσιο.

Η ΕΕ εξασφαλίζει την ισοπέδωση του πεδίου δράσης φροντίζοντας, παραδείγματος χάριν, να υπάρχει επαρκής ανταγωνισμός στις υπηρεσίες στις οποίες οι επιχειρήσεις χρειάζονται να έχουν πρόσβαση με την καλύτερη δυνατή τιμή προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Αυτές περιλαμβάνουν τις ταχυδρομικές υπηρεσίες, τις τηλεπικοινωνίες, τις σιδηροδρομικές εμπορικές μεταφορές, την ηλεκτρική ενέργεια και το αέριο.

Η Ένωση ρίχνει τα εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο με τη βοήθεια των κοινών προτύπων προϊόντων που επιτυγχάνουν μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης να προστατευθούν οι τελικοί χρήστες και του γενικού στόχου να ελαχιστοποιηθεί η γραφειοκρατία έτσι ώστε οι δαπάνες συμμόρφωσης να μην υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ. Οι υποχρεωτικές απαιτήσεις προϊόντων περιορίζονται, επομένως, σε αυτές που έχουν σημασία για την προστασία της δημόσιας υγείας, του καταναλωτή ή του περιβάλλοντος. Οι κατασκευαστές είναι στη συνέχεια ελεύθεροι να επιλέξουν ποιες τεχνικές λύσεις θα υιοθετήσουν για να καλύψουν τις εν λόγω απαιτήσεις. Το σήμα "ΕΚ" στα προϊόντα παρέχει στις αρχές και στους καταναλωτές τη διαβεβαίωση ότι έχουν εφαρμοστεί τα σωστά πρότυπα.

Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις εφαρμόζονται αυστηρότερες διαδικασίες. Τα φαρμακευτικά είδη αποτελούν ένα παράδειγμα. Ωστόσο, η διαδικασία έγκρισης που

απαιτείται για τις πωλήσεις σε περισσότερες από μια χώρες είναι ευκολότερη μετά την σύσταση από την ΕΕ της Ευρωπαϊκή Υπηρεσίας για την αξιολόγηση των φαρμάκων.

3.1.2 Ενθάρρυνση της καινοτομίας.

Η σημασία της διευκόλυνσης της καινοτομίας αποτελεί μια βασική αρχή όλων των τομέων της επιχειρηματικής πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελεί σημείο εστίασης για την εξασφάλιση ότι η πολιτική καινοτομίας είναι συνεπής και συνεκτική σε ολόκληρη την ΕΕ, για την αξιολόγηση της απόδοσης, για τη διάδοση της καλύτερης πρακτικής, και για να δοθεί έμφαση στα παθήματα που γίνονται μαθήματα από οποιαδήποτε αποτυχία της οικονομίας της αγοράς που να δικαιολογεί την κρατική παρέμβαση. Η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη προσοχή στον αντίκτυπο της πολιτικής της για την καινοτομία στις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

3.1.3 Προώθηση της επιχειρηματικότητας.

Οι 20 εκατ. ΜΜΕ αποτελούν ήδη τη σπονδυλική στήλη της βιομηχανίας της ΕΕ, αλλά υπάρχει ανεκμετάλλετη δυνατότητα για τη δημιουργία περισσότερων μικρών επιχειρήσεων και, σε ό,τι αφορά τις υπάρχουσες ΜΜΕ, για καινοτομία και αύξηση. Οι ΜΜΕ είναι το κύριο επίκεντρο των ενεργητικών επιχειρηματικών πολιτικών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει την αρχή "πρώτα σκέψου σε μικρή κλίμακα". Ένας ανώτερος υπάλληλος ορίστηκε απεσταλμένος ΜΜΕ στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έργο του απεσταλμένου είναι να σιγουρευτεί ότι οι ανάγκες των ΜΜΕ λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ.

Ως μέρος του πενταετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα 2001 - 2005, η ΕΕ δαπανά περίπου 90 εκατ. ευρώ ετησίως για σχέδια για τις ΜΜΕ. Το πρόγραμμα καλύπτει τα σημερινά 25 κράτη μέλη.

Οι προτεραιότητες είναι οι εξής:

- διευκόλυνση της συμμετοχής των ευρωπαϊκών ΜΜΕ σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία βασισμένη στη γνώση,
- προώθηση της επιχειρηματικότητας,
- απλοποίηση του διοικητικού και του ρυθμιστικού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις,
- βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ,
- ευκολότερη πρόσβαση των επιχειρήσεων στις ίδιες υπηρεσίες υποστήριξης της ΕΕ. Περιλαμβάνεται δίκτυο των ευρωθυρίδων ενημέρωσης σε 42 χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί ειδικότερα τα προγράμματα που θα ασχοληθούν με την καλύτερη πρακτική για τις επιχειρήσεις και που θα την βοηθήσουν να πλαισιώσει τις πολιτικές του. Μεταξύ των τομέων που έχει εξετάσει μέχρι στιγμής συγκαταλέγονται η μεταφορά τεχνολογίας, τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης στις ΜΜΕ και η παροχή στήριξης στους επιχειρηματίες για νέο ξεκίνημα μετά από πτώχευση.

3.1.4 Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανταγωνιστικότητα.

Η επιχειρηματική πολιτική συντονίζεται σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές, ειδικότερα με αυτές για την ενιαία αγορά και την πολιτική έρευνας και καινοτομίας. Το προτεινόμενο πρόγραμμα δράσης για το κεφάλαιο επιχειρηματικού κινδύνου αποτελεί παράδειγμα αυτής της συνδυασμένης προσέγγισης. Είναι μια πρωτοβουλία της ενιαίας αγοράς, αλλά θα συμβάλλει σημαντικά στο επιχειρηματικό πνεύμα με την απομάκρυνση των εμποδίων στην χρηματοδότηση της σύστασης και της έναρξης δραστηριοτήτων για τις μικρές επιχειρήσεις.

Η ερευνητική πολιτική έχει ζωτική σημασία για το επιχειρηματικό πνεύμα, καθώς η καινοτομία καλύπτει όχι μόνο τις νέες τεχνολογίες, αλλά και την ανάπτυξη των νέων επιχειρηματικών ιδεών, τον σχεδιασμό προϊόντων ή τους νέους τρόπους διανομής ή εμπορευματοποίησης ενός προϊόντος. Υπάρχουν ειδικά προγράμματα για την εξασφάλιση της συμμετοχής των ΜΜΕ στα σχέδια έρευνας και καινοτομίας με χρηματοδότηση της ΕΕ.

3.1.5 Η ευρύτερη διάσταση.

Κατά την εκπόνηση των πολιτικών για το εμπόριο, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την ψηφιακή οικονομία και το περιβάλλον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπό τους στις επιχειρήσεις. Ισχύει και το αντίστροφο: αποτελεί βασική αρχή της ΕΕ ότι η ανάπτυξη πρέπει να είναι βιώσιμη. Συνεπώς, η επιχειρηματική πολιτική λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο στο περιβάλλον. Η στρατηγική για τη χρήση των χημικών ουσιών, παραδείγματος χάριν, πρέπει να βρει μια μέση λύση μεταξύ της ανάγκης να γίνει η βιομηχανία χημικών ουσιών ανταγωνιστικότερη και της σημασίας της διαφύλαξης της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Το ίδιο ισχύει για τον τουρισμό. Η Ευρώπη αποτελεί τον τουριστικό προορισμό με τους περισσότερους επισκέπτες στον κόσμο. Αυτό απαιτεί μια ανταπόκριση που δεν θα υπονομεύει την ανάπτυξη μιας σημαντικής βιομηχανίας υπηρεσιών ή δεν θα αποτρέπει τους ανθρώπους από το να κάνουν τις διακοπές της επιλογής τους, αλλά εντούτοις εξασφαλίζει ότι η ανάπτυξη είναι βιώσιμη. Οι φυσικοί πόροι και το περιβάλλον πρέπει να προστατευθούν για να εξασφαλιστεί ότι η ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών δεν καταστρέφει την κληρονομιά στην οποία στηρίζεται ο κλάδος.

Η βιώσιμη αύξηση είναι όχι μόνο ένα θέμα για τους σχεδιαστές πολιτικής της ΕΕ. Κάθε επιχείρηση είναι αρμόδια για την εξασφάλιση ότι οι πολιτικές της είναι κοινωνικά και περιβαλλοντικά ασφαλείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δρομολογήσει φόρουμ για την εταιρική κοινωνική ευθύνη με σκοπό να προωθηθεί ο διάλογος μεταξύ των επιχειρήσεων, των συνδικάτων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Στόχοι του είναι να βελτιώσει τις γνώσεις για τη σχέση μεταξύ της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας και να εξετάσει τη σκοπιμότητα της κατάρτισης σειράς κοινών αρχών στις οποίες πρέπει να προσυπογράψουν οι επιχειρήσεις.

3.2 Κανόνες ανταγωνισμού.

Η ύπαρξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού έχει καθοριστική σημασία σε μια ανοικτή οικονομία αγοράς. Ο ανταγωνισμός μειώνει τις τιμές, αυξάνει την ποιότητα και διευρύνει τις επιλογές των καταναλωτών, τονώνοντας ταυτόχρονα την τεχνολογική καινοτομία. Για να γίνει αυτό, οι επιχειρήσεις και οι κυβερνήσεις πρέπει να τηρούν ορισμένους κανόνες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκτεταμένες εξουσίες για να επιβάλει την τήρηση των κανόνων αυτών κατά την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι κυριότεροι τομείς της πολιτικής ανταγωνισμού είναι οι ακόλουθοι:

- αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και σύμπραξη για τον καθορισμό των τιμών,
- έλεγχος των συγχωνεύσεων,
- απελευθέρωση των αγορών,
- κρατικές ενισχύσεις.

3.2.1 Περιοριστικές πρακτικές, καταγρήσεις δεσπόζουσας θέσης και συμπτώξεις.

Η αθέμιτη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων για τον καθορισμό των τιμών ορισμένων αγαθών ή την κατανομή των αγορών μεταξύ τους απαγορεύεται. Επιπλέον, εάν μια εταιρεία κατέχει δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά, δεν επιτρέπεται να καταχράται τη θέση της για να παραγκωνίσει από την αγορά τους ανταγωνιστές της, ούτε μπορεί να εκμεταλλεύεται την ασθενέστερη διαπραγματευτική ισχύ των πελατών και των προμηθευτών της. Για παράδειγμα, μια μεγάλη εταιρεία δεν μπορεί να απαγορεύσει στους προμηθευτές της να πωλούν προϊόντα σε άλλες εταιρείες. Η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμα στις εταιρείες που εφαρμόζουν παρόμοιες πρακτικές.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να επιτρέψει πρακτικές τις οποίες θα θεωρούσε κανονικά αθέμιτες. Είναι σαφές ότι οι καταναλωτές επωφελούνται όταν μια εταιρεία αναπτύσσει ένα νέο τεχνικό πρότυπο το οποίο γίνεται δεκτό ως το κυρίαρχο πρότυπο στην αγορά. Επίσης, εάν οι μικρές επιχειρήσεις συνεργάζονται μεταξύ τους, αυξάνουν την ικανότητά τους να ανταγωνίζονται τις μεγαλύτερες εταιρείες, διευρύνοντας έτσι τις επιλογές του καταναλωτή. Ορισμένες συμφωνίες συνεργασίας υπόκεινται σε προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής, ενώ άλλες μπορούν να υπαχθούν σε ένα καθεστώς γενικής απαλλαγής.

Οι κατασκευαστές αυτοκινήτων, για παράδειγμα, μπορούσαν για πολλά χρόνια να αναθέτουν την πώληση των αυτοκινήτων τους σε αποκλειστικούς διανομείς, δεδομένου ότι το αυτοκίνητο θεωρούνταν ένα ιδιαίτερα πολυσύνθετο προϊόν που δικαιολογούσε την οργάνωση της διανομής στη βάση αυτή. Από την 1η Οκτωβρίου 2003, χάρη στο έργο της Επιτροπής, οι διανομείς μπορούν να πωλούν αυτοκίνητα διαφόρων κατασκευαστών. Επιπλέον, οι διανομείς έχουν εφεξής τη δυνατότητα να δραστηριοποιούνται μόνο στην πώληση αυτοκινήτων και να αφήνουν την επισκευή και τη συντήρηση σε άλλες επιχειρήσεις, ή αντίστροφα. Από το 2005, οι διανομείς θα μπορούν επίσης να δραστηριοποιούνται σε περισσότερες της μιας χώρες της ΕΕ. Η Επιτροπή αναμένει ότι η αύξηση του ανταγωνισμού θα μειώσει τις διαφορές τιμών

στα αυτοκίνητα μεταξύ των εθνικών αγορών στην ΕΕ, παρά το γεγονός ότι μέρος των διαφορών αυτών οφείλεται στα εθνικά επίπεδα φορολόγησης. Οι νέοι κανόνες διανομής θα επιτρέψουν στους καταναλωτές να αγοράζουν το αυτοκίνητό τους στην καλύτερη δυνατή τιμή. Το επόμενο βήμα είναι η μεγαλύτερη εναρμόνιση των εθνικών επιπέδων φορολόγησης.

3.2.2 Έλεγχος των συγχωνεύσεων.

Η Επιτροπή μπορεί να απαγορεύσει τις συγκεντρώσεις μεταξύ δύο μεγάλων εταιρειών ή την εξαγορά μιας επιχείρησης από άλλη εάν εκτιμά ότι η εταιρεία που θα προκύψει από την πράξη αυτή θα έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Η δημιουργία δεσπόζουσας θέσης μέσω μιας συγχώνευσης ή μιας εξαγοράς δεν είναι επιθυμητή, εφόσον διευκολύνει τον αποκλεισμό των μικρών επιχειρήσεων από τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή έχει μόνο τις εξουσίες να διερευνά τις σημαντικές διασυννοριακές συγκεντρώσεις. Ωστόσο, όπου και εάν βρίσκεται η έδρα των ενδιαφερόμενων εταιρειών, εάν ο κύκλος εργασιών τους στην ΕΕ υπερβαίνει τα 250 εκατ. ευρώ και ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών τους τα 5 δις. ευρώ, οι μεταξύ τους συγχωνεύσεις και εξαγορές πρέπει να εγκριθούν προηγουμένως από την Επιτροπή. Έτσι, η Επιτροπή παρενέβη άμεσα σε συγχωνεύσεις μεταξύ μεγάλων εταιρειών που εδρεύουν στις ΗΠΑ.

Από την 1η Μαΐου 2004 τέθηκαν σε εφαρμογή οι τροποποιήσεις που έγιναν στους κανόνες για τις συγκεντρώσεις και τις συμπράξεις προκειμένου να αυξηθεί η ευελιξία τους και να διευκολυνθεί η συνεργασία με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού. Αυτό συμπίπτει με την είσοδο στην ΕΕ των δέκα νέων κρατών μελών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο. Από την ημερομηνία αυτή, όλοι οι κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ εφαρμόζονται στις χώρες αυτές.

3.2.3 Απελευθέρωση.

Σε μια ανοικτή οικονομία, τα μονοπώλια δεν έχουν λόγο ύπαρξης παρά μόνο σε πολύ λίγους τομείς, εφόσον έχουν κανονικά ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών, τη μείωση της ποιότητας των υπηρεσιών και την παρεμπόδιση της καινοτομίας. Η ύπαρξή τους δικαιολογείται από την ανάγκη παροχής ορισμένων μη κερδοφόρων υπηρεσιών που θεωρούνται όμως ότι αποτελούν βασικά δικαιώματα των πολιτών. Η λειτουργία των ταχυδρομείων σε αγροτικές περιοχές αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας υπηρεσίας.

Οι κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ προστατεύουν τους ανταγωνιστές και τους καταναλωτές στις αγορές στις οποίες υπάρχουν ακόμα μονοπώλια. Ένας προμηθευτής που κατέχει μονοπωλιακή θέση δεν μπορεί να χρησιμοποιεί τα έσοδα από τη μονοπωλιακή του δραστηριότητα για να επιδοτεί τις δραστηριότητες που ασκεί στις αγορές στις οποίες βρίσκεται σε ανταγωνισμό με άλλες επιχειρήσεις. Εάν σε μια εταιρεία παραχωρούνται αποκλειστικά δικαιώματα για την παροχή μιας δημόσιας υπηρεσίας την οποία μπορούν να προσφέρουν και άλλες επιχειρήσεις, η διαδικασία επιλογής πρέπει να είναι διαφανής. Εάν μια υποδομή αποτελεί ένα φυσικό μονοπώλιο, τότε όλοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να τη χρησιμοποιούν με τους ίδιους όρους.

3.2.4 Κρατικές ενισχύσεις.

Η Επιτροπή παρακολουθεί στενά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούν στις επιχειρήσεις οι κυβερνήσεις των κρατών μελών. Εξετάζει όχι μόνο τις καθαρά χρηματοοικονομικές μορφές ενισχύσεων όπως τα δάνεια και οι επιχορηγήσεις, αλλά επίσης τις φορολογικές ελαφρύνσεις, τα αγαθά και τις υπηρεσίες που διατίθενται με προνομιακούς όρους και τις εγγυήσεις δανείων που μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνου του δανειζομένου και συνεπώς βελτιώνουν τους όρους δανεισμού

Η Επιτροπή δεν επιτρέπει στις κυβερνήσεις να χορηγούν ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που δεν έχουν καμία πιθανότητα να επιβιώσουν με τα μέσα που διαθέτουν, αλλά μπορεί να εγκρίνει τη χορήγηση προσωρινής ενίσχυσης σε μια επιχείρηση που αντιμετωπίζει δυσχέρειες, υπό τον όρο ότι η ενίσχυση αυτή της παρέχει μια πραγματική δυνατότητα να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν ένας ιδιώτης επενδυτής θα δεχόταν υπό τις ίδιες περιστάσεις να επενδύσει τα κεφάλαιά του στη δραστηριότητα αυτή, ή εάν η ενίσχυση αποβαίνει προς όφελος του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη, για την περιφερειακή ανάπτυξη ή για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις επιτρέπονται επίσης γενικά, εφόσον εξυπηρετούν στόχους του συνόλου της ΕΕ.

3.2.5 Έλεγχοι.

Η Επιτροπή έχει ευρείες εξουσίες να διερευνά και να παύει τις παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ. Για το λόγο αυτό, οι αποφάσεις της υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο από το Δικαστήριο. Οι εταιρείες και τα κράτη μέλη που θίγονται από τις αποφάσεις της Επιτροπής υποβάλλουν τακτικά προσφυγές στο Δικαστήριο, ιδίως σε υποθέσεις σχετικές με περιοριστικές πρακτικές, καταχρήσεις δεσποζουσών θέσεων, συγκεντρώσεις και κρατικές ενισχύσεις, και σε ορισμένες περιπτώσεις επιτυγχάνουν ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής, ή ορισμένων πτυχών της.

3.2.6 Η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας απαιτεί την ανάληψη κοινής δράσης για να εξασφαλιστούν συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο δεν υπόκεινται πλέον στον έλεγχο των κυβερνήσεων δεν σημαίνει ότι μπορούν να κάνουν ό,τι επιθυμούν. Η ΕΕ θεωρεί ότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, με τη μορφή ιδίως μιας πολυμερούς συμφωνίας η οποία:

- θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των αρχών ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο,
- θα εξασφαλίσει ότι δεν παραγνωρίζονται οι αναπτυξιακές ανάγκες των φτωχότερων χωρών,
- θα επαναβεβαιώνει τις κεντρικές αρχές των εθνικών νομοθεσιών και πολιτικών στον τομέα του ανταγωνισμού.

Οι αρχές αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν την απαγόρευση των συμπράξεων, τη διαφάνεια των κανόνων, την αποφυγή των διακρίσεων μεταξύ επιχειρήσεων για

λόγους εθνικότητας και την ύπαρξη δίκαιων διαδικασιών και δυνατότητας δικαστικού ελέγχου των αποφάσεων σε θέματα ανταγωνισμού.

3.3 Μέτρα ενίσχυσης ανταγωνιστικότητας.

3.3.1 Η πολιτική για τις επιχειρήσεις στην υπηρεσία της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.

Για την οικοδόμηση της "επιχείρησης Ευρώπη", που καθίσταται η πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης μέχρι το 2005, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να βελτιώσει τις επιδόσεις της στον τομέα της ανταγωνιστικότητας. Πράγματι, παρά μία ευνοϊκή οικονομική συγκυρία, η καθυστέρηση ως προς τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν παύει να αυξάνεται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει λοιπόν να ενισχύσει την ικανότητά της για προσαρμογή, για καινοτομία και αλλαγή αλλά δεν κατορθώνει πάντα να επωφελείται από τις αυξανόμενες επενδύσεις στον τομέα των νέων τεχνολογιών ούτε να προσαρμόζεται στις διαρθρωτικές αλλαγές, τόσο στο επίπεδο των διοικητικών υπηρεσιών όσο και στο επίπεδο των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων.

Παρά τα απογοητευτικά συνολικά αποτελέσματα, η κατάσταση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυμαίνεται πολύ, καθώς το κάθε κράτος έχει αναπτύξει ή αναπτύσσει διαφορετικά μέτρα αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του. Θα πρέπει λοιπόν να καταβληθούν προσπάθειες.

Ανάλυση της ανταγωνιστικότητας: Η Ευρωπαϊκή Ένωση πάσχει από ανεπαρκή παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού αλλά επίσης από χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να επενδύει στις νέες τεχνολογίες και να φανεί περισσότερο επιθετική από τους ανταγωνιστές της στον τομέα αυτό. Οφείλει επίσης να αναπτύξει τις υπηρεσίες που βασίζονται στη γνώση καθώς αυτές είναι φορείς παραγωγικότητας, διατήρησης των ασφαλών και ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Μετά τις οικονομικές κρίσεις των αρχών της δεκαετίας 1990, η Ευρωπαϊκή Ένωση γνώρισε, αλλά υπερβολικά καθυστερημένα, μια αύξηση της ανταγωνιστικότητας λόγω της υλοποίησης της εσωτερικής αγοράς και της κατάργησης των κανονιστικών ρυθμίσεων σε ορισμένους τομείς όπως χρηματοοικονομικές αγορές και επίσης λόγω της καθιέρωσης του ευρώ.

Σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Ευρωπαϊκή Ένωση πάσχει όχι μόνο από έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος, αλλά επίσης από υπερβολικά υψηλή τιμή των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας καθώς και από υπερβολικά αργή αύξηση των επενδύσεων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες επίσης έχουν ανοίξει το εσωτερικό τους εμπόριο, έχουν αναπτύξει τον ανταγωνισμό και έχουν καταργήσει τις κανονιστικές ρυθμίσεις εφαρμόζοντας συγχρόνως μια αυστηρή δημοσιονομική πολιτική.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως ισχυρά σημεία της την εξαγωγή και την προμήθεια προϊόντων ποιότητας. Επί πλέον οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες είναι αποτελεσματικότερες και εκείνες που στηρίζονται στη γνώση βρίσκονται σε ανάπτυξη. Τέλος, ορισμένοι

τομείς σε φάση επέκτασης, όπως ειδικότερα η τηλεπικοινωνία θα πρέπει να αποτελέσουν το αντικείμενο εκμετάλλευσης.

Η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα γνωρίζει μια διαφορετική επιτυχία ανάλογα με τα μέσα που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη. Αυτή η ανισότητα των αποτελεσμάτων και η αδυναμία εκμετάλλευσής τους πρέπει να ωθήσουν τα διάφορα κράτη μέλη να ανταλλάξουν μεταξύ τους τις καλύτερες πρακτικές.

Οι ενέργειες: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει κατά συνέπεια 4 τομείς δράσης:

- εκμετάλλευση των υπηρεσιών που βασίζονται στη γνώση,
- άντλησης μεγαλύτερων οφελών από τις επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών,
- βελτίωση του διοικητικού, κανονιστικού και φορολογικού περιβάλλοντος,
- ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος.

Θα διαμορφώσει την κοινοτική πολιτική για τις επιχειρήσεις στους ακόλουθους άξονες:

- την απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος,
- την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και μεθόδων,
- την εκπόνηση μιας στρατηγικής για την εκμετάλλευση του δυναμικού του τομέα των επιχειρήσεων, ειδικά ενός σχεδίου δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες,
- τις ανταλλαγές καλών πρακτικών στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού χάρτη μικρών επιχειρήσεων,
- την ευαισθητοποίηση των ΜΜΕ στην βιώσιμη ανάπτυξη και τη νέα οικονομία.

Τα κράτη μέλη με τα οποία η Επιτροπή προσδιορίζει μια προοδευτική ανάπτυξη της πολιτικής για τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας, θα πρέπει να εφαρμόσουν τις ήδη αναγνωρισθείσες καλές πρακτικές. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τα αποτελέσματα αυτών και θα εντοπίσει τις άλλες ενδιαφέρουσες καλές πρακτικές. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα προσδιορίσουν τους άξονες εργασίας για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και για τη διάδοση των καλών πρακτικών.

Εκπονήθηκε λοιπόν ένα πρόγραμμα εργασίας για το 2001 και θα εφαρμοσθεί μέσω του πολυετούς προγράμματος μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Μια ομάδα για την πολιτική των επιχειρήσεων αποτελούμενη από εκπροσώπους των κρατών μελών και των επιχειρήσεων θα συνδράμει την Επιτροπή στο πλαίσιο της πολιτικής για τις επιχειρήσεις και ειδικότερα ενόψει της παρακολούθησης της μεθόδου Διαδικασία Best. Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα τηρηθούν ενήμερα για τις πραγματοποιηθείσες προόδους.

3.3.2 Επιχειρηματικό πνεύμα στην Ευρώπη.

Στις 21 Ιανουαρίου 2003 πραγματοποιήθηκε μια συζήτηση στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας σε ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την εκκίνηση και την ανάπτυξη επιχειρήσεων κατόπιν της πρότασης της Επιτροπής κατά το Ευρωπαϊκό

Συμβούλιο της Βαρκελώνης το 2002 να υποβληθεί ένα Πράσινο Βιβλίο επί του επιχειρηματικού πνεύματος.

Το Πράσινο Βιβλίο τοποθετείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας που έλαβε χώρα στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000. Ο στόχος που διατυπώθηκε ήταν να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέχρι το 2010, *«η πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»*.

Δεδομένης της σημασίας της επιχειρηματικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος για μία Ευρώπη ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη, η Επιτροπή επιθυμεί να παρακινήσει μια συζήτηση ως προς το ρόλο και την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος.

Το Πράσινο Βιβλίο παρέχει πρώτα μια γενική εικόνα του ορισμού και της σημασίας του επιχειρηματικού πνεύματος. Στη συνέχεια ασχολείται με τις συνθήκες που απαιτούνται για την ενθάρρυνση της δημιουργίας επιχειρήσεων και τον προσανατολισμό των επιχειρήσεων προς την ανάπτυξη πριν από τη δημιουργία των προοπτικών για πιθανές δραστηριότητες στον τομέα αυτό.

Μέσα στο πνεύμα της νέας ανοικτής μεθόδου συντονισμού, το πράσινο Βιβλίο παρέχει πολυάριθμα παραδείγματα ξεκινώντας από ορθές πρακτικές στα κράτη μέλη για την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος.

Ορισμός και σημασία.

Το επιχειρηματικό πνεύμα είναι η δημιουργική ικανότητα του ατόμου, μεμονωμένου ή στα πλαίσια ενός οργανισμού, να αναγνωρίζει μία ευκαιρία και να την εκμεταλλεύεται για να παράγει μια νέα αξία ή οικονομική επιτυχία.

Η δημιουργικότητα αυτή έχει κρίσιμη σημασία για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε μια υφιστάμενη ή νεοεμφανιζόμενη αγορά ανεξάρτητα του κλάδου. Νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες αποτελούν ερέθισμα για την παραγωγικότητα. Εξωθώντας άλλες επιχειρήσεις να αντιδράσουν μέσω μιας καλύτερης επίδοσης της οργάνωσής τους, της παραγωγής τους, των υπηρεσιών τους ή των αγορών τους, αυξάνουν τον ανταγωνισμό. Η ευεργετική συνέπεια είναι μια γενική αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Εξάλλου, οι νέες επιχειρήσεις, ιδίως οι μικρές, δημιουργούν πολυάριθμες νέες θέσεις εργασίας και κατά συνέπεια οδηγούν σε πτώση του ποσοστού ανεργίας.

Οι στατιστικές του Ευρωβαρόμετρου του Νοεμβρίου του 2002 έδειξαν αντίθετα ότι οι Ευρωπαίοι προτιμούν το καθεστώς του μισθωτού (45%) από εκείνο του ανεξάρτητου εργαζόμενου, αντίθετα προς τις Ηνωμένες Πολιτείες όπου μια καθαρή πλειονότητα 67 % θα προτιμούσε το καθεστώς του επιχειρηματία. Οι διαφορές μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών είναι πολύ έντονες με τις μεσογειακές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία να παρουσιάζουν μεγαλύτερη τάση προς την επιχειρηματικότητα.

Προκλήσεις για μια αύξηση του αριθμού επιχειρηματιών, της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και της αναγνώρισης του επιχειρηματικού πνεύματος.

Εμπόδια για την είσοδο: Οι Ευρωπαίοι εκτιμούν ότι τα διοικητικά εμπόδια συνιστούν τον κύριο φραγμό για τη δημιουργία μιας επιχείρησης. Επιπλέον, οι νέες επιχειρήσεις δυσκολεύονται να προμηθευτούν τα αναγκαία κεφάλαια.

Κίνδυνος και ανταμοιβή: Ο κίνδυνος που συνδέεται με την επιχειρηματικότητα δεν εκτιμάται επαρκώς. Ο αποτυγχάνων επιχειρηματίας με την αποτυχία του δυσφημίζεται. Έτσι, ο επιχειρηματίας σε κατάσταση αποτυχίας, που ενήργησε κατά τρόπο έντιμο θα πρέπει να επωφελείται μιας νομοθεσίας που θα επιτρέπει τη ρευστοποίηση το ταχύτερο δυνατό των μη βιώσιμων επιχειρήσεων και τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης. Μια άλλη περίπτωση είναι εκείνη της μετάβασης από το καθεστώς του μισθωτού σε εκείνο του επιχειρηματία, που συχνά συνεπάγεται μια μειωμένη κοινωνική προστασία. Μία κοινωνική προστασία προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επιχειρηματιών θα μπορούσε να αυξήσει την ελκυστικότητα της επιχείρησης.

Προαγωγή των ικανοτήτων: Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν παράγοντες με μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στο επιχειρηματικό πνεύμα. Πρόκειται για παρακίνηση των ατόμων να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας που τους προσφέρονται. Προγράμματα προαγωγής του επιχειρηματικού πνεύματος θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στους σχολικούς και πανεπιστημιακούς κύκλους.

Πρόσβαση προσπελασιμότητας στο επιχειρηματικό πνεύμα σε όλα τα μέλη της κοινωνίας: Το επιχειρηματικό πνεύμα θα πρέπει να προαχθεί μεταξύ των υποεκπροσωπούμενων ομάδων, όπως οι γυναίκες. Οι εθνοτικές μειονότητες δείχνουν ιδιαίτερη κλίση για την επιχείρηση και συγχρόνως ανώτερο δυναμικό. Οι υπηρεσίες υποστήριξης επιχειρήσεων φαίνονται να είναι λιγότερο προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες τους ανάγκες.

Κανονιστικό και φορολογικό περιβάλλον: Οι κανονισμοί δεν είναι συχνά αρκετά διαφοροποιημένοι ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, με τρόπο ώστε να θίγουν κυρίως τις μικρές επιχειρήσεις, οι πόροι των οποίων είναι ανεπαρκείς. Θα πρέπει λοιπόν «να σκεφτούμε πρώτα τους μικρούς» και οι κανονισμοί να καταστούν απλοί και στοχευμένοι ή να διατεθεί μια διοικητική συνδρομή. Το 2002 διορίστηκε παρά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένας εκπρόσωπος για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME) στον οποίο έχει ανατεθεί το καθήκον να επαγρυπνεί ώστε τα συμφέροντα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη. Τα ποσοστά φορολόγησης επηρεάζουν τη δημιουργία και την επέκταση των επιχειρήσεων. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν κατά τα τελευταία έτη συνέβαλαν σε σαφή εξέλιξη προς τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά οι φόροι επί της εργασίας παραμένουν ακόμη υψηλοί σε μεγάλο αριθμό κρατών μελών.

Πρόσβαση στους πόρους: Σε ορισμένες περιφέρειες και σε ορισμένους κλάδους, όλο και περισσότερες δυσκολίες πρόσληψης γίνονται αισθητές καθώς η ζήτηση εργαζομένων υψηλής εξειδίκευσης έχει προχωρήσει πιο γρήγορα από την προσφορά. Ενδεχόμενα μέτρα θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν τη μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια του βίου, την ενθάρρυνση της κινητικότητας ή την επιβεβλημένη πρόσληψη υπηκόων

τρίτων χωρών. Πολλές ΜΜΕ οφείλουν να αντιμετωπίσουν δυσχέρειες καθόσον οι τράπεζες έχουν όλο και λιγότερη τάση να προσφέρουν πιστώσεις για επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου. Θα ήταν κατά συνέπεια χρήσιμο να αναπτυχθούν οι αγορές του επιχειρηματικού κεφαλαίου ως συμπληρωματική λύση της τραπεζικής πίστωσης. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ) π.χ., έχει ήδη εργαστεί προς την κατεύθυνση αυτή.

Διεθνοποίηση και εκμετάλλευση της γνώσης: Θα πρέπει να αυξηθεί η τάση των ΜΜΕ να διευρύνονται και να διεθνοποιούνται αντλώντας οφέλη από τις συμβουλές που δέχονται μέσω των τοπικών και περιφερειακών δικτύων, από άλλες επιχειρήσεις (κυρίως τις μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις), προσωπικές επαφές και από ενδιάμεσους. Τα δίκτυα αυτά δίνουν την ευκαιρία στους επιχειρηματίες να μοιραστούν τις εμπειρίες τους στα θέματα επέκτασης και πρόσβασης στη γνώση, στους συνεταιίρους και στις συμβουλές.

Ενδοεπιχειρηματικότητα και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων: Τα αποτελέσματα της Ε&Α και της καινοτομίας στις μεγάλες επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια και τους ερευνητικούς οργανισμούς επιτρέπουν στους μισθωτούς τους να δημιουργούν τη δική τους επιχείρηση με τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει. Οι επιχειρήσεις είναι ευνοϊκές για μια τέτοια ενδοεπιχειρηματικότητα, αλλά η πρωτοβουλία εναπόκειται συχνά στους εργαζόμενους. Εξάλλου, η συνεργασία μεταξύ ΜΜΕ θα έπρεπε να αναπτυχθεί περαιτέρω καθόσον είναι προς δικό τους συμφέρον. Μέσω αυτών των συνεργασιών είναι που αναπτύσσεται η κρίσιμη μάζα για την κατάκτηση των αγορών σε μεγάλη κλίμακα.

Σημασία του επιχειρηματικού πνεύματος για την κοινωνία: Η εγκαίνιαση μιας κοινωνίας ευνοϊκότερης για την επιχείρηση αφορά όλο τον κόσμο. Οι συμπεριφορές απέναντι στο επιχειρηματικό πνεύμα και την αποτυχία θα πρέπει να είναι πιο θετικές. Η υλοποίηση του στόχου αυτού στηρίζεται σε εκείνους από τους οποίους εξαρτώνται οι επιχειρηματίες του σήμερα και του αύριο. Πρόκειται επίσης για αναβάθμιση του ρόλου που διαδραματίζουν οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας ενεργώντας υπέρ του κοινωνικού συνόλου.

Προοπτικές.

Μια συντονισμένη προσέγγιση: Ο οριζόντιος χαρακτήρα του επιχειρηματικού πνεύματος απαιτεί μια συντονισμένη προσέγγιση. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις δημόσιες διοικήσεις σε όλα τα επίπεδα. Αυτές οι τελευταίες θα έπρεπε να συντονιστούν καλύτερα με τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων ώστε να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες στο πλαίσιο της ενδυνάμωσης της επιχείρησης και του επιχειρηματικού πνεύματος.

Ανοικτή μέθοδος συντονισμού: Ορισμένα κράτη μέλη έχουν καλύτερες επιδόσεις στην προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος. Θα ήταν χρήσιμο αυτά να εμπνέουν τα υπόλοιπα στο πλαίσιο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, με την οποία η Επιτροπή δημιουργεί βάσεις οι οποίες θα επιτρέψουν στις χώρες να ανταλλάσσουν τις καλύτερες πρακτικές τους.

Αυτό που μένει να ληφθεί υπόψη είναι ότι θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προς 3 κύριους άξονες για την άνοδο του επιχειρηματικού πνεύματος: θα πρέπει κατά

πρώτο να εξαλειφθούν τα εμπόδια στην ανάπτυξη και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων όπως η γραφειοκρατία και η έλλειψη χρηματοδότησης. Δεύτερον, θα πρέπει να συγκριθούν τα οφέλη της επιχειρηματικότητας προς τους κινδύνους που συνδέονται με αυτήν, π.χ. αναλαμβάνοντας δράσεις ενθάρρυνσης όπως οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις και η ενίσχυση κατά την απόκτηση μιας επιχείρησης. Τέλος, θα πρέπει να υπάρξει δράση για τη δημιουργία μιας «επιχειρηματικής κοινωνίας» μεταξύ άλλων παρακινώντας νέους στα σχολεία και τα πανεπιστήμια να αναπτύξουν δεξιότητες στον τομέα αυτό.

3.3.3 Παραγωγικότητα: το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής της 21^{ης} Μαΐου 2002 γίνεται επισήμανση στους πολιτικούς που έχουν την ευθύνη λήψης αποφάσεων των πρόσφατων χαμηλών επιδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στον τομέα της αύξησης παραγωγικότητας εργασίας, των αιτιών τους και των συνεπειών τους για τους στόχους που έχουν οριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000. Η ανακοίνωση περιορίζεται στην ανάλυση του τομέα των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας καθώς και των σχετικών ζητημάτων.

Ορισμός.

Επίσημα, η παραγωγικότητα της εργασίας αντιστοιχεί στην ποσότητα εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή μιας συγκεκριμένης μονάδας. Από μακροοικονομική άποψη, η παραγωγικότητα της εργασίας μετράται μέσω του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) μιας χώρας ανά ενεργό άτομο.

Η ανάπτυξη παραγωγικότητας εξαρτάται από την ιδιότητα του φυσικού κεφαλαίου, τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, τις τεχνολογικές προόδους και τις νέες μορφές οργάνωσης. Η ανάπτυξη της παραγωγικότητας αποτελεί την κύρια πηγή της παραγωγικής ανάπτυξης.

Η ανακοίνωση τοποθετείται στο πλαίσιο της στρατηγικής που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000, στόχος της οποίας είναι να καταστήσει την Ένωση «την ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη συνοδευόμενη από μια ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της απασχόλησης και μια μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Η ανάπτυξη της αύξησης παραγωγικότητας στην ΕΕ δεν επαρκεί τη στιγμή αυτή για την επίτευξη, μέχρι το 2010, των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων της απασχόλησης που ορίστηκαν στη Λισσαβόνα.

Η πρόσφατη επιβράδυνση της ανάπτυξης παραγωγικότητας στην ΕΕ οδηγεί λογικά σε μία εξασθένηση της ανταγωνιστικότητάς της. Έτσι, οι επιχειρήσεις δεν θα είναι ανταγωνιστικές παρά μόνο αν μπορούν να φθάσουν σε μία βιώσιμη ανάπτυξη της παραγωγικότητας της εργασίας και της ολικής παραγωγικότητας των παραγόντων που τους επιτρέπουν να υπερσχύσουν άλλων επιχειρήσεων σε ότι αφορά το κόστος ανά μονάδα παραγωγής και τα χαρακτηριστικά της προσφοράς τους που δεν συνδέονται με το κόστος.

Εξάλλου, η επιβράδυνση της παραγωγικότητας παρεμποδίζει την άνοδο του βίοτικού επιπέδου.

Η αύξηση της παραγωγικότητας στις ημέρες μας, καθορίζεται κατά τρόπο ουσιαστικό από τις επενδύσεις στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Κατάσταση.

Κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '90, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε (μειωμένη από μέσο όρο 1,9% στη διάρκεια του πρώτου μισού της δεκαετίας σε 1,2% στη διάρκεια της περιόδου 1995-2001), αλλά η αύξηση της απασχόλησης παρουσίασε αξιόλογη άνοδο (περνώντας από μία υποχώρηση 0,6 % στη διάρκεια του πρώτου μισού της δεκαετίας σε 1,2 % στη διάρκεια της περιόδου 1995-2001). Η απασχόληση παρουσίασε αύξηση 1,8 % το 2000 παρά τη συγκυριακή επιβράδυνση κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών είναι έντονες. Έτσι, η Αυστρία, η Ελλάδα και η Ιρλανδία εμφανίζουν αύξηση της παραγωγικότητας διαρκώς από το 1990 προσεγγίζοντας εκείνη των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτό αντικατοπτρίζει προφανώς την ευκαιρία που είχαν οι χώρες αυτές, μετά την προσχώρησή τους στην ΕΕ για άνθηση οφελών από την επίτευξη της ενιαίας αγοράς.

Ρόλος των ΤΠΕ.

Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) αποτελούν πρωταρχικό στοιχείο της κοινωνίας της γνώσης και σημαντικό συστατικό των δραστηριοτήτων της έρευνας και της ανάπτυξης (Ε&Α). Είναι χαρακτηριστικό ότι τα κράτη μέλη που παρουσίασαν παραγωγικότητα αυξανόμενη και παραπλήσια εκείνης των Ηνωμένων Πολιτειών, είναι εκείνα στα οποία η χρήση των ΤΠΕ επεκτείνεται όλο και περισσότερο. Με άλλα λόγια, τα κέρδη σε παραγωγικότητα συνδέονται στενά με τη χρήση και τη διάδοση των ΤΠΕ. Όμως, οι διαφορές μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών από πλευράς παραγωγικότητας αντικατοπτρίζουν εν μέρει τα χαμηλότερα επίπεδα δαπανών σε ΤΠΕ στην Ευρώπη.

Η σημασία των ΤΠΕ στηρίζεται στην καλύτερη επεξεργασία της πληροφορίας και με τον τρόπο αυτό στη μείωση των δαπανών συντονισμού που είναι αναπόφευκτες σε μία αποκεντρωμένη οικονομία: πρόκειται κυρίως για βελτίωση της οργάνωσης της παραγωγής, της διανομής και της διαχείρισης των αποθεμάτων.

Ευρωπαϊκή βιομηχανία των τελευταίων ετών.

Σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες, η δεκαετία του '90 χαρακτηρίστηκε από πτώση της αύξησης της παραγωγικότητας στη μεταποιητική βιομηχανία της ΕΕ σε συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η τάση των τελευταίων ετών για τις βιομηχανίες μεγάλης έντασης κεφαλαίου (υφαντουργικές ίνες, χαρτομάζα και χαρτί, συνθετικές ίνες, προϊόντα σιδήρου και χάλυβα, μη σιδηρούχα μέταλλα κλπ) υπήρξε αντίθετα θετική.

Στη βιομηχανία με ισχυρή τεχνολογική βάση (φαρμακευτική βιομηχανία, χημικά προϊόντα, εξοπλισμός γραφείου και υπολογιστές, ηλεκτρονικός εξοπλισμός, τηλεοράσεις και ραδιοφωνικοί πομποί, ιατρικοί εξοπλισμοί κ.λπ.) η αύξηση κατά την ίδια αυτή περίοδο υπήρξε επίσης αξιοσημείωτη.

Αντίθετα, αν συγκριθούν οι αριθμοί στην ΕΕ με εκείνους που παρατηρούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες, θα πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι βιομηχανίες τεχνολογίες αντιπροσωπεύουν το 35% της μεταποιητικής προστιθέμενης αξίας έναντι 24% στην ΕΕ. Οι αριθμοί αυτοί είναι χαρακτηριστικοί της σχετικά ασθενούς θέσης των ΤΠΕ σε σχέση με άλλους βιομηχανικούς κλάδους στην ΕΕ.

Ο τομέας των υπηρεσιών κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών.

Το διαπιστωμένο πρόβλημα της ανάπτυξης και της παραγωγικότητας της εργασίας που είναι χαμηλότερες του μέσου όρου σε όλους τους οικονομικούς τομείς κατά τα πρόσφατα έτη, είναι ιδιαίτερα οξύ στον τομέα των υπηρεσιών. Αντίθετα, είναι δύσκολο να μετρηθεί με ακρίβεια η παραγωγή του τομέα αυτού σε μια οικονομική φάση όπου οι τεχνολογικές αλλαγές είναι πολύ γρήγορες. Ακόμη και αν το μερίδιο του κλάδου στο ΑΕγχΠ της ΕΕ αυξάνεται, η εγγενής αύξηση της απασχόλησης δεν αρκεί για να βελτιωθεί η κατάσταση της απασχόλησης στην Ευρώπη.

Η σύγκριση της σημασίας του κλάδου των υπηρεσιών στην ΕΕ με εκείνων των Ηνωμένων Πολιτειών αποβαίνει δυσμενής για την πρώτη. Αυτό είναι ακόμη πιο αποκαλυπτικό αναφορικά με τις καθυστερήσεις της ΕΕ στον τομέα των νέων τεχνολογιών καθώς ο τομέας αυτός είναι ένας σημαντικός χρήστης των ΤΠΕ.

Στον κλάδο των υπηρεσιών, οι διαφορές της παραγωγικότητας είναι έντονες. Είναι προφανές ότι τα κράτη μέλη που, πολύ νωρίς, απελευθέρωσαν και προέβησαν σε κατάργηση των κανονιστικών ρυθμίσεων του τομέα των υπηρεσιών, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Φινλανδία, γνώρισαν σημαντικότερη αύξηση της παραγωγικότητας απ' ό,τι άλλες χώρες.

Έμφυχο δυναμικό.

Ένα εργατικό δυναμικό καλά καταρτισμένο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας της παραγωγικότητας. Η ποιότητα βασίζεται στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη μαθητεία καθ' όλη τη διάρκεια του βίου. Κατά τα τελευταία αυτά έτη, διαπιστώθηκε αντίθετα το χαμηλό επίπεδο γνώσεων ΤΠΕ μεταξύ του πληθυσμού των εργαζομένων πράγμα που ασφαλώς παρεμπόδισε την ταχεία διάδοση των ΤΠΕ στα κράτη μέλη.

Συγχρόνως, η ζήτηση παραδοσιακών ειδικοτήτων υποχώρησε κατά τα τελευταία έτη. Πρόκειται όλο και περισσότερο για θέσεις απασχόλησης απευθυνόμενες σε έμφυχο δυναμικό υψηλού και σύγχρονου επιπέδου, πράγμα που εξηγείται με την τροποποίηση του περιεχομένου των ίδιων των θέσεων εργασίας. Όμως η αύξηση της ζήτησης για την περισσότερο εξειδικευμένη εργασία είναι ταχύτερη από τη βελτίωση του επιπέδου σπουδών των ατόμων που εισέρχονται στην αγορά της εργασίας.

Παραδόξως, ενώπιον της έκρηξης της τεχνολογίας, θα νόμιζε κανείς ότι το πρόβλημα των ελλειμμάτων σε ειδικότητες θα μπορούσε να χάσει την οξύτητά του. Όμως, με

την τρέχουσα ταχεία τεχνολογική ανάπτυξη, η εξειδίκευση των οικονομιών μας δεν θα παύσει ποτέ. Κατά συνέπεια, μία συνεπής πολιτική, που περικλείει τη βελτίωση της εκπαίδευσης, της επιστήμης, της επιμόρφωσης, της κινητικότητας κ.λπ. έχει κρίσιμη σημασία για την εγγύηση της διαρκούς ικανοποίησης της νέας ζήτησης δεξιοτήτων.

Πολιτική για τις επιχειρήσεις και πολιτική ανταγωνισμού.

Η Συνθήκη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναγνωρίζει τη συμπληρωματικότητα των πολιτικών για τις επιχειρήσεις και τον ανταγωνισμό. Έτσι, ο στόχος του Συμβουλίου της Λισσαβόνας είναι η σύλληψη πολιτικών που θα δημιουργούν ένα ευνοϊκό για την ανάπτυξη και την καινοτομία περιβάλλον στις επιχειρήσεις, εξασφαλίζοντας συγχρόνως τη συμμόρφωση των παραγόντων της αγοράς σε ενιαίους κανόνες. Από μια πλευρά, ο ανταγωνισμός προκαλεί τις επιχειρήσεις να αναζητήσουν βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους ερμηνευμένες καινοτομίες στα επίπεδα των προϊόντων και των μεθόδων. Από την άλλη πλευρά, η πολιτική για τις επιχειρήσεις διορθώνει τις ελλείψεις της αγοράς και επιτρέπει σε ένα μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων να αναλάβουν εμπορικές δοσοληψίες αυξάνοντας συγχρόνως το καινοτόμο δυναμικό τους.

Παρόλη αυτή τη συμπληρωματικότητα, έχει σημασία να γίνουν σεβαστά τα ίδια κέντρα συμφέροντος της βιομηχανικής πολιτικής και της πολιτικής ανταγωνισμού. Θα πρέπει να υιοθετηθεί μία ισορροπημένη και ουσιαστική προσέγγιση ώστε να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των δύο πολιτικών:

- ο ενδεδειγμένος διαχωρισμός της αγοράς αναφοράς σ' ό,τι αφορά τα αγαθά ή τις υπηρεσίες και τη γεωγραφική ζώνη,
- η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων στον τομέα της καινοτομίας,
- οι αναδιαρθρώσεις και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων,
- ο συνυπολογισμός των αποτελεσμάτων των τεχνολογικών εξελίξεων και καινοτομιών στις μελλοντικές συνθήκες ανταγωνισμού,
- η αξιολόγηση της νομιμότητας ορισμένων κρατικών ενισχύσεων.

Πολιτική για τις επιχειρήσεις και βιώσιμη ανάπτυξη.

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία συμβάλλει οικονομικά και κοινωνικά στη βιώσιμη ανάπτυξη δημιουργώντας θέσεις απασχόλησης αλλά ασκεί αναπόφευκτα πιέσεις στο περιβάλλον. Είναι οπωσδήποτε δυνατόν να συνδυαστούν η οικονομική ανάπτυξη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Αυτό έγινε στην Ευρώπη για την κατανάλωση ενέργειας και τις εκπομπές αερίων που προκαλούν όξινη βροχή, τα αέρια που προσβάλλουν τη στιβάδα του όζοντος και τα αέρια που προκαλούν το φαινόμενο θερμοκηπίου της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Παρά το αναμφισβήτητο κόστος εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις, αυτή η τελευταία μπορεί επίσης να προκαλέσει ανταγωνιστικότητα και οικονομική ανάπτυξη βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα στην παραγωγή και δημιουργώντας νέες αγορές.

Συμπεράσματα.

Μία αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης θα περάσει μόνο μέσα από μία ενισχυμένη παραγωγικότητα. Πρόοδοι στο επίπεδο των ΤΠΕ και της καινοτομίας για ένα εργατικό δυναμικό περισσότερο προσαρμοσμένο στις ανάγκες της βιομηχανίας μπορούν να θεωρηθούν ως αποφασιστικοί παράγοντες για μία καλύτερη παραγωγικότητα των επιχειρήσεων.

3.3.4 Καινοτομία στο πλαίσιο της οικονομίας της γνώσης.

Η καινοτομία ορίζεται στην Πράσινη Βίβλο του 1995 για την καινοτομία ως: «η ανανέωση και η διεύρυνση του φάσματος των προϊόντων και των υπηρεσιών και των σχετικών αγορών· η καθιέρωση νέων μεθόδων παραγωγής, προμήθειας και διανομής· η εισαγωγή αλλαγών στη διοίκηση, την οργάνωση της εργασίας, τις συνθήκες εργασίας και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού».

Συνεπώς, η καινοτομία δεν είναι μια μονομερής, γραμμική διαδικασία. Πράγματι, εμπλέκονται πολλοί παράγοντες όπως: οι επιχειρήσεις, τα ερευνητικά κέντρα και οι φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων. Επίσης, η καινοτομία επιβάλλει μορφές συνεργασίας μεταξύ των διάφορων πολιτικών, όπως κυρίως της πολιτικής για τις επιχειρήσεις, της πολιτικής για την κατάρτιση και της πολιτικής για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

Προκειμένου να δομηθεί η πλέον ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, ζήτησε την κατάρτιση ενός προγράμματος για την ενθάρρυνση της καινοτομίας. Το πρόγραμμα έχει ως κύριους άξονες την αξιοποίηση των ερευνητικών εργασιών των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή ενός περιβάλλοντος που να ευνοεί την ανάπτυξη των καινοτόμων επιχειρήσεων.

Από τη θέσπιση του σχεδίου δράσης υπέρ της καινοτομίας το 1997 και εξής, αναλήφθηκαν πολλές δράσεις, τόσο στο κοινοτικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των κρατών μελών. Ορισμένες δράσεις που αναλήφθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση είχαν και άμεσο αντίκτυπο στην πολιτική των κρατών μελών. Το πρώτο προσχέδιο του πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιτρέπει την αξιολόγηση της προόδου που σημειώθηκε και των εμποδίων στην ανάπτυξη της καινοτομίας.

- στο κοινοτικό επίπεδο, το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης επιτρέπει την αυξημένη συμμετοχή των ΜΜΕ και την αξιοποίηση της καινοτομίας. Στο οργανωτικό επίπεδο, η νέα Γενική Διεύθυνση «Επιχειρήσεις» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι υπεύθυνη και για την πολιτική της καινοτομίας και για τη διαχείριση του προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης για την προώθηση της καινοτομίας. Οι μεγάλοι οικονομικοί προσανατολισμοί, η διαδικασία BEST (απλούστευση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων) και ο Χάρτης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για το 2000 συμμετέχουν, τόσο στο μικροοικονομικό όσο και στο μακροοικονομικό επίπεδο, στην υλοποίηση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την καινοτομία. Πολλά άλλα ευρωπαϊκά μέσα ή προγράμματα, όπως η πρωτοβουλία «e-learning», ενθαρρύνουν επίσης την καινοτομία,

- στα κράτη μέλη, καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την ενθάρρυνση της καινοτομίας. Έτσι, παρουσιάστηκαν νέες διοικητικές δομές. Αναλήφθηκαν δράσεις ευαισθητοποίησης στον τομέα της καινοτομίας και ενθάρρυνσης του διαλόγου μεταξύ των επιχειρήσεων, των επιστημόνων και του κοινού. Παράλληλα, σχεδιάστηκαν στρατηγικές. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν την έρευνα που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις, τη χρηματοδότηση της καινοτομίας καθώς και τη χρήση των καινοτομιών από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η συνεργασία στον τομέα της καινοτομίας και η δημιουργία τεχνολογικών επιχειρήσεων ενθαρρύνονται επίσης σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, θα αναληφθούν δράσεις με σκοπό την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών για τις καινοτόμες επιχειρήσεις, την υποστήριξη της καινοτομίας με διάφορα μέσα (φορολογικά, ερευνητικά κλπ), την ενημέρωση του κοινού και τη διευκόλυνση του σχεδιασμού μακροπρόθεσμων στρατηγικών. Σε γενικές γραμμές, η προσέγγιση της καινοτομίας είναι συστηματική. Η συμπληρωματικότητα με τις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές είναι πολύ σημαντική και δημιουργούνται νέες δημόσιες / ιδιωτικές εταιρικές σχέσεις. Ακόμη, εμφανίζονται νέες αντιδράσεις στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης,
- καταβλήθηκαν επίσης προσπάθειες από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να καθιερωθεί ένα κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, να βελτιωθεί το περιβάλλον των επιχειρήσεων (διαδικασία BEST), να προαχθούν οι επενδύσεις στην καινοτομία, να τεθεί η έρευνα στην υπηρεσία της καινοτομίας, να δημιουργηθούν τεχνολογικά πάρκα ή δίκτυα τεχνογνωσίας. Προτεραιότητα θα δίδεται στο εξής στην υποστήριξη των νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων που βασίζονται στην τεχνολογία,
- το προσχέδιο του ευρωπαϊκού πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία επέτρεψε την επικέντρωση στις διάφορες αδυναμίες και τάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της καινοτομίας. Η ικανότητα της Ευρώπης να εισαγάγει νέα προϊόντα και υπηρεσίες είναι πολύ μικρή και συχνά σημειώνεται σημαντική καθυστέρηση έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας. Οι διπλωματούχοι και οι φοιτητές δεν έχουν τα απαραίτητα προσόντα και οι παραδοσιακοί τομείς πρέπει να ενισχύσουν την ικανότητά τους για καινοτομία. Η διάδοση των τεχνολογιών πρέπει να βελτιωθεί και η καινοτομία θα επωφεληθεί από την ενίσχυση των ερευνητικών προσπαθειών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθεί το δυναμικό που προσφέρουν οι υπηρεσίες. Η καθιέρωση των περιβαλλοντικών πολιτικών θα πρέπει να υποστηρίζει την ανάπτυξη της καινοτομίας.

Προκειμένου να αξιοποιηθούν καλύτερα οι προσπάθειες που καταβάλλονται στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να υπάρξει περαιτέρω ανάπτυξη θα πρέπει να επιτευχθούν πέντε στόχοι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τους υπόλοιπους φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία της καινοτομίας. Έχει καταρτιστεί ένα χρονοδιάγραμμα των δράσεων που θα πρέπει να αναληφθούν εν προκειμένω.

Οι πέντε στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

- εξασφάλιση της συνοχής των πολιτικών για την καινοτομία,
- δημιουργία ενός κανονιστικού πλαισίου που να συμβάλλει στην καινοτομία,
- ενθάρρυνση της δημιουργίας και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων,
- βελτίωση των βασικών διασυνδέσεων στο σύστημα καινοτομίας,
- μια κοινωνία ανοικτή στην καινοτομία.

Εξασφάλιση της συνοχής των πολιτικών για την καινοτομία: Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αξιοποιήσει την ποικιλομορφία της υποστηρίζοντας, παράλληλα, το συντονισμό και τη διάδοση των ορθών πρακτικών. Η Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας, καθιερώνει έναν ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία (αρχές του 2001). Θα πρέπει επίσης να συγκρίνει τα λαμβανόμενα αποτελέσματα σε σχέση με τους ανταγωνιστές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να δημοσιεύει τακτικά μια έκθεση σχετικά με την κατάσταση της καινοτομίας, να βελτιώσει τις στατιστικές και να υποστηρίξει το διάλογο μεταξύ των διαφόρων φορέων.

Στις αρχές του 2001 δημιουργήθηκε μια ομάδα για την καινοτομία και θα καταρτίστηκε ο πίνακας αποτελεσμάτων.

Τα κράτη μέλη πρέπει να συντονίζουν τη δράση τους στον τομέα της καινοτομίας και να αξιολογούν τακτικά τις εθνικές ή περιφερειακές πολιτικές για την καινοτομία (2001). Το 2002, ενσωματώθηκαν οι βέλτιστες πρακτικές σε όλες τις πολιτικές σχετικά με την καινοτομία.

Δημιουργία ενός κανονιστικού πλαισίου που να συμβάλλει στην καινοτομία: Τα κράτη μέλη διευκολύνουν ήδη τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της δημόσιας έρευνας. Το 2002, μελετήθηκαν, στο πλαίσιο των κοινοτικών κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, τα φορολογικά μέτρα για την ενθάρρυνση της έρευνας και της καινοτομίας στις επιχειρήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσανατόλισε τη δράση της στην προστασία και την αξιοποίηση των ερευνητικών εργασιών, την καθιέρωση ευρωπαϊκών λογιστικών προτύπων καθώς και την αξιολόγηση των προϊόντων και μέσων της καινοτομίας.

Το 2001, θα υποστήριξε την εφαρμογή των ορθών πρακτικών με σκοπό την καθιέρωση ενός κανονιστικού περιβάλλοντος υπέρ της καινοτομίας και το 2002 ανέλυσε τις διάφορες πρωτοβουλίες που θα πρέπει να αναληφθούν τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών προκειμένου να απλουστευθεί το κανονιστικό πλαίσιο.

Ενθάρρυνση της δημιουργίας και ανάπτυξης καινοτόμων επιχειρήσεων: Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να υποστηρίξουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων. Ενισχύουν επίσης τις υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων. Στις αρχές του 2001 κατάρτισαν προγράμματα κατάρτισης και διδασκαλίας για την υποστήριξη της καλλιέργειας του επιχειρηματικού πνεύματος.

Το 2001, η Επιτροπή καθιέρωσε δίκτυα καινοτόμων επιχειρήσεων καθώς και έναν ηλεκτρονικό κατάλογο καινοτόμων επιχειρήσεων. Υποστήριξε επίσης την πρόσβαση των νεοϊδρυθέντων επιχειρήσεων στα κοινοτικά προγράμματα και τους δημόσιους

διαγωνισμούς καθώς και στην πρωτοβουλία «καινοτομία 2000» της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Το 2002, έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην ευρωπαϊκή διάσταση σε επίπεδο υπηρεσιών παροχής βοήθειας.

Βελτίωση των βασικών διασυνδέσεων στο σύστημα καινοτομίας: Τα κράτη μέλη καθιέρωσαν το 2001 τη συγκριτική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων μεταφοράς τεχνολογίας και των εταιρικών σχέσεων με τις επιχειρήσεις των μεγάλων δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων. Το 2002, υποστήριξαν τα πανεπιστήμια στη διάδοση των γνώσεων και των τεχνολογιών και βελτίωσαν τη δια βίου τεχνολογική κατάρτιση. Ενίσχυσαν και συντόνισαν επίσης τις περιφερειακές πρωτοβουλίες προκειμένου να δημιουργηθούν ολοκληρωμένα προγράμματα έρευνας και καινοτομίας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε το 2001 τη δημιουργία δικτύων ερευνητικών οργανισμών με σκοπό την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών για τη διάδοση των γνώσεων και τη μεταφορά τεχνολογίας. Ενθάρρυνε τη διάδοση ορθών πρακτικών καθώς και τη διεθνική συνεργασία μεταξύ περιφερειών στον τομέα της καινοτομίας. Ακόμη, ενθάρρυνε τη δημιουργία δικτύων για την υλοποίηση των διεθνικών τεχνολογικών εταιρικών σχέσεων και θα υποστήριζε τη διάδοση μη τεχνολογικών καινοτομιών.

Μια κοινωνία ανοικτή στην καινοτομία. Το 2002, τα κράτη μέλη διευκόλυναν τις συζητήσεις μεταξύ των διαφόρων παραγόντων της καινοτομίας και το 2003 ενθάρρυναν τη δημόσια ζήτηση για καινοτομία. Στο κοινοτικό επίπεδο, καταβλήθηκαν προσπάθειες προκειμένου να ενθαρρυνθεί μια ευρωπαϊκή έννοια της καινοτομίας και να ευαισθητοποιηθεί το κοινό.

3.3.5 Η πολιτική για τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο μιας οικονομίας που βασίζεται στη γνώση.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ως στόχο για την προσεχή δεκαετία να καταστεί, σε παγκόσμια κλίμακα, η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία που βασίζεται στη γνώση. Αναμένει ότι θα είναι σε θέση να σημειώσει βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και, παράλληλα, να βελτιώσει τον τομέα της απασχόλησης και να επιτύχει μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου, το επιχειρηματικό πνεύμα και η καινοτομία πρέπει να αναπτυχθούν ιδίως από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Επιπροσθέτως, οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας θα αφορούν όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας χάρη στην ανάπτυξη του Διαδικτύου και του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Κατά την προσεχή πενταετία, η πολιτική για τις επιχειρήσεις θα συμβάλει στην τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος, στη διαμόρφωση δυναμικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου οι επιχειρήσεις θα μπορούν να αναπτύσσονται και, τέλος, στη διασφάλιση ευχερέστερης πρόσβασης των επιχειρήσεων αυτών στις αγορές. Σε συνεργασία με τους διαφόρους ενδιαφερομένους (κράτη μέλη, περιφέρειες, πανεπιστημιακή κοινότητα και επιχειρηματικός κόσμος), πρόκειται να εκπονηθούν επίσης αποτελεσματικότερες μέθοδοι παρακολούθησης, συγκριτικής αξιολόγησης και ανταλλαγής εμπειριών, με σκοπό την κατάρτιση κατευθυντηρίων γραμμών. Οι εν λόγω στόχοι θα εγγραφούν στο πλαίσιο κυρίως των γενικών προσανατολισμών της

οικονομικής πολιτικής που συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών και υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το επιχειρηματικό πνεύμα: νευραλγικό στοιχείο της νέας οικονομίας. Η πολιτική για τις επιχειρήσεις πρέπει να ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων που ανταμείβουν εκείνους που αναλαμβάνουν κινδύνους. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ενδέχεται να καλέσει τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν τη νομοθεσία τους περί πτωχεύσεων.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα όλων των επιπέδων πρέπει να υποστηρίζουν τη διαμόρφωση του επιχειρηματικού πνεύματος. Η πολιτική για τις επιχειρήσεις θα αποβλέπει επίσης στη δημιουργία νεοσύστατων εταιρειών, ιδίως από τις ομάδες-στόχους όπως οι γυναίκες ή οι άνεργοι, και θα μεριμνά ώστε οι ΜΜΕ να αποκτούν ευχερέστερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ενθαρρύνοντας παράλληλα τις καινοτόμες ενέργειες. Τέλος, θα αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Προώθηση περιβάλλοντος καινοτομίας. Η καινοτομία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε μια οικονομία που βασίζεται στη γνώση. Η πολιτική για τις επιχειρήσεις θα εντοπίσει τα μέσα για τη διαμόρφωση κατάλληλου πλαισίου για τη δημιουργία και την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων (πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, σύσταση εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα). Η καλλιέργεια της έρευνας και την καινοτομίας στην κοινωνία και στην οικονομία θα προωθηθεί ευνοώντας την καινοτομία και τους δεσμούς μεταξύ έρευνας και καινοτομίας, ιδίως χάρη στη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας. Για να εντοπιστούν και να αρθούν οι φραγμοί στην καινοτομία προσλαμβάνει πρωτεύουσα σημασία η έγκριση του ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας, καθώς και η προσαρμογή της εκπαίδευσης στην προοπτική της διαμόρφωσης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Τόνωση των νέων εμπορικών προτύπων στην ηλεκτρονική οικονομία. Για να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις στην αξιοποίηση των εξελίξεων που συνεπάγεται η εμφάνιση του ηλεκτρονικού εμπορίου, η πολιτική για τις επιχειρήσεις δύναται να ενθαρρύνει, χάρη στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών, την υιοθέτηση των αποδοτικότερων εμπορικών προτύπων.

Αποκόμιση οφελών από την εσωτερική αγορά. Η στρατηγική της εσωτερικής αγοράς επαναξιολογείται ετησίως προκειμένου οι επιχειρήσεις να επωφελούνται ακόμη περισσότερο από τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αγοράς. Πράγματι, εξακολουθούν να υφίστανται πολλά εμπόδια που δεν επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να εκμεταλλευθούν πλήρως τα συγκεκριμένα πλεονεκτήματα. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες ιδίως στους τομείς του αερίου, της ηλεκτρικής ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Περιορισμός των διοικητικών διατυπώσεων. Η πολιτική για τις επιχειρήσεις πρέπει να μεριμνά ώστε οι ισχύοντες ή οι μελλοντικοί κανόνες που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις να είναι όσο το δυνατόν λιγότερο επαχθείς. Επιπροσθέτως, κάθε τροποποίηση πρέπει να συντελείται αφού εξεταστούν πρώτα οι συνέπειές της στις μικρές επιχειρήσεις. Η Επιτροπή, με τη συνδρομή του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου, μεριμνά ώστε όλες οι εθνικές και κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις

να μην είναι υπερβολικά περιοριστικές για τις επιχειρήσεις. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, οι ισχύουσες κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις θα αξιολογηθούν προκειμένου να τροποποιηθούν καταλλήλως κατά την προσεχή πενταετία.

Νέες μέθοδοι συντονισμού: συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων, παρακολούθηση και συνεκτικές δράσεις. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή εφάρμοσαν ευρύ πρόγραμμα για την αξιολόγηση των επιδόσεων έως τον Ιούνιο του 2000. Επιπλέον, θα ενθαρρυνθεί η χρήση όλων των άλλων μεθόδων για τον εντοπισμό και την ανταλλαγή των ορθών πρακτικών, όπως η αξιολόγηση από ομότιμους φορείς, η συγκριτική αξιολόγηση και οι αξιολογήσεις. Θα εξακολουθεί να εφαρμόζεται η διαδικασία Best. Επιπροσθέτως, θα λειτουργήσουν προγράμματα για την αξιολόγηση των πολιτικών των κρατών μελών υπέρ των επιχειρήσεων, καθώς και για τον εντοπισμό και την εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της καινοτομίας.

3.3.6 Σκέψη για τις μικρές επιχειρήσεις σε μία Ευρώπη που διευρύνεται.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της 21^{ης} Ιανουαρίου 2003 η Επιτροπή τοποθετείται στο πλαίσιο των στόχων που ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας και των διαφόρων δραστηριοτήτων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος των μικρών επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Η Επιτροπή είχε, σε μια προηγούμενη ανακοίνωση, αναγγείλει ότι η τότε οικονομική ύφεση θα μπορούσε να θέσει σε αμφισβήτηση το στόχο της Λισσαβόνας να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέχρι το 2010, « η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης παγκοσμίως, ικανή για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη συνοδευόμενη από περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή ». Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υπογραμμίζει τη σημασία των μικρών επιχειρήσεων για μια ανταγωνιστική Ευρώπη.

Η Επιτροπή θέτει αφενός το θέμα της σημασίας της ευθύνης των κρατών μελών για την ενίσχυση του περιβάλλοντος για τις μικρές επιχειρήσεις και αφετέρου τη χρησιμότητα της «ανοικτής μεθόδου συντονισμού» που δημιουργήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας.

Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 5 μέτρα είναι πρωταρχικής σημασίας στο μέλλον για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και ειδικότερα των μικρών επιχειρήσεων.

Τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν.

Να δοθεί περισσότερη προσοχή στις μικρές επιχειρήσεις: Η μεγάλη πλειονότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι μικρού μεγέθους. Αυτές είναι εκείνες που δημιουργούν τις περισσότερες θέσεις εργασίας και καθιστούν βιώσιμη την ευρωπαϊκή οικονομία. Ορισμένα κράτη μέλη δίνουν το παράδειγμα: ένα Συμβούλιο μικρών επιχειρήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο, μία τακτική διαβούλευση μεταξύ δημόσιας διοίκησης και επιχειρήσεων στη Δανία, η ανάπτυξη μιας μεθόδου διοικητικών βαρών στη Σουηδία, η συμμετοχή των εκπροσώπων των μικρών επιχειρήσεων στην προπαρασκευαστική εργασία για εκπόνηση νομοθεσίας στη Φιλανδία και η τακτική διαβούλευση με τις επαγγελματικές οργανώσεις ως προς νομοσχέδια στη Γερμανία και την Αυστρία.

Όμως σε πολυάριθμα άλλα κράτη μέλη καθώς και στις υποψήφιες για ένταξη χώρες είναι απαραίτητο να ληφθούν επείγοντα μέτρα, ώστε να καταστεί δυνατό για τις μικρές επιχειρήσεις να διατυπώνουν τις ανησυχίες τους.

Πολλαπλασιάζοντας τις ανταλλαγές ορθών πρακτικών: Η ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών σε ό,τι αφορά τις πολιτικές για τις επιχειρήσεις αναπτύσσεται βαθμιαία. Ένας αυξανόμενος αριθμός κρατών μελών δείχνουν κατά την εκτόνηση των εθνικών τους μέτρων ότι έχουν επηρεαστεί από τις ιδέες άλλων χωρών. Παρά τη διαδικασία αυτή μάθησης των μεν από τους δε, ιδιαίτερα χρήσιμη για τη μείωση των αποστάσεων στις επιδόσεις σε ευρωπαϊκή κλίμακα, σε ορισμένους τομείς οι διαφορές παραμένουν σημαντικές. Έτσι, οι διαδικασίες εκκίνησης των νέων επιχειρήσεων, παραμένουν ακόμη ιδιαίτερα κοπιώδεις σε ορισμένα κράτη μέλη.

Διδάσκοντας την επιχειρηματικότητα: Δεδομένου του πρωταρχικού ρόλου της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για την ενθάρρυνση του πνεύματος της επιχείρησης σε μακροπρόθεσμη βάση, θα πρέπει να αναπτυχθεί αφενός η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα από την πιο νεαρή ηλικία και αφετέρου η πρόσβαση των εργαζομένων των ΜΜΕ σε δυνατότητες μαθητείας. Έτσι, σχέδια που φέρνουν σε επαφή σπουδαστές και επιχειρηματίες έχουν τεθεί σε εφαρμογή, π.χ. στην Ιρλανδία, στο Λουξεμβούργο και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ορισμένα κράτη μέλη όπως η Ελλάδα και οι Κάτω Χώρες προσφέρουν μαθήματα στον τομέα της επιχειρηματικότητας.

Δημιουργία μιας καλλιέργειας του επιχειρηματικού τρόπου σκέψης στις υποψήφιες χώρες: Οι υποψήφιες για ένταξη χώρες βρίσκονται αντιμέτωπες με ιδιόζουσες προκλήσεις: πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση παραμένει δύσκολη και η εκμετάλλευση του τεχνολογικού δυναμικού παραμένει ανεπαρκής. Υπάρχουν πάντως ενθαρρυντικά σημεία όπως στην εκπαίδευση, στη φορολογία και σε ότι αφορά τα διοικητικά βάρη τα οποία έχουν σημαντικά περιοριστεί.

Οι ΜΜΕ στην πρώτη γραμμή όλων των κοινοτικών πολιτικών: Τα περισσότερα κοινοτικά προγράμματα και πολιτικές έχουν μία σημαντική πτυχή ΜΜΕ. Από το 2000 μέχρι το 2006 διατέθηκαν 16 δισ. ευρώ, ήτοι 11 % των διαρθρωτικών ταμείων, για σχέδια που υποστηρίζουν τις ΜΜΕ και η ενίσχυση της προένταξης έχει επικεντρωθεί όλο και περισσότερο στην υποστήριξή τους. Η πολιτική έρευνας και ανάπτυξης (E&A) έχει επίσης στοχεύσει κάποιες από τις δραστηριότητές της στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ο εκπρόσωπος των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από πλευράς του, παρέσχε πολύτιμες πληροφορίες επί των κοινοτικών προγραμμάτων.

Προοπτικές.

Η βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων και κατά συνέπεια του πνεύματος της επιχείρησης αποτελεί μια κρίσιμης σημασίας πλευρά για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και με τον τρόπο αυτό ολόκληρης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Σχετικά με αυτό, η Πράσινη Βίβλος για το πνεύμα επιχειρήσεων θέτει ουσιαστικά ερωτήματα ώστε να ξεκινήσει μια γενική συζήτηση επί του θέματος.

3.3.7 Η σχετική αγορά.

Στην περίπτωση εικαζόμενης παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού, το πρώτο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι η σχετική αγορά. Ο ορισμός της σχετικής αγοράς συνεπάγεται πράγματι τον καθορισμό του πλαισίου στο εσωτερικό του οποίου εφαρμόζονται οι κανόνες του ανταγωνισμού σχετικά με τις συμπράξεις, τις καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης καθώς επίσης οι κανόνες σχετικά με τις συγκεντρώσεις.

Τηρούμενης της αρχής της διαφάνειας, η ανακοίνωση προβάλλει τη μέθοδο που εφαρμόζεται από την Επιτροπή για τον ορισμό μιας σχετικής αγοράς κατά περίπτωση. Η ανάλυση αυτή που λαμβάνει υπόψη τόσο τα προϊόντα όσο και τη γεωγραφική διάσταση της σχετικής αγοράς επιτρέπει να καθοριστεί εάν υπάρχουν πραγματικοί ανταγωνιστές ικανοί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά της σχετικής επιχείρησης και να αυξήσουν τον πραγματικό ανταγωνισμό στην αγορά.

Η σχετική αγορά συνδυάζει την αγορά προϊόντων και τη γεωγραφική αγορά, όπως ορίζονται:

- η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή/ και τις υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται
- η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, η Επιτροπή προσδιόρισε ορισμένα κριτήρια που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάλυση των συμπεριφορών των επιχειρήσεων στην αγορά, καθώς και των ειδικών όρων της σχετικής αγοράς. Πάντως, η εφαρμογή της μεθόδου αυτής μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικά αποτελέσματα, αναλόγως του είδους του προβλήματος ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, η ανάλυση, αν και δομημένη, πρέπει να είναι εύκαμπτη, αναλόγως των περιπτώσεων.

Σε μια προκαταρκτική ανάλυση, η Επιτροπή επιχειρεί να καθορίσει την αγορά προϊόντων, ελέγχοντας εάν ένα προϊόν Α και ένα προϊόν Β ανήκουν ή όχι στην ίδια αγορά προϊόντων. Προσπαθεί επίσης να καθορίσει τη γεωγραφική αγορά εκπονώντας μια συνολική θεώρηση της κατανομής των μεριδίων αγοράς που κατέχονται από τα σχετικά μέρη και από τους ανταγωνιστές τους, τις τιμές και το άνοιγμα των εφαρμοζόμενων τιμών.

Από τη στιγμή που καθοριστούν η αγορά προϊόντων και η γεωγραφική αγορά, η Επιτροπή ξεκινά λεπτομερέστερη ανάλυση βασισμένη στην αρχή της επικουρικότητας. Οι επιχειρήσεις που υπόκεινται σε ένα ανταγωνιστικό σύστημα οφείλουν πράγματι να τηρούν δύο μεγάλους περιορισμούς: την επικουρικότητα σε επίπεδο ζήτησης και σε επίπεδο προσφοράς. Μια αγορά είναι ανταγωνιστική εάν ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μέσα από ένα στενότερο ή ευρύτερο φάσμα

προϊόντων που έχουν αντίστοιχα χαρακτηριστικά και εάν ο προμηθευτής δεν συναντά εμπόδια στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά.

Το κριτήριο της επικουρικότητας επιτρέπει να επικεντρωθεί το πεδίο ερευνών σε ενδεχόμενα προϊόντα υποκατάστασης ώστε στη συνέχεια να μπορεί να καθοριστεί με μεγαλύτερη βεβαιότητα η αγορά προϊόντων καθώς επίσης η σχετική γεωγραφική αγορά. Σε τελευταία μόνον ανάλυση η σχετική αγορά αποτελεί αντικείμενο εξέτασης ώστε να ελεγχθεί το επίπεδο ένταξής της στις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά τον τρόπο αυτό η Επιτροπή πραγματοποιεί μελέτη σχετικά με τη δυνατότητα υποκατάστασης από πλευράς ζήτησης (πελατών) και από πλευράς προσφοράς (προμηθευτών). Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για το κατά πόσον, μετά από ελαφρά αλλά σταθερή μεταβολή της τρέχουσας τιμής (από 5 έως 10 %), οι πελάτες του σχετικού προϊόντος έχουν τη δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής πρόσβασης σε αντίστοιχο προϊόν. Και στη δεύτερη περίπτωση, πρόκειται για την επαλήθευση του κατά πόσον άλλοι προμηθευτές έχουν τη δυνατότητα επαναπροσανατολισμού με άμεσο και αποτελεσματικό τρόπο της παραγωγής τους και της εμπορίας τους στη σχετική αγορά.

Πάντως, αυτό το κριτήριο της εναλλαγής δεν λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ασκούν δραστηριότητες οι σχετικές επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, θα ήταν απαραίτητο να επαληθευθεί, για παράδειγμα, ποιοι είναι οι όροι πρόσβασης στην αγορά που έχει οριστεί κατά τον τρόπο αυτό. Ως προς αυτό, η Επιτροπή αξιολογεί τη διάσταση του προϊόντος και τη γεωγραφική διάσταση της σχετικής αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

- το πρόσφατο παρελθόν. Είναι δυνατόν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να υπάρξουν πληροφορίες για μεταβολές των τιμών που έγιναν πρόσφατα στην αγορά, όσον αφορά, για παράδειγμα, την υποκατάσταση μεταξύ δύο προϊόντων ή αντίδραση εκ μέρους πελατών,
- τα αποτελέσματα ειδικών μελετών. Είναι δυνατόν να ελεγχθεί η ελαστικότητα της ζήτησης ενός προϊόντος μέσω οικονομετρικών και στατιστικών δοκιμαστικών ελέγχων. Είναι επίσης χρήσιμο να εκτιμηθεί η γεωγραφική αγορά μέσω μιας σειράς παραγόντων (όπως οι πολιτισμικές καταβολές, η γλώσσα κλπ) που επηρεάζουν τις προτιμήσεις της τοπικής αγοράς,
- τις απόψεις των πελατών και των ανταγωνιστών. Είναι δυνατόν η Επιτροπή να έλθει σε επαφή με τους κυριότερους πελάτες και ανταγωνιστές των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ώστε να λάβει γνώση των πραγματικών περιστατικών και να εκτιμήσει την αντίδρασή τους στην περίπτωση μεταβολής της τρέχουσας τιμής στην γεωγραφική τους περιοχή,
- τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις τις έρευνες αγοράς που διεξήχθησαν από τις επιχειρήσεις πριν από την κυκλοφορία στην αγορά ενός νέου προϊόντος ή για τον καθορισμό της τιμής του. Μπορεί επίσης να συγκρίνει τις αγοραστικές συνήθειες των πελατών στη σχετική αγορά με εκείνες άλλων πελατών σε χωριστή γεωγραφική αγορά αρκεί οι συνθήκες να είναι αντίστοιχες,
- τους φραγμούς (κανονιστικούς ή άλλους) και το κόστος που συνδέεται με τη μεταφορά της ζήτησης προς άλλα προϊόντα ή άλλες περιοχές,
- τις διάφορες κατηγορίες πελατών και τις διακρίσεις ως προς τις τιμές. Μια συγκεκριμένη ομάδα πελατών μπορεί να αποτελέσει από μόνη της μια

μικρότερη και ξεχωριστή αγορά, όταν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο διακρίσεων όσον αφορά τις τιμές.

Για την απόληψη των φραγμών στις συναλλαγές και την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αγοράς, η Επιτροπή ελέγχει πώς η ανάλυση της σχετικής αγοράς εντάσσεται στο πλαίσιο της κοινοτικής αγοράς.

Προτού καταλήξει στα συμπεράσματά της, η Επιτροπή μπορεί να έλθει σε επαφή με τις σημαντικότερες επιχειρήσεις του τομέα ώστε να γνωρίζει τις απόψεις τους σχετικά με τα όρια της αγοράς του προϊόντος και της γεωγραφικής αγοράς. Σε περίπτωση ανάγκης, η Επιτροπή μπορεί επίσης να μεταβεί επιτόπου και να διεξάγει έρευνα.

Ο ορισμός της σχετικής αγοράς, τόσο όσον αφορά τα προϊόντα όσο και τη γεωγραφική διάστασή της, επιτρέπει να εντοπιστούν οι παράγοντες (προμηθευτές, πελάτες, καταναλωτές) στην αγορά αυτή. Βάσει του ορισμού αυτού, είναι δυνατόν να υπολογιστούν, για κάθε έναν από τους προμηθευτές, το συνολικό μέγεθος της αγοράς καθώς και τα μερίδια που κατέχουν στην αγορά, βάσει του κύκλου εργασιών που αντιστοιχεί στα σχετικά προϊόντα τα οποία πωλούνται στην σχετική περιοχή.

Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων, οι μελέτες που ανατίθενται σε γραφεία εμπειρογνομόνων ή σε επαγγελματικές οργανώσεις καθώς επίσης οι κύκλοι εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων συμβάλλουν στον υπολογισμό του συνολικού μεγέθους της αγοράς και των μεριδίων της αγοράς που κατέχονται από κάθε επιχειρηματία. Παρόλο που ο υπολογισμός των μεριδίων αγοράς γίνεται συνήθως βάσει των πωλήσεων, υπάρχουν εντούτοις και άλλες ενδείξεις οι οποίες, ανάλογα με τα εκάστοτε προϊόντα ή τομείς μπορούν να προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες, όπως είναι η παραγωγική ικανότητα, ο αριθμός των προσφερόντων στους διαγωνισμούς κ.λπ.

3.3.8 Πράσινη βίβλος για τις συγκεντρώσεις.

Η Επιτροπή, μετά από δέκα χρόνια από την έναρξη ισχύος του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, αρχίζει ευρύ διάλογο για την μεταρρύθμιση του καθεστώτος ελέγχου των συγκεντρώσεων. Οι νέες οικονομικές, πολιτικές και νομικές εξελίξεις, όπως π.χ. η καθιέρωση του ευρώ, η διεύρυνση της Ένωσης, η επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης των αγορών και των επιχειρήσεων ωθούν την Επιτροπή να κινήσει διαδικασία αναθεώρησης του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις.

Στο πλαίσιο σημαντικών αναθεωρήσεων, τα Πράσινα βιβλία αποτελούν μέσα συζήτησης μέσω των οποίων η Επιτροπή προβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις και καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να διατυπώσουν θέσεις. Στην περίπτωση του Πράσινου βιβλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων, η επιθυμητή από την Επιτροπή αναθεώρηση αφορά θέματα ουσίας, δικαιοδοσίας και διαδικασίας.

Θέματα ουσίας: το κριτήριο δεσπόζουσας θέσης.

Εάν η συνθήκη ΕΚ δεν απαγορεύει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης αλλά μόνο τις καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης, ο κανονισμός για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων αναγνωρίζει ότι υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μία συγχώνευση μπορεί να αποτελέσει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Το κριτήριο αυτό της "δεσπόζουσας θέσης" που

χρησιμοποιεί η Επιτροπή και αναγνωρίζουν τα κράτη μέλη, διαφοροποιείται από το κριτήριο "ουσιαστικής μείωσης του ανταγωνισμού" που εφαρμόζεται σε άλλα δικαστικά συστήματα όπως εκείνα των ΗΠΑ, του Καναδά και της Αυστραλίας. Σύμφωνα με την έννοια αυτή, ζητείται από τις αρχές να επιβεβαιώσουν εάν μια συγχώνευση προκαλεί ουσιαστική μείωση του ανταγωνισμού. Το Πράσινο βιβλίο, αναγνωρίζοντας την αξία και την αποτελεσματικότητα της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης, ανοίγει τον διάλογο για τα πλεονεκτήματα που θα μπορούσε να επιφέρει διεθνώς η ευθυγράμμιση όσον αφορά την μέθοδο αξιολόγησης των συγκεντρώσεων.

Δικαιοδοτικά θέματα: η έννοια της "κοινοτικής διάστασης".

Το Πράσινο βιβλίο δίνει εξέχουσα θέση στα δικαιοδοτικά θέματα και ιδίως στην έννοια της "κοινοτικής διάστασης". Ο κύριος στόχος των προτάσεων για τα δικαιοδοτικά θέματα είναι να αυξηθεί η ευελιξία, η αποτελεσματικότητα και η ταχύτητα της επεξεργασίας φακέλων μεταξύ της Επιτροπής και των δικαιοδοτικών οργάνων των κρατών μελών.

Επί του παρόντος, οι πράξεις συγκέντρωσης ευρωπαϊκής διάστασης υπόκεινται στην αποκλειστική δικαιοδοσία της Επιτροπής. Το σύστημα αυτό, αποκαλούμενο "ενιαία θυρίδα", ανταποκρίνεται σε κριτήριο αποτελεσματικότητας εφόσον επιτρέπει να επισημανθεί μία δραστηριότητα που έχει διασυνοριακές επιπτώσεις οι οποίες θα μπορούσαν αλλιώς να μην υποπέσουν στην αντίληψη μεμονωμένου ελέγχου εκ μέρους των εθνικών δικαστηρίων. Ο μηχανισμός αυτός ανταποκρίνεται επίσης σε κριτήριο απλοποίησης των διοικητικών διαδικασιών.

Ο καινούριος κανονισμός κρίνει ότι μία συγκέντρωση είναι κοινοτικής διάστασης (άρθρο πρώτο), όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιήθηκε διεθνώς από το σύνολο των σχετικών επιχειρήσεων αποτελεί ποσό ανώτερο των 2,5 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, εάν δεν επιτευχθεί αυτό το όριο, μια συγχώνευση μπορεί να θεωρηθεί κοινοτικής διάστασης εάν επιτευχθεί κατώτερο όριο σε τρία τουλάχιστον κράτη μέλη.

Η τελευταία αυτή διάταξη υποβάλλει τις σχετικές επιχειρήσεις σε δέσμευση κοινοποίησης σε τουλάχιστον τρία κράτη μέλη. Υπάρχει ωστόσο η τάση να αυξηθούν οι πολλαπλές κοινοποιήσεις η οποία κινδυνεύει να επιβεβαιωθεί με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να απλοποιηθεί η διαδικασία και να διατηρηθούν τα πλεονεκτήματα της "ενιαίας θυρίδας", η Επιτροπή προτείνει αυτόματη κοινοτική αρμοδιότητα για τις πράξεις που πρέπει επί του παρόντος να αποτελέσουν το αντικείμενο πολλαπλών κοινοποιήσεων σε τουλάχιστον τρία κράτη μέλη.

Μπορεί ωστόσο να συμβεί να αποφασίσει η Επιτροπή να παραπέμψει στις αρχές ενός κράτους μέλους μία περίπτωση της οποίας οι επιπτώσεις δεν υπερβαίνουν de facto τα εθνικά του σύνορα. Ο χειρισμός των συγκεντρώσεων στο εγγύτερο επίπεδο των εν λόγω συμφερόντων απαιτεί μεγαλύτερη ευελιξία στην διαδικασία παραπομπής στα κράτη μέλη. Για να εξασφαλισθεί και να ενισχυθεί η ευελιξία του συστήματος, το Πράσινο βιβλίο προτίθεται να απλουστεύσει την διατύπωση της αίτησης παραπομπής (άρθρο 9) στις αρχές των κρατών μελών, έτσι ώστε να διαχωρίζεται η παραπομπή από την απόδειξη ότι η πράξη απειλεί να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση. Το Πράσινο βιβλίο επιθυμεί επίσης να βρεθεί απλούστερο γεωγραφικό κριτήριο για τον καθορισμό των διαστάσεων και της σημασίας της εν λόγω αγοράς, από τον ορισμό "ουσιαστικού" μέρους της εν λόγω αγοράς. Η προθεσμία των τριών

εβδομάδων θα μπορούσε επίσης να μειωθεί σε δύο εβδομάδες. Κατά τον ίδιο τρόπο, η Επιτροπή προβλέπει να τροποποιηθεί την διαδικασία παραπομπής από τις εθνικές αρχές προς την Επιτροπή (άρθρο 22).

Το Πράσινο βιβλίο αναγνωρίζει επίσης τις δυσκολίες να προσδιορισθεί με επαρκή νομική ασφάλεια η έννοια της "συγκέντρωσης" στις διάφορες περιπτώσεις (άρθρο 3) και ανοίγει το διάλογο για την έννοια της συγκέντρωσης. Προβλέπεται κυρίως αναθεώρηση όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την μειοψηφική συμμετοχή, τις στρατηγικές συμμαχίες και τις πολλαπλές πράξεις. Το Πράσινο βιβλίο επιθυμεί επίσης να λάβει συνεισφορές όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού για τις συγκεντρώσεις σε ορισμένα είδη επικίνδυνων πράξεων και την εναρμόνιση των εννοιών της ομάδας και του ελέγχου.

Διαδικαστικά θέματα: ελαστικότερο σύστημα.

Το βασικό στοιχείο της αναθεώρησης της διαδικασίας αφορά τις προθεσμίες κίνησης της διαδικασίας σχετικά με τη πρώτη φάση (κοινοποίηση) και τη δεύτερη φάση (διαδικασία της έρευνας). Ως προς αυτό, η πιο καινοτόμος πρόταση είναι η εισαγωγή ανασταλτικής διάταξης που θα επιτρέπει να ανασταλεί για 20 έως 30 μέρες η διαδικασία έτσι ώστε να δοθεί περισσότερος χρόνος στα μέρη να ετοιμάσουν την υπεράσπιση. Η τροποποίηση αυτή αποσκοπεί στην απλοποίηση της διαδικασίας και τη βελτίωση της άσκησης των δικαιωμάτων υπεράσπισης. Η Επιτροπή καλεί επίσης τα μέρη να εκφέρουν γνώμη σχετικά με την παραπομπή των κοινοποιήσεων κατευθείαν στις εθνικές αρχές, την παραπομπή της κοινοποίησης με ηλεκτρονικό τρόπο και τα απαραίτητα κριτήρια για να δηλωθεί μία κοινοποίηση ως ελλιπής.

3.3.9 Κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς.

Οι κάθετοι περιορισμοί είναι συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων. Για τους σκοπούς της συμφωνίας, κάθε επιχείρηση δραστηριοποιείται, σε διαφορετικό οικονομικό στάδιο, στους τομείς της παράδοσης, της αγοράς αγαθών που προορίζονται για τη μεταπώληση ή τη μεταποίηση ή την εμπορία υπηρεσιών. Η συμφωνία διέπει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να αγοράσουν, να πωλήσουν ή να μεταπωλήσουν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αναλύουν τα κριτήρια αξιολόγησης των κάθετων συμφωνιών προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον επηρεάζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ κρατών μελών.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς περιγράφουν, επίσης, το γενικό πλαίσιο ανάλυσης και την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει η Επιτροπή στον τομέα αυτό.

Ανάλυση των αρνητικών αποτελεσμάτων των κάθετων περιορισμών στην αγορά

Τα αρνητικά αποτελέσματα στην αγορά που ενδέχεται να προκληθούν από κάθετους περιορισμούς και στον οποίων την αποτροπή αποβλέπει η κοινοτική νομοθεσία ανταγωνισμού είναι τα εξής:

- αποκλεισμός άλλων προμηθευτών ή άλλων αγοραστών μέσω της ύψωσης φραγμών στην είσοδο,

- μείωση του ανταγωνισμού μεταξύ σημάτων ανάμεσα στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε μία αγορά,
- μείωση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού μεταξύ διανομέων,
- περιορισμός της ελευθερίας των καταναλωτών να αγοράζουν αγαθά ή υπηρεσίες σε άλλο κράτος μέλος.

Ωστόσο, οι κάθετοι περιορισμοί παράγουν συχνά θετικά αποτελέσματα, μέσω, ιδίως, της προαγωγής του ανταγωνισμού σε επίπεδα άλλα πλην εκείνου των τιμών και της βελτιωμένης ποιότητας των υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή ορισμένων κάθετων περιορισμών δικαιολογείται, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όταν:

- ένας διανομέας θα μπορούσε να δρέπει αυθαίρετα τα οφέλη από τις προσπάθειες προώθησης κάποιου άλλου διανομέα,
- ένας παραγωγός επιθυμεί να εισέλθει σε μία νέα γεωγραφική αγορά, π.χ. πραγματοποιώντας για πρώτη φορά εξαγωγές σε μία άλλη χώρα. Αυτό μπορεί να απαιτεί ιδιαίτερες επενδύσεις που πραγματοποιούνται "για πρώτη φορά" από τον διανομέα, προκειμένου να καθιερώσει το σήμα στην αγορά,
- ορισμένοι λιανοπωλητές, σε μερικούς κλάδους, φημίζονται για το ότι αποθηκεύουν μόνο προϊόντα "ποιότητας",
- ορισμένες ειδικές επενδύσεις, με βάση τις ανάγκες του πελάτη, πρέπει να πραγματοποιηθούν, είτε από τον προμηθευτή είτε από τον αγοραστή, όπως για ειδικό εξοπλισμό ή κατάρτιση,
- η τεχνογνωσία, αφ' ης στιγμής παρασχεθεί, δεν μπορεί να ανακτηθεί, ενώ αυτός που έχει παράσχει την τεχνογνωσία μπορεί να μην επιθυμεί να χρησιμοποιηθεί αυτή για ή από τους ανταγωνιστές του,
- για να αξιοποιηθούν οι οικονομίες κλίμακας και να καταστεί δυνατή η εφαρμογή χαμηλότερης τιμής λιανικής πώλησης για το προϊόν του, ο παραγωγός μπορεί να επιθυμεί να συγκεντρώσει τη μεταπώληση των προϊόντων του σε περιορισμένο αριθμό διανομέων,
- οι συνήθεις φορείς παροχής κεφαλαίων (τράπεζες, κεφαλαιαγορές) παρέχουν κεφάλαια υπό τους καλύτερους δυνατούς όρους όταν έχουν ελλιπείς πληροφορίες για το ποιόν του δανειολήπτη ή όταν δεν υπάρχουν επαρκείς προϋποθέσεις εξασφάλισης του δανείου,
- ένας κατασκευαστής αυξάνει τις πωλήσεις του με το να προσδίδει γόητρο σε ένα σήμα και με τον τρόπο αυτό να αυξάνει την ελκυστικότητά για τον τελικό καταναλωτή, επιβάλλοντας κάποιου βαθμού ομοιομορφία και τυποποίηση της ποιότητας στους διανομείς. Παραδείγματα σχετικά παρατηρούνται στην επιλεκτική διανομή και τη δικαιόχρηση.

Μέθοδος ανάλυσης ενός κάθετου περιορισμού.

Η αξιολόγηση ενός κάθετου περιορισμού περιλαμβάνει κατά κανόνα τα εξής τέσσερα στάδια:

- οι μετέχουσες επιχειρήσεις πρέπει να καθορίσουν τη σχετική αγορά, προκειμένου να προσδιοριστεί το μερίδιο αγοράς του προμηθευτή ή του αγοραστή, ανάλογα με τη συμφωνία. Το μερίδιο της αγοράς υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική αγορά (η οποία περιλαμβάνει όλα τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που, κατά την αντίληψη του αγοραστή, είναι δυνατό να υποκαταστήσουν το ένα το άλλο) και τη σχετική γεωγραφική αγορά (που

περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι οικείες επιχειρήσεις ασχολούνται με τη διάθεση και τη ζήτηση των σχετικών αγαθών και υπηρεσιών),

- αν το σχετικό μερίδιο αγοράς δεν υπερβαίνει το όριο του 30 %, η κάθετη συμφωνία καλύπτεται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορίες, με την επιφύλαξη των όρων που προβλέπονται στον κανονισμό αριθ. 2790/1999,
- εάν το σχετικό μερίδιο της αγοράς υπερβαίνει το όριο του 30 %, είναι αναγκαίο να ελεγχθεί κατά πόσον ο κάθετος περιορισμός στρεβλώνει τον ανταγωνισμό. Στην περίπτωση αυτή, τα κριτήρια αξιολόγησης που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι: θέση του προμηθευτή, των ανταγωνιστών, του αγοραστή στην αγορά, φραγμοί εισόδου, φύση του προϊόντος, κλπ.,
- εάν η κάθετη συμφωνία εμπίπτει στη διάταξη αυτή, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον πληροί τις προϋποθέσεις απαλλαγής κατά κατηγορίες. Στην περίπτωση αυτή, η κάθετη συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου και να εξασφαλίζει στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από τα οφέλη που προκύπτουν. Αντίθετα, η κάθετη συμφωνία δεν επιτρέπεται να επιβάλλει στις οικείες επιχειρήσεις και περιορισμούς που δεν είναι εντελώς απαραίτητοι για να επιτευχθούν τα σχετικά οφέλη και να καταργεί τον ανταγωνισμό.

Συνηθέστερες μορφές κάθετων περιορισμών.

Προώθηση συγκεκριμένου σήματος. Όταν μια συμβατική ρήτρα υποχρεώνει ή αναγκάζει τον αγοραστή να προμηθευτεί το σύνολο σχεδόν των ποσοτήτων που χρειάζεται σε συγκεκριμένη αγορά από έναν μόνο προμηθευτή, πρόκειται για προώθηση συγκεκριμένου σήματος. Δεν σημαίνει ότι ο αγοραστής μπορεί να αγοράζει μόνο απευθείας από τον προμηθευτή, αλλά ότι ο αγοραστής δεν θα αγοράζει και δεν θα μεταπωλεί, ούτε θα ενσωματώνει ανταγωνιστικά αγαθά ή υπηρεσίες. Οι πιθανοί κίνδυνοι για τον ανταγωνισμό είναι ο αποκλεισμός από την αγορά ανταγωνιζόμενων προμηθευτών και δυνητικών προμηθευτών, η διευκόλυνση των αθέμιτων συμπράξεων μεταξύ προμηθευτών σε περίπτωση σωρευτικής χρήσης, καθώς και, στην περίπτωση που ο αγοραστής είναι λιανοπωλητής που πωλεί προς τελικούς καταναλωτές, η εξασθένηση του ανταγωνισμού μεταξύ σημάτων στο κάθε κατάστημα.

Αποκλειστική διανομή. Στο πλαίσιο μιας συμφωνίας αποκλειστικής διανομής, ο προμηθευτής συμφωνεί να πωλεί τα προϊόντα του μόνο σε ένα διανομέα για μεταπώληση σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Συγχρόνως, επιβάλλονται συνήθως περιορισμοί στο διανομέα όσον αφορά τις ενεργητικές πωλήσεις του σε άλλες περιοχές που έχουν παραχωρηθεί κατ' αποκλειστικότητα. Οι πιθανοί κίνδυνοι για τον ανταγωνισμό συνίστανται κυρίως στην άμβλυνση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού και στο διαμερισμό της αγοράς, πράγμα που ενδέχεται ιδίως να διευκολύνει την άσκηση διακρίσεων ως προς τις τιμές. Όταν οι περισσότεροι ή όλοι οι προμηθευτές εφαρμόζουν αποκλειστική διανομή, αυτό μπορεί να διευκολύνει τις αθέμιτες συμπράξεις, τόσο σε επίπεδο προμηθευτών όσο και διανομέων.

Αποκλειστική κατανομή της πελατείας. Στο πλαίσιο μιας συμφωνίας αποκλειστικής κατανομής της πελατείας, ο προμηθευτής συμφωνεί να πωλεί τα προϊόντα του μόνο σε ένα διανομέα για μεταπώληση σε συγκεκριμένη κατηγορία πελατών. Συγχρόνως, ο διανομέας υπόκειται συχνά σε περιορισμούς όσον αφορά τις ενεργητικές πωλήσεις του σε άλλες κατηγορίες πελατών που έχουν κατανεμηθεί σε αποκλειστική βάση. Οι

πιθανοί κίνδυνοι σε επίπεδο ανταγωνισμού συνίστανται κυρίως στην άμβλυνση του ενδοσηματικού ανταγωνισμού και στο διαμερισμό της αγοράς, που μπορεί ιδίως να διευκολύνουν την άσκηση διακρίσεων ως προς τις τιμές. Όταν οι περισσότεροι ή όλοι οι προμηθευτές εφαρμόζουν συμφωνίες αποκλειστικής κατανομής της πελατείας, αυτό μπορεί να διευκολύνει αθέμιτες συμπράξεις, τόσο σε επίπεδο προμηθευτών όσο και διανομέων.

Επιλεκτική διανομή. Οι συμφωνίες επιλεκτικής διανομής, όπως οι συμφωνίες αποκλειστικής διανομής, περιορίζουν αφενός τον αριθμό των εξουσιοδοτημένων διανομέων και αφετέρου τις δυνατότητες μεταπώλησης. Η διαφορά τους από την αποκλειστική διανομή έγκειται στο ότι ο περιορισμός του αριθμού των διανομέων δεν εξαρτάται από τον αριθμό των γεωγραφικών περιοχών, αλλά από κριτήρια επιλογής που συνδέονται καταρχήν με τη φύση του προϊόντος. Μία άλλη διαφορά από την αποκλειστική διανομή είναι ότι οι περιορισμοί όσον αφορά τη μεταπώληση δεν αφορούν τις ενεργητικές πωλήσεις σε μια γεωγραφική περιοχή, αλλά όλες τις πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς, με αποτέλεσμα οι πιθανοί αγοραστές να είναι μόνο οι αναγνωρισμένοι λιανοπωλητές και οι τελικοί καταναλωτές. Η επιλεκτική διανομή χρησιμοποιείται σχεδόν πάντα για τη διανομή τελικών προϊόντων κάποιου συγκεκριμένου σήματος. Οι πιθανοί κίνδυνοι για τον ανταγωνισμό είναι ο περιορισμός του ενδοσηματικού ανταγωνισμού και, ιδίως στην περίπτωση σωρευτικού αποτελέσματος, ο αποκλεισμός ορισμένου είδους(ων) διανομέων και η διευκόλυνση της αθέμιτης σύμπραξης μεταξύ προμηθευτών ή αγοραστών.

Δικαιόχρηση. Οι συμφωνίες δικαιόχρησης περιλαμβάνουν άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που αφορούν πιο συγκεκριμένα εμπορικά σήματα ή διακριτικούς τίτλους και τεχνογνωσία για την χρήση και τη διανομή αγαθών ή υπηρεσιών. Πέρα από τις άδειες εκμετάλλευσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ο δικαιούχος παρέχει συνήθως στο δικαιούχο κατά τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας εμπορική ή τεχνική συνδρομή. Η άδεια και η συνδρομή είναι συστατικά στοιχεία της επιχειρηματικής μεθόδου που μεταβιβάζεται στον δικαιούχο. Ο δικαιούχος εισπράττει εν γένει από το δικαιούχο αμοιβή για τη χρήση από τον τελευταίο της συγκεκριμένης επιχειρηματικής μεθόδου. Η δικαιόχρηση παρέχει στο δικαιούχο τη δυνατότητα να δημιουργήσει με περιορισμένες επενδύσεις ένα ομοιόμορφο δίκτυο για τη διανομή των προϊόντων του.

Οι πιθανοί κίνδυνοι για τον ανταγωνισμό συνίστανται η πρόβλεψη για την επιχειρηματική μέθοδο και οι συμφωνίες δικαιόχρησης περιέχουν συνήθως ένα συνδυασμό διάφορων κάθετων περιορισμών αναφορικά με τα προϊόντα που διανέμονται, πιο συγκεκριμένα συνδυασμό επιλεκτικής διανομής ή / και υποχρέωσης μη άσκησης ανταγωνισμού ή / και αποκλειστικής διανομής ή ηπιότερων μορφών της.

Αποκλειστική διάθεση. Η αποκλειστική διάθεση όπως ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο γ) του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες είναι η ακραία μορφή της περιορισμένης διανομής όσον αφορά το όριο για τον αριθμό των αγοραστών: στη συμφωνία προσδιορίζεται ότι υπάρχει ένας μόνο αγοραστής εντός της Κοινότητας στον οποίο ο προμηθευτής μπορεί να πωλεί ένα συγκεκριμένο τελικό προϊόν. Για τα ενδιάμεσα αγαθά ή τις υπηρεσίες, η αποκλειστική διάθεση σημαίνει ότι υπάρχει ένας μόνο αγοραστής εντός της Κοινότητας ή ότι υπάρχει ένας μόνο αγοραστής εντός της Κοινότητας για μια συγκεκριμένη χρήση. Για τα ενδιάμεσα αγαθά ή τις υπηρεσίες η αποκλειστική διάθεση αναφέρεται συνήθως ως βιομηχανική διάθεση. Ο βασικός

κίνδυνος για τον ανταγωνισμό σε περίπτωση αποκλειστικής διάθεσης συνίσταται κυρίως στον αποκλεισμό των άλλων αγοραστών.

Δεσμευμένη πώληση. Δεσμευμένη πώληση υπάρχει όταν ο προμηθευτής εξαρτά την πώληση ενός προϊόντος από την αγορά ενός άλλου διαφορετικού προϊόντος από τον προμηθευτή ή από κάποιον που ορίζεται από τον προμηθευτή. Το πρώτο προϊόν αναφέρεται ως το δεσμευμένο προϊόν και το δεύτερο αναφέρεται ως το δεσμευμένο προϊόν. Εάν οι δεσμευμένες πωλήσεις δεν δικαιολογούνται αντικειμενικά λόγω της φύσης των προϊόντων ή των εμπορικών συνηθειών, οι πρακτικές αυτές μπορεί να συνιστούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Από την άποψη του ανταγωνισμού, αυτό το είδος συμφωνίας βάσει της οποίας η πώληση ενός προϊόντος εξαρτάται από την αγορά ενός άλλου διαφορετικού προϊόντος, ενδέχεται να συνιστά παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού.

Συνιστώμενες ή μέγιστες τιμές μεταπώλησης. Η πρακτική συνεπάγεται στο να συνιστάται στον μεταπωλητή μια τιμή μεταπώλησης ή να ζητείται από το μεταπωλητή να τηρεί μια μέγιστη τιμή μεταπώλησης. Από πλευράς ανταγωνισμού, ο βασικός κίνδυνος όσον αφορά τις μέγιστες και τις συνιστώμενες τιμές μεταπώλησης είναι πρώτον ότι θα λειτουργήσουν ως σημείο εστίασης για τους μεταπωλητές και ως εκ τούτου να εφαρμόζονται από τους περισσότερους ή και από όλους τους μεταπωλητές. Ένας δεύτερος κίνδυνος για τον ανταγωνισμό είναι ότι οι μέγιστες ή συνιστώμενες τιμές μπορεί να διευκολύνουν τις αθέμιτες συμπράξεις μεταξύ των προμηθευτών.

3.3.10 Κατευθυντήριες γραμμές για συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας.

Μία συνεργασία είναι "οριζόντιας φύσεως" εάν αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ δύο επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο(α) της αγοράς. Στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για συνεργασία μεταξύ ανταγωνιστών, που μπορεί να δημιουργήσει και προβλήματα ανταγωνισμού όταν έχει αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία και την ποιότητα των προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, η οριζόντια συνεργασία μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη, όταν καθίσταται μέσο για την κατανομή των κινδύνων, την εξοικονόμηση δαπανών, την από κοινού εκμετάλλευση τεχνογνωσίας και την ταχύτερη προώθηση της καινοτομίας. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές περιέχουν τις αρχές σύμφωνα με τις οποίες αξιολογούνται οι συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι συμβιβάσιμες με το άρθρο 81 της συνθήκης ΕΚ.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αφορούν μόνο εκείνες τις μορφές συνεργασίας από τις οποίες μπορεί να προκύψει δυνητικά βελτίωση της αποτελεσματικότητας, δηλαδή συμφωνίες για την Έρευνα και την Ανάπτυξη, την παραγωγή, τις προμήθειες, την εμπορία, την τυποποίηση και συμφωνίες στον τομέα του περιβάλλοντος. Άλλες μορφές συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, π.χ. σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών ή τις μειωσιμικές συμμετοχές, θα εξεταστούν χωριστά.

Οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής καταρχήν αποκλείονται από το πεδίο αυτών των κατευθυντήριων γραμμών. Αυτό το είδος συμφωνιών αποτελεί αντικείμενο του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορίες για τους κάθετους

περιορισμούς και των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς . Ωστόσο, στο βαθμό που ορισμένες κάθετες συμφωνίες συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών, οι επιπτώσεις της συμφωνίας στην αγορά και τα ενδεχόμενα προβλήματα ανταγωνισμού πρέπει να εξετάζονται με βάση τις αρχές που εφαρμόζονται για τις οριζόντιες συμφωνίες. Όταν, εξάλλου, οι οριζόντιες συμφωνίες αφορούν μια συγκέντρωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός για τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων .

Σκοπός αυτών των κατευθυντήριων γραμμών είναι να παρουσιάσουν τα κριτήρια αξιολόγησης για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΚ, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης για την απαλλαγή από τους κανόνες ανταγωνισμού.

Κριτήρια αξιολόγησης για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

Το άρθρο 81 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Πολλές συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, ωστόσο, δεν έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Για τις συμφωνίες αυτές πρέπει να γίνεται ανάλυση των επιπτώσεων τους στην αγορά. Για την ανάλυση αυτή δεν αρκεί η συμφωνία να περιορίζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των μερών. Πρέπει επίσης να υπάρχει το ενδεχόμενο επηρεασμού του ανταγωνισμού στην αγορά σε βαθμό ώστε να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών. Η ικανότητα μιας συμφωνίας του είδους αυτού να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις εξαρτάται από το οικονομικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη ταυτοχρόνως τη φύση της συμφωνίας και την ισχύ που διαθέτουν από κοινού τα μέρη στην αγορά, που καθορίζει - μαζί με άλλους διαρθρωτικούς παράγοντες.

Φύση της συμφωνίας.

Η φύση μιας συμφωνίας καθορίζεται από παράγοντες όπως ο τομέας και ο στόχος της συνεργασίας, η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και ο βαθμός στον οποίο συνδυάζουν τις δραστηριότητές τους. Από τους παράγοντες αυτούς εξαρτάται η πιθανότητα να συντονίσουν τα μέρη τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Ορισμένα είδη συμφωνιών, για παράδειγμα οι περισσότερες συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης ή συνεργασίας για τη δημιουργία προτύπων ή τη βελτίωση των συνθηκών προστασίας του περιβάλλοντος, έχουν λιγότερες πιθανότητες να οδηγήσουν σε περιορισμούς όσον αφορά τις τιμές και την παραγωγή.

Εάν από τις συμφωνίες αυτές προκύψουν κάποιες αρνητικές επιπτώσεις, αυτές ενδέχεται να αφορούν την καινοτομία ή την ποικιλία των προϊόντων. Μπορεί επίσης να δημιουργήσουν προβλήματα αποκλεισμού των αγορών. Άλλες μορφές συνεργασίας, όπως οι συμφωνίες που αφορούν την παραγωγή ή τις προμήθειες, κατά κανόνα συνεπάγονται σε κάποιο βαθμό, κατανομή του (συνολικού) κόστους. Όταν η κατανομή κόστους είναι σημαντική και τα μέρη συνδυάζουν τις δραστηριότητές τους στον τομέα της συνεργασίας σε σημαντικό βαθμό, είναι ευκολότερο να συνδυάσουν τις τιμές και την παραγωγή και να παραβιάσουν τους κανόνες ανταγωνισμού.

περιορισμούς και των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς . Ωστόσο, στο βαθμό που ορισμένες κάθετες συμφωνίες συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών, οι επιπτώσεις της συμφωνίας στην αγορά και τα ενδεχόμενα προβλήματα ανταγωνισμού πρέπει να εξετάζονται με βάση τις αρχές που εφαρμόζονται για τις οριζόντιες συμφωνίες. Όταν, εξάλλου, οι οριζόντιες συμφωνίες αφορούν μια συγκέντρωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός για τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων .

Σκοπός αυτών των κατευθυντήριων γραμμών είναι να παρουσιάσουν τα κριτήρια αξιολόγησης για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΚ, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησης για την απαλλαγή από τους κανόνες ανταγωνισμού.

Κριτήρια αξιολόγησης για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

Το άρθρο 81 παράγραφος 1 εφαρμόζεται στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού. Πολλές συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, ωστόσο, δεν έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Για τις συμφωνίες αυτές πρέπει να γίνεται ανάλυση των επιπτώσεων τους στην αγορά. Για την ανάλυση αυτή δεν αρκεί η συμφωνία να περιορίζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των μερών. Πρέπει επίσης να υπάρχει το ενδεχόμενο επηρεασμού του ανταγωνισμού στην αγορά σε βαθμό ώστε να αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών. Η ικανότητα μιας συμφωνίας του είδους αυτού να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις εξαρτάται από το οικονομικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη ταυτοχρόνως τη φύση της συμφωνίας και την ισχύ που διαθέτουν από κοινού τα μέρη στην αγορά, που καθορίζει - μαζί με άλλους διαρθρωτικούς παράγοντες.

Φύση της συμφωνίας.

Η φύση μιας συμφωνίας καθορίζεται από παράγοντες όπως ο τομέας και ο στόχος της συνεργασίας, η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και ο βαθμός στον οποίο συνδυάζουν τις δραστηριότητές τους. Από τους παράγοντες αυτούς εξαρτάται η πιθανότητα να συντονίσουν τα μέρη τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Ορισμένα είδη συμφωνιών, για παράδειγμα οι περισσότερες συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης ή συνεργασίας για τη δημιουργία προτύπων ή τη βελτίωση των συνθηκών προστασίας του περιβάλλοντος, έχουν λιγότερες πιθανότητες να οδηγήσουν σε περιορισμούς όσον αφορά τις τιμές και την παραγωγή.

Εάν από τις συμφωνίες αυτές προκύψουν κάποιες αρνητικές επιπτώσεις, αυτές ενδέχεται να αφορούν την καινοτομία ή την ποικιλία των προϊόντων. Μπορεί επίσης να δημιουργήσουν προβλήματα αποκλεισμού των αγορών. Άλλες μορφές συνεργασίας, όπως οι συμφωνίες που αφορούν την παραγωγή ή τις προμήθειες, κατά κανόνα συνεπάγονται σε κάποιο βαθμό, κατανομή του (συνολικού) κόστους. Όταν η κατανομή κόστους είναι σημαντική και τα μέρη συνδυάζουν τις δραστηριότητές τους στον τομέα της συνεργασίας σε σημαντικό βαθμό, είναι ευκολότερο να συνδυάσουν τις τιμές και την παραγωγή και να παραβιάσουν τους κανόνες ανταγωνισμού.

Κάθε συμφωνία συνεργασίας πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση. Ωστόσο, είναι γενικά δυνατό να εντοπισθούν οι συμφωνίες συνεργασίας οι οποίες :

- Δεν αντίκεινται προς τους κανόνες ανταγωνισμού.

Αυτό κατά κανόνα συμβαίνει με τις μορφές συνεργασίας που δεν συνεπάγονται συντονισμό της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των μερών στην αγορά, όπως στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) συνεργασία μεταξύ μη ανταγωνιζομένων επιχειρήσεων, β) συνεργασία μεταξύ ανταγωνιζομένων επιχειρήσεων οι οποίες δεν μπορούν να διεκπεραιώσουν ανεξάρτητα το σχέδιο ή τη δραστηριότητα που αφορά η συνεργασία, γ) συνεργασία όσον αφορά μία δραστηριότητα που δεν επηρεάζει τις σχετικές παραμέτρους τον ανταγωνισμού. Αυτά τα είδη συνεργασίας δεν μπορούν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, παρά μόνον εάν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά και η συνεργασία τους ενδέχεται να δημιουργήσει σε τρίτους προβλήματα αποκλεισμού των αγορών.

- Αντίκεινται προς τους κανόνες ανταγωνισμού.

Πρόκειται για συμφωνίες συνεργασίας που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού μέσω καθορισμού των τιμών, περιορισμού της παραγωγής ή κατανομής των αγορών ή της πελατείας.

- Ενδέχεται να αντίκεινται προς τους κανόνες ανταγωνισμού.

Πρόκειται για συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στις προαναφερόμενες κατηγορίες και πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο ανάλυσης όσον αφορά την αγοραστική δύναμη και τη διάρθρωσή της.

Αγοραστική δύναμη και διάρθρωση των αγορών

Η ανάλυση ξεκινά από τη θέση των μερών στις αγορές που επηρεάζονται από τη συνεργασία, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον, μέσω αυτής, ενδέχεται να διατηρήσουν, να αποκτήσουν ή να αυξήσουν την ισχύ τους στην αγορά, δηλ. είναι ικανές να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά όσον αφορά τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών.

Για να αναλυθεί η θέση των μερών, πρέπει να προσδιοριστεί η σχετική αγορά και να υπολογιστεί το συνδυασμένο μερίδιο της αγοράς των μερών. Εάν τα μέρη έχουν από κοινού χαμηλό συνδυασμένο μερίδιο αγοράς, είναι ελάχιστα πιθανό να προκύψουν περιοριστικά αποτελέσματα από τη συνεργασία. Λόγω των ποικίλων μορφών που μπορεί να λάβει η συνεργασία και των διαφορετικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει στις αγορές, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν, είναι αδύνατο να δοθεί ένα γενικό όριο μεριδίου αγοράς πέραν του οποίου μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει αρκετή ισχύς στην αγορά ώστε να έχει περιοριστικά αποτελέσματα.

Εξάλλου, μπορεί να χρειαστεί να ληφθεί υπόψη, ως επιπλέον παράγοντας για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της συνεργασίας επί του ανταγωνισμού, ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς, δηλαδή η θέση και ο αριθμός των ανταγωνιστών.

Άλλοι διαρθρωτικοί παράγοντες

Οι άλλοι παράγοντες που πρέπει να εξεταστούν είναι : η σταθερότητα των μεριδίων αγοράς ανά το χρόνο, οι φραγμοί εισόδου και η πιθανότητα εισόδου άλλων ανταγωνιστών σ' αυτήν, η αντισταθμιστική ισχύς των αγοραστών / προμηθευτών ή η φύση των προϊόντων (π.χ. ομοιογένεια, ωριμότητα).

Κριτήρια αξιολόγησης απαλλαγής.

Οι συμφωνίες συνεργασίας μπορούν να τύχουν απαλλαγής όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Οικονομικά πλεονεκτήματα.

Τα οικονομικά πλεονεκτήματα, όπως η βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή ακόμη η προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου μπορεί να υπερτερούν έναντι των περιοριστικών του ανταγωνισμού επιπτώσεων. Τα μέρη πρέπει να αποδείξουν ότι από τη συνεργασία τους ενδέχεται να προκύψει βελτίωση της αποτελεσματικότητας η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερα περιοριστικά μέσα.

- Δίκαιο τμήμα για τους καταναλωτές.

Τα οικονομικά οφέλη δεν πρέπει να περιορίζονται στα μέρη της συμφωνίας, αλλά να επεκτείνονται και στους καταναλωτές.

- Αναγκαιότητα των περιορισμών.

Εάν υπάρχουν λιγότερο περιοριστικά μέσα για την επίτευξη ανάλογων πλεονεκτημάτων, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αύξησης της αποτελεσματικότητας για να δικαιολογηθούν οι περιορισμοί του ανταγωνισμού.

- Μη κατάργηση του ανταγωνισμού.
- Το κριτήριο της μη κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων παραπέμπει στην έννοια της δεσπόζουσας θέσης. Σε περίπτωση δεσπόζουσας θέσης συνεπεία οριζόντιας συμφωνίας, η συμφωνία που παράγει αντανταγωνιστικά αποτελέσματα δεν μπορεί να τύχει απαλλαγής.
- Κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορίες στον τομέα της έρευνας της ανάπτυξης και της ειδίκευσης.

Στις συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης και στις συμφωνίες ειδίκευσης, ο συνδυασμός συμπληρωματικών ειδικεύσεων ή στοιχείων ενεργητικού μπορεί να προκύψει σημαντική αύξηση της αποτελεσματικότητας. Αυτό το είδος συμφωνιών

απαλλάσσεται κανονικά μέχρις ενός ορίου του μεριδίου της αγοράς, με βάση τους κανονισμούς απαλλαγής που χορηγείται στις συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης και στις συμφωνίες ειδίκευσης Έρευνας και Ανάπτυξης και στις συμφωνίες ειδίκευσης.

Μορφές συμφωνιών συνεργασίας.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά ορισμένων τύπων συμφωνιών συνεργασίας και εφαρμόζουν, για κάθε συμφωνία, το αναλυτικό πλαίσιο που περιγράφεται ανωτέρω.

Οι συνηθέστερες συμφωνίες συνεργασίας είναι:

Συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης.

Οι συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης μπορεί να προβλέπουν την ανάθεση σε τρίτους ορισμένων δραστηριοτήτων Έρευνας και Ανάπτυξης, την από κοινού βελτίωση υφισταμένων τεχνολογιών ή τη συνεργασία για την έρευνα, την ανάπτυξη και την εμπορία εντελώς νέων προϊόντων. Όσον αφορά τον ανταγωνισμό, η συνεργασία σε θέματα Έρευνας και Ανάπτυξης μπορεί να περιορίσει τα διπλά, περιττά έξοδα, να οδηγήσει σε αμοιβαία ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών ώστε να προκύψουν ταχύτερα διάφορα νέα προϊόντα και τεχνολογίες. Υπό ορισμένες συνθήκες, ωστόσο, οι συμφωνίες Έρευνας και Ανάπτυξης μπορεί να δημιουργήσουν προβλήματα ανταγωνισμού, όπως περιοριστικές επιπτώσεις στις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία ή την ποικιλία ή την ποιότητα των προϊόντων.

Συμφωνίες παραγωγής.

Διακρίνονται τρεις κατηγορίες συμφωνιών παραγωγής:

- οι συμφωνίες κοινής παραγωγής, με τις οποίες τα μέρη συμφωνούν να παράγουν από κοινού ορισμένα προϊόντα,
- οι συμφωνίες εξειδίκευσης (μονομερείς ή αμοιβαίες), με τις οποίες τα μέρη συμφωνούν μονομερώς ή σε αμοιβαία βάση να παύσουν την παραγωγή ενός προϊόντος και να το αγοράζουν από το άλλο μέρος,
- οι συμφωνίες υπεργολαβίας με τις οποίες το ένα μέρος (ο εργολήπτης) αναθέτει σε ένα άλλο μέρος (τον "υπεργολάβο") την παραγωγή ενός προϊόντος. Ως κάθετες συμφωνίες, καλύπτονται από τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία και τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς. Ωστόσο, υπάρχουν δύο εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό: οι συμφωνίες υπεργολαβίας μεταξύ ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων καλύπτονται από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Η αξιολόγηση των συμφωνιών υπεργολαβίας μεταξύ μη ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων που περιλαμβάνουν τη μεταφορά τεχνογνωσίας στον υπεργολάβο εξηγείται σε ξεχωριστή ανακοίνωση.

Συμφωνίες προμήθειας.

Οι συμφωνίες για από κοινού αγορά προϊόντων μπορεί να πραγματοποιούνται μέσω μιας εταιρείας υπό κοινό έλεγχο ή εταιρείας στην οποία πολλές επιχειρήσεις κατέχουν μικρή συμμετοχή, βάσει συμβατικών ρυθμίσεων, ή ακόμη μέσω μιας πιο ευέλικτης

μορφής συνεργασίας. Όσον αφορά τον ανταγωνισμό, οι συμφωνίες αυτές συνάπτονται συχνά από μικρομεσαίες επιχειρήσεις έτσι ώστε ο όγκος των προμηθειών τους και οι εκπτώσεις που τους παρέχονται να είναι παρόμοιες με αυτές των μεγαλύτερων ανταγωνιστών τους. Συνεπώς, αυτές οι συμφωνίες μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχουν εν γένει θετικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό. Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι η από κοινού προμήθεια προϊόντων μπορεί να περιλαμβάνει τόσο οριζόντιες όσο και κάθετες συμφωνίες. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να γίνει ανάλυση τόσο στο πλαίσιο αυτών των κατευθυντηρίων γραμμών, όσο και των κατευθυντηρίων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς.

Συμφωνίες εμπορίας.

Οι συμφωνίες εμπορίας αφορούν τη συνεργασία μεταξύ ανταγωνιστών για την πώληση, τη διανομή ή την προώθηση των προϊόντων τους. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να καλύπτουν ένα ευρύ και ποικίλο φάσμα τομέων, ανάλογα με τις πτυχές της εμπορίας που αφορά η συνεργασία. Μεταξύ των συμφωνιών εμπορίας, περιλαμβάνονται συμφωνίες για κοινές πωλήσεις που συνεπάγονται τον από κοινού καθορισμό όλων των εμπορικών πτυχών που συνδέονται με την πώληση του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης της τιμής, συμφωνίες που κατά συνέπεια έχουν περιοριστικές επιπτώσεις για τον ανταγωνισμό. Περιλαμβάνονται, επίσης, οι συμφωνίες που αφορούν μία συγκεκριμένη πτυχή της εμπορίας, όπως την εξυπηρέτηση μετά την πώληση ή τη διαφήμιση. Οι συμφωνίες διανομής είναι επίσης συμφωνίες εμπορίας, αλλά κάθετου χαρακτήρα. Καλύπτονται από τις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς, εκτός εάν τα μέρη είναι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές.

Οι συμφωνίες τυποποίησης.

Οι συμφωνίες τυποποίησης έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον καθορισμό τεχνικών ή ποιοτικών προδιαγραφών τις οποίες μπορεί να πληρούν τα υφιστάμενα ή μελλοντικά προϊόντα, καθώς και οι διαδικασίες ή μέθοδοι παραγωγής. Όσον αφορά τον ανταγωνισμό, είναι απαραίτητο να διαπιστώνεται ότι αυτό το είδος συμφωνιών δεν χρησιμοποιείται για άλλους σκοπούς, δηλαδή για να περιορίζουν τον ανταγωνισμό στην αγορά.

Περιβαλλοντικές συμφωνίες.

Με τον όρο "περιβαλλοντικές συμφωνίες" νοούνται εκείνες με τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να επιτύχουν την καταπολέμηση της ρύπανσης, όπως αυτή ορίζεται στην περιβαλλοντική νομοθεσία, ή συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς στόχους. Η Επιτροπή, γενικά, αντιμετωπίζει θετικά την προσφυγή σε αυτό το είδος συμφωνιών για περιβαλλοντικούς στόχους. Αντίθετα, όταν η συνεργασία δεν αφορά πράγματι περιβαλλοντικούς στόχους, αλλά μάλλον για να καλύψει πρακτικές που αντίκεινται στον ανταγωνισμό, εφαρμόζονται οι κανόνες ανταγωνισμού.

3.3.11 Συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης.

Η απόκτηση τεχνογνωσίας, η πραγματοποίηση θεωρητικών αναλύσεων, μελετών ή πειραματισμών σχετικά με προϊόντα ή διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης και της πειραματικής παραγωγής, της πραγματοποίησης των αναγκαίων εγκαταστάσεων και της απόκτησης των σχετικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συμφωνίας έρευνας και ανάπτυξης (E&A).

Σύμφωνα με τον κανονισμό της 29^{ης} Νοεμβρίου 2000 παρέχεται η δυνατότητα στην Επιτροπή να εξαιρέσει ορισμένα είδη συμφωνιών, τηρουμένου του άρθρου 81 , παράγραφος 3, της συνθήκης ΕΚ.

Ο κανονισμός περί εξαίρεσης ανά κατηγορία αποκλίνει από την συνήθη αντιμετώπιση που προεβλέπετο στους κανονισμούς εξαίρεσης οι οποίοι στηρίζονταν σε σειρά ρητρών περί σαφών εξαίρεσεων, και προωθεί μία αντιμετώπιση που στηρίζεται στη γενική εξαίρεση όλων των όρων υπό τους οποίους οι επιχειρήσεις συνάπτουν τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης (E&A). Η αντιμετώπιση αυτή εντάσσεται στη διαδικασία της νομοθετικής απλούστευσης και διασαφήνισης που άρχισε η Επιτροπή το 1997.

Λαμβανομένης υπόψη της συνεργασίας, σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης, που συμβάλλει γενικά στη προώθηση των ανταλλαγών τεχνογνωσίας και τεχνολογίας, προς διευκόλυνση της τεχνικής και οικονομικής προόδου, προς εξορθολογισμό της κατασκευής/ παρασκευής και χρησιμοποίησης των προϊόντων ιδίως προς όφελος των καταναλωτών, με τον παρόντα κανονισμό δεν εξαιρούνται μόνο οι συμφωνίες που έχουν ως κύριο στόχο την έρευνα και την ανάπτυξη, αλλά και κάθε συμφωνία που συνδέεται και είναι άμεσα αναγκαία για την εφαρμογή συνεργασίας έρευνας και ανάπτυξης υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό τμήμα της εκάστοτε αγοράς των συμβαλλομένων μερών δεν υπερβαίνει το 25%.

Αντίθετα, ο παρών κανονισμός δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε συμφωνίες που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των προαναφερθέντων θετικών αποτελεσμάτων. Ορισμένοι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού (όπως ο καθορισμός των τιμών, ο περιορισμός της παραγωγής, κλπ) θα συνεχίσουν γενικά να ισχύουν.

Η Επιτροπή διατηρεί, κατά περίπτωση, τη δυνατότητα να αφαιρέσει το πλεονέκτημα της εξαίρεσης που παρέχεται με τον παρόντα κανονισμό.

Συμφωνίες που καλύπτονται από την εξαίρεση.

Εξαιρούνται οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων οι οποίες κατέχουν από κοινού συνολικά τμήμα της αγοράς κάτω του 25% της εκάστοτε αγοράς και έχουν ως στόχο να :

- προωθήσουν την έρευνα και την ανάπτυξη προϊόντων ή διαδικασιών ώστε να εκμεταλλευθούν από κοινού τα αποτελέσματα,
- να προωθήσουν την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων που έχουν προκύψει από προηγούμενως πραγματοποιηθείσα από τα συμβαλλόμενα μέρη έρευνα,

- να προωθήσουν την έρευνα και την ανάπτυξη προϊόντων ή διαδικασιών χωρίς τούτο να συνεπάγεται την από κοινού εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων.

Οι συμφωνίες που μπορεί να τύχουν εξαίρεσης πρέπει να πληρούν τους ακόλουθους όρους:

- όλα τα μέρη να έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα των εργασιών,
- όλα τα μέρη να μπορούν να εκμεταλλευθούν τα αποτελέσματα. Σε περίπτωση συμφωνίας περιορισμένης στην E&A, η επακόλουθη εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων πρέπει να μπορεί να πραγματοποιηθεί κατά τρόπο ανεξάρτητο από τα συμβαλλόμενα μέρη,
- η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων να προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή να συνιστά τεχνογνωσία καθοριστική για την κατασκευή/ παρασκευή ή τη χρησιμοποίηση των τελικών προϊόντων,
- η κατασκευή /παρασκευή ή η παράδοση από μέρος της επιχείρησης που την έχει αναλάβει και η παράδοση σε όλα τα μέρη που έχουν συνάψει τη συμφωνία.

Η εξαίρεση εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια της E&A, πλην της περίπτωσης που η συμφωνία προβλέπει μόνο την από κοινού εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η εξαίρεση εφαρμόζεται για μία επταετία από την ημερομηνία της πρώτης διοχέτευσης προϊόντων στο εμπόριο.

Το τμήμα της αγοράς υπολογίζεται είτε κατ' όγκο πραγματοποιηθεισών πωλήσεων στην αγορά αυτή είτε βάσει αξιολόγησης αυτών σε σχέση με το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Εάν το τμήμα της αγοράς υπερβεί μετά από ορισμένο χρόνο το όριο του 25%, αλλά παραμένει κάτω του 30%, η εξαίρεση εξακολουθεί να εφαρμόζεται για μία διετία. Αντίθετα, όταν υπάρξει υπέρβαση του ορίου του 30%, η εξαίρεση εφαρμόζεται μόνο για ένα έτος.

Συμφωνίες οι οποίες δεν τυγχάνουν εξαίρεσης.

Η εξαίρεση δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες E&A οι οποίες άμεσα ή έμμεσα έχουν ως αντικείμενο:

- την μείωση της ελευθερίας των συμμετεχόντων επιχειρήσεων να συνεχίσουν E&A, είτε σε έναν τομέα που δεν έχει σχέση με τον προαναφερθέντα είτε αφού πραγματοποιηθούν οι εργασίες που προβλέπονται από τη συμφωνία, στον συγκεκριμένο τομέα ή σε συνδεδεμένο με αυτόν,
- την απαγόρευση αμφισβήτησης της ισχύος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που κατέχουν τα συμβαλλόμενα μέρη, είτε τα δικαιώματα αυτά αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης για έρευνα και ανάπτυξη είτε απορρέουν από αποτελέσματα έρευνας και ανάπτυξης,
- τον περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων,
- τον καθορισμό τιμών πώλησης,
- τον περιορισμό της παράδοσης προϊόντος στους πελάτες μετά το πέρας της επταετούς περιόδου από την πρώτη διοχέτευση στο εμπόριο,
- την απαγόρευση πραγματοποίησης παθητικής πώλησης σε περιοχές που προορίζονται για τρίτους,

- την απαγόρευση της εμπορίας σε περιφέρειες που προορίζονται για τρίτους, μετά το πέρας της επταετούς περιόδου από την πρώτη διοχέτευση του προϊόντος στο εμπόριο,
- την υποχρέωση να μην χορηγηθούν σε τρίτους άδειες κατασκευής / παρασκευής προϊόντων όταν η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων E&A δεν προβλέπεται ή δεν έχει πραγματοποιηθεί,
- την υποχρέωση να μην ικανοποιούνται αιτήσεις των πελατών εκτός κοινής αγοράς,
- την υποχρέωση περιορισμού της διανομής με π.χ., αθέμιτη χρησιμοποίηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αφαίρεση της εξαίρεσης.

Η Επιτροπή μπορεί να αφαιρέσει το πλεονέκτημα της εξαίρεσης όταν:

- η συμφωνία περιορίζει αισθητά τη δυνατότητα τρίτων να πραγματοποιήσουν την ίδια δραστηριότητα ή να εισέλθουν στη σχετική αγορά,
- τα αποτελέσματα της συμφωνίας E&A δεν αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης από μέρους των συμβαλλομένων μερών,
- τα προϊόντα που προκύπτουν από την E&A δεν υπόκεινται σε ανταγωνισμό σε ολόκληρη την αγορά ή σε ουσιαστικό τμήμα αυτής,
- η συμφωνία καταργεί την ύπαρξη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην E&A στη συγκεκριμένη αγορά.

3.3.12 Συμφωνίες προμήθειας και διανομής.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ορισμένες κάθετες συμφωνίες είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε καλύτερο συντονισμό σε επίπεδο παραγωγής ή διανομής, ο κανονισμός απαλλάσσει τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής που αφορούν ενδιάμεσα και τελικά προϊόντα, καθώς και υπηρεσίες, αρκεί το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των εμπλεκόμενων μερών να μην υπερβαίνει το 30% της αντίστοιχης αγοράς. Οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού (όπως ο καθορισμός των τιμών, ο περιορισμός της παραγωγής και άλλοι) θα εξακολουθήσουν εν γένει να απαγορεύονται.

Οι συμφωνίες που υπερβαίνουν το όριο του 30% ως προς το μερίδιο αγοράς θα μπορούν να αποτελούν το αντικείμενο μεμονωμένης εξέτασης, με γνώμονα το άρθρο 81 της Συνθήκης ΕΚ.

Η Επιτροπή ή η αρμόδια εθνική αρχή ανταγωνισμού, εφόσον πρόκειται για συνέπειες που παράγονται στην επικράτεια ή σε τμήμα της επικράτειας κράτους μέλους, μπορούν να άρουν το πλεονέκτημα της απαλλαγής οσάκις υπεισέρχονται συνέπειες που δεν συμβιβάζονται με τους όρους του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης ΕΚ.

Συμφωνίες καλυπτόμενες από την απαλλαγή.

Ο κανονισμός απαλλαγής εφαρμόζεται στις συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων εκ των οποίων εκάστη λειτουργεί, για τους σκοπούς της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της γραμμής παραγωγής ή διανομής, αρκεί να τηρείται το όριο 30% ως προς το μερίδιο αγοράς.

Επιπλέον όροι πρέπει να ικανοποιούνται οσάκις:

- μια συμφωνία συνάπτεται μεταξύ ένωσης επιχειρήσεων και των μελών της, ή μεταξύ ένωσης επιχειρήσεων και των προμηθευτών της, οπότε ο ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών μεταξύ ένωσης επιχειρήσεων και των μελών της, ή μεταξύ ένωσης επιχειρήσεων και των προμηθευτών της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ,
- μια συμφωνία περιέχει διατάξεις σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, οπότε οι διατάξεις αυτές δεν πρέπει να αποτελούν το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας, ενώ πρέπει να διέπουν απαραίτητα τη χρήση, πώληση ή μεταπώληση των αντίστοιχων αγαθών,
- μια συμφωνία συνάπτεται μεταξύ ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων και ο προμηθευτής είναι παραγωγός / διανομέας αγαθών ή υπηρεσιών, ενώ ο αγοραστής είναι διανομέας που δεν παράγει ανταγωνιστικά αγαθά, οπότε ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 100 εκατ. ευρώ.

Συμφωνίες μη καλυπτόμενες από την απαλλαγή.

Η απαλλαγή μέσω του κανονισμού δεν εφαρμόζεται στις κάθετες συμφωνίες οσάκις ο παραγωγός επιβάλλει:

- τιμές μεταπώλησης των προϊόντων του. Ωστόσο, οι μέγιστες ή συνιστώμενες τιμές εν γένει επιτρέπονται,
- περιορισμούς ως προς τον χώρο ή την πελατεία,
- περιορισμούς ως προς τις πωλήσεις στο πλαίσιο επιλεκτικής διανομής,
- περιορισμούς στον δικό του προμηθευτή ανταλλακτικών, ως προς την πώληση αυτών στους τελικούς καταναλωτές ή σε ανεξάρτητους επισκευαστές.

Εξάλλου, πρέπει να διευκρινισθεί ότι ορισμένοι περιορισμοί που δεν απαλλάσσονται από τον κανονισμό είναι δυνατόν να απαλλαγούν εφόσον ικανοποιούνται ορισμένοι όροι. Οι περιορισμοί αυτοί αφορούν :

- κάθε υποχρέωση μη ανταγωνισμού που υπερβαίνει τα πέντε έτη,
- κάθε υποχρέωση που απαγορεύει στον αγοραστή, στο πλαίσιο σύμβασης, να παράγει, αγοράζει, πωλεί ή μεταπωλεί αγαθά ή υπηρεσίες,
- κάθε υποχρέωση που απαγορεύει, στο πλαίσιο συστήματος επιλεκτικής διανομής, την πώληση αγαθών με τα εμπορικά σήματα ανταγωνιστών προμηθευτών.

Η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού και απονομής δικαιοσύνης μεριμνούν για την εφαρμογή των απαγορεύσεων αυτών.

Μερίδιο αγοράς και κύκλος εργασιών.

Η αξία των πωλήσεων αγαθών ή υπηρεσιών, άμεσα αναφερόμενων ή εναλλακτικών, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% της αντίστοιχης αγοράς. Σε περίπτωση που το μερίδιο αγοράς ανέλθει στο 35%, η απαλλαγή εξακολουθεί να εφαρμόζεται επί δύο συνεχή ημερολογιακά έτη μετά το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε υπέρβαση του 30%. Όσον αφορά τις υποχρεώσεις αποκλειστικής προμήθειας, για τον προσδιορισμό των συνολικών συνεπειών των συμφωνιών στην αγορά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μερίδιο αγοράς του αγοραστή.

Αντίθετα, ο υπολογισμός του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών προκύπτει ως το άθροισμα του κύκλου εργασιών, χωρίς τους φόρους και τα συναφή τέλη, που πραγματοποιήσε κατά το προηγούμενο έτος το εμπλεκόμενο μέρος, και του κύκλου εργασιών των συνδεδεμένων με αυτό επιχειρήσεων.

3.3.13 Συμφωνίες εξειδίκευσης.

Οι συμφωνίες εξειδίκευσης αποβλέπουν στη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων σε θέματα εξειδίκευσης στην παραγωγή προϊόντων ή στην παροχή υπηρεσιών. Ο κανονισμός εφαρμόζεται:

- σε συμφωνίες μονομερούς εξειδίκευσης: μια επιχείρηση διακόπτει ή παραιτείται από την παραγωγή ορισμένων προϊόντων ή την παροχή ορισμένων υπηρεσιών χάριν άλλου μέρους,
- σε συμφωνίες αμοιβαίας εξειδίκευσης: κάθε μετέχων εγκαταλείπει την κατασκευή ορισμένων προϊόντων ή την παροχή ορισμένων υπηρεσιών χάριν άλλου μετέχοντος,
- σε συμφωνίες κοινής παραγωγής: οι μετέχοντες αναλαμβάνουν να κατασκευάζουν από κοινού ορισμένα προϊόντα ή να παρέχουν ορισμένες υπηρεσίες.

Λαμβανομένης υπόψη της συνεργασίας, σε θέματα εξειδίκευσης, που συμβάλλει γενικά στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων, στη διευκόλυνση της τεχνικής και οικονομικής προόδου, στον εξορθολογισμό της κατασκευής / παρασκευής και χρησιμοποίησης των προϊόντων ιδίως προς όφελος των καταναλωτών, με τον παρόντα κανονισμό δεν εξαιρούνται μόνο οι συμφωνίες που έχουν ως κύριο στόχο την εξειδίκευση, αλλά και κάθε συμφωνία που συνδέεται και είναι άμεσα αναγκαία για την εφαρμογή συνεργασίας σε θέματα εξειδίκευσης υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό τμήμα της εκάστοτε αγοράς των συμβαλλομένων μερών δεν υπερβαίνει το 20%.

Αντίθετα, ο κανονισμός δεν πρέπει να εφαρμόζεται σε συμφωνίες που δεν είναι απαραίτητες για την επίτευξη των προαναφερθέντων θετικών αποτελεσμάτων. Ορισμένοι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού (όπως ο καθορισμός των τιμών, ο περιορισμός της παραγωγής, κλπ) θα συνεχίσουν γενικά να ισχύουν.

Η Επιτροπή διατηρεί, κατά περίπτωση, τη δυνατότητα να αφαιρέσει το πλεονέκτημα της εξαίρεσης που παρέχεται με τον κανονισμό.

Συμφωνίες που καλύπτονται από την εξαίρεση.

Εξαιρούνται οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων οι οποίες διαθέτουν συνδυασμένο μερίδιο αγοράς το οποίο υπερβαίνει το 20% της οικείας αγοράς και έχουν ως στόχο την μονομερή εξειδίκευση συμφωνηθείσα μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων ή την αμοιβαία εξειδίκευση κοινής παραγωγής. Αντίθετα, οι συμφωνίες μονομερούς εξειδίκευσης που έχουν συναφθεί μεταξύ μη ανταγωνιστριών επιχειρήσεων μπορούν να εξαιρεθούν.

Η εξαίρεση εφαρμόζεται επίσης στις περιπτώσεις υποχρέωσης αποκλειστικής αγοράς ή / και προμήθειας ή πρόβλεψης για κοινή διανομή των προϊόντων (όχι πώληση) μεταξύ των μερών.

Το τμήμα της αγοράς υπολογίζεται είτε κατ' όγκο πραγματοποιηθεισών πωλήσεων στην αγορά αυτή είτε βάσει αξιολόγησης αυτών σε σχέση με το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Εάν το τμήμα της αγοράς υπερβεί μετά από ορισμένο χρόνο το όριο του 20%, αλλά παραμένει κάτω του 25%, η εξαίρεση εξακολουθεί να εφαρμόζεται για μία διετία. Αντίθετα, όταν υπάρξει υπέρβαση του ορίου του 25%, η εξαίρεση εφαρμόζεται μόνο για ένα έτος.

Συμφωνίες οι οποίες δεν τυγχάνουν εξαίρεσης.

Η εξαίρεση δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες εξειδίκευσης οι οποίες άμεσα ή έμμεσα έχουν ως αντικείμενο:

- τον καθορισμό τιμών πώλησης,
- τον περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων,
- τον καταμερισμό των αγορών ή της πελατείας.

Ανάκληση της εξαίρεσης.

Η Επιτροπή μπορεί να ανακαλέσει το ευεργέτημα της εξαίρεσης όταν:

- η συμφωνία δεν αποδίδει αξιοσημείωτα αποτελέσματα όσον αφορά την ορθολογική οργάνωση,
- οι χρήστες δεν λαμβάνουν τμήμα από το όφελος που προκύπτει από τη συμφωνία,
- τα σχετικά προϊόντα δεν αποτελούν στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, αντικείμενο πραγματικού ανταγωνισμού.

3.3.14 Υπολογισμός των προστίμων.

Οι κατευθυντήριες γραμμές επεξηγούν τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού. Η διαφάνεια παίζει εδώ ένα αποτρεπτικό ρόλο: πρόκειται για την ενημέρωση των επιχειρήσεων σχετικά με τις χρηματοοικονομικές συνέπειες των σοβαρών παραβάσεων του ανταγωνισμού. Υπενθυμίζεται ωστόσο ότι η Επιτροπή έθεσε σε λειτουργία ένα σύστημα επιείκειας το οποίο προβλέπει συνολική απαλλαγή ή του ύψους του προστίμου υπέρ των επιχειρήσεων που της χορηγούν τις αποδείξεις ύπαρξης μιας σύμπραξης.

Η μέθοδος που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να καθορίσει το ύψος των προστίμων περιλαμβάνει τον ορισμό ενός βασικού ποσού καθορισμένου ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Το ποσό που προέκυψε κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση, να αυξηθεί ή να μειωθεί.

Βασικό ποσό.

Το βασικό ποσό καθορίζεται ανάλογα με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της τρεις βαθμούς σοβαρότητας:

- ελαφρές παραβάσεις. Πρόκειται, παραδείγματος χάρη, για περιορισμούς, συνήθως κάθετους, που έχουν ως στόχο να περιορίσουν τις ανταλλαγές, αλλά η επίπτωση των οποίων στην αγορά παραμένει περιορισμένη σε ένα μικρό σχετικά μέρος της κοινοτικής αγοράς. Προβλεπόμενα ποσά: από 1 000 έως 1 εκατ. Ευρώ,
- σοβαρές παραβάσεις. Πρόκειται συνήθως για οριζόντιους ή κάθετους περιορισμούς παρόμοιας με την προηγούμενη περίπτωση φύσης, των οποίων όμως η επίπτωση στην αγορά είναι πιο ευρεία., Μπορεί παρομοίως να πρόκειται για καταχρηστικές συμπεριφορές δεσπόζουσας θέσης. Προβλεπόμενα ποσά : από 1 εκατ. έως 20 εκατ. Ευρώ,
- πολύ σοβαρές παραβάσεις. Πρόκειται κυρίως για οριζόντιους περιορισμούς, όπως ο καθορισμός τιμών και μεριδίων κατανομής των αγορών, ή άλλων πρακτικών που επηρεάζουν την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ή τον καταμερισμό των εθνικών αγορών. Επίσης, μπορεί να πρόκειται για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης εκ μέρους επιχειρήσεων σε σχεδόν μονοπωλιακή θέση. Προβλεπόμενα ποσά : άνω των 20 εκατ. Ευρώ.

Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει τη θεώρηση ορισμένων αντικειμενικών δεδομένων όπως η ουσιαστική οικονομική δυνατότητα των δραστών της παράβασης, το οικονομικό ή χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα που αποκτήθηκε από τους δράστες της παράβασης κλπ. Αν και το πρόστιμο πρέπει να παίζει ένα ρόλο αρκετά αποτρεπτικό για τις επιχειρήσεις, ωστόσο τούτο δεν πρέπει ποτέ να υπερβεί το 10% του παγκοσμίου κύκλου εργασιών των ενεχομένων επιχειρήσεων. Σε περίπτωση συμφωνίας που συνεπάγεται τη συμμετοχή περισσότερων επιχειρήσεων (τύπου «καρτέλ»), τα ποσά πρέπει να σταθμιστούν σύμφωνα με την εξακριβωθείσα βαρύτητα κάθε επιχείρησης στα πλαίσια της συμφωνίας.

Η Επιτροπή διακρίνει τρία επίπεδα όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης:

- παραβάσεις σύντομης διάρκειας (κατά γενικό κανόνα μικρότερη του έτους): κανένα συμπληρωματικό ποσό,
- παραβάσεις μέσης διάρκειας (κατά κανόνα από 1 έως 5 έτη): ποσό που μπορεί να ανέλθει έως το 50 % του υπό θεώρηση ποσού ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης,

- παραβάσεις μακράς διάρκειας (κατά κανόνα πέραν των 5 ετών): ποσό που μπορεί να καθοριστεί για κάθε έτος στο 10% του υπό θεώρηση ποσού ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης.

Περιστάσεις επιβαρυντικές και ελαφρυντικές.

Το βασικό ποσό μπορεί να αυξηθεί σε επιβαρυντικές περιστάσεις όπως:

- υποτροπή της επιχείρησης στην ίδια παράβαση,
- παντελής άρνηση συνεργασίας,
- ρόλος που έπαιξε η επιχείρηση στα πλαίσια της συμφωνίας,
- μέτρα αντιποίνων κατά άλλων επιχειρήσεων.

Το βασικό ποσό μπορεί να μειωθεί σε περιπτώσεις ελαφρυντικών περιστάσεων όπως:

- παθητικός ρόλος της σχετικής επιχείρησης,
- μη πραγματική εφαρμογή των συμφωνιών,
- παύση των παραβάσεων ήδη από τα πρώτα διαβήματα της Επιτροπής,
- πραγματοποιηθείσες από αμέλεια παραβάσεις,
- ουσιαστική συνεργασία της επιχείρησης.

Η Επιτροπή δύναται επίσης να αποφασίσει την επιβολή συμβολικών προστίμων ύψους 1000 ευρώ:

3.3.15 Μη επιβολή ή μείωση των προστίμων στις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή.

Οι μυστικές συμπράξεις αποτελούν, πράγματι, σοβαρή παραβίαση του ανταγωνισμού αφού συνεπάγονται αύξηση των τιμών που προκαλεί ζημία στους καταναλωτές και στην ευρωπαϊκή βιομηχανία. Εξάλλου, ο εντοπισμός των παράνομων συμπράξεων αποτελεί μεγάλη πρόκληση για την Επιτροπή. Επειδή η άμεση συνεργασία των επιχειρήσεων είναι συχνά απαραίτητη για την έναρξη έρευνας, η Επιτροπή είναι έτοιμη να χορηγήσει, υπό όρους, ολική ή μερική μείωση του προστίμου.

Όμως, η εμπειρία που έχει αποκτηθεί από το 1996 έδειξε ότι ορισμένες επιχειρήσεις αν και επιθυμούσαν να θέσουν τέλος σ' αυτή τη μορφή συμπαγνίας δεν το έπρατταν, ορισμένες φορές, εξαιτίας των υψηλών προστίμων που κινδύνευαν να τους επιβληθούν. Γι' αυτό τον σκοπό, η νέα ανακοίνωση εισάγει επίσης ένα αυξημένο βαθμό διαφάνειας και ασφάλειας των όρων υπό τους οποίους παρέχεται μείωση των προστίμων.

Η παρούσα ανακοίνωση αφορά τις μυστικές συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων, συμπράξεις που συνίστανται σε:

- καθορισμό τιμών,
- καθορισμό μεριδίων παραγωγής ή πώλησης,
- κατανομή των αγορών, συμπεριλαμβανομένης της νόθευσης των διαγωνισμών,
- περιορισμό των εισαγωγών ή των εξαγωγών.

Αυτοί οι περιορισμοί του ανταγωνισμού συγκαταλέγονται μεταξύ των πιο σοβαρών, αφού οδηγούν αναπόφευκτα σε αύξηση των τιμών και σε μείωση της επιλογής του καταναλωτή.

Μη επιβολή προστίμων.

Η Επιτροπή παρέχει ολική μη επιβολή προστίμου σε μια επιχείρηση που συμμετέχει σε μια σύμπραξη, εάν τούτη είναι η πρώτη που την πληροφορεί και της χορηγεί αποδεικτικά στοιχεία ύπαρξης της σύμπραξης, αρκεί η εταιρεία να:

- χορηγήσει όλα τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία και πληροφορίες που αφορούν την υποτιθέμενη παράβαση,
- να συνεργαστεί με την Επιτροπή με τρόπο ολικό, συνεχή και ταχύ καθ' όλη τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας,
- θέσει τέλος στη συμμετοχή της στην υποτιθέμενη παράνομη δραστηριότητα αφ' ότου η ίδια καταγγείλει την παράβαση,
- μην έχει παρακινήσει άλλες εταιρείες να συμμετάσχουν στη σύμπραξη.

Μείωση του ύψους του προστίμου.

Η εταιρεία που δεν πληροί τους όρους για τη χορήγηση πλήρους απαλλαγής μπορεί να ζητήσει μείωση του ύψους του προστίμου εάν είναι σε θέση να:

- χορηγήσει σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία. Αυτά τα στοιχεία πρέπει να έχουν μια προστιθέμενη αξία σε σχέση με εκείνα τα οποία είναι ήδη στη διάθεση της Επιτροπής,
- θέσει τέλος στη συμμετοχή της στην παράνομη δραστηριότητα αφ' ότου η ίδια καταγγείλει την παράβαση.

Η πρώτη επιχείρηση που επιθυμεί να συνεργαστεί με την Επιτροπή και πληροί τους προαναφερθέντες όρους θα τύχει μείωσης που κυμαίνεται μεταξύ 50 % και 30 %, η δεύτερη επιχείρηση θα τύχει μείωσης που κυμαίνεται μεταξύ του 30% και του 20 %, ενώ οι εταιρείες που θα ακολουθήσουν αργότερα θα τύχουν μιας ανώτατης μείωσης της τάξης του 20 %.

Ωστόσο, η μείωση αυτού του ποσού είναι αναλογική με την ποιότητα και την ημερομηνία χορήγησης των πληροφοριών, καθώς και με το βαθμό συνεργασίας με την Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Αίτηση επιείκειας.

Οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να ζητήσουν επιείκεια όσον αφορά μια υπόθεση σύμπραξης πρέπει να υποβάλουν γραπτή αίτηση στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (αριθ. φαξ: +322 299 45 85) η οποία δεσμεύεται να τηρήσει την εμπιστευτικότητα όλων των πληροφοριών. Εάν η Επιτροπή κάνει αποδεκτή την αίτηση απαλλαγής ή μείωσης του προστίμου, η εν λόγω εταιρεία δεσμεύεται να παράσχει αμέσως όλα τα αποδεικτικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να διατυπώνονται σε υποθετική μορφή.

Η Επιτροπή, εάν πληρούνται οι όροι της ανακοίνωσης, δύναται να αποφασίσει να χορηγήσει απαλλαγή υπό αναστολή στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση. Σε ό,τι αφορά την αίτηση μείωσης του προστίμου, τα αποδεικτικά στοιχεία δεν λαμβάνονται υπόψη όταν η Επιτροπή έχει ήδη λάβει θέση σχετικά με μία απαλλαγή υπό αναστολή που έχει ήδη υποβληθεί με αντικείμενο την ίδια υποτιθέμενη παράβαση. Η Επιτροπή, κατά περίπτωση, επαληθεύει την προστιθέμενη αξία των χορηγηθέντων πληροφοριών και στη συνέχεια αποφασίζει σχετικά με το ύψος της μείωσης.

Ωστόσο, πρέπει να διευκρινιστεί ότι μια επιχείρηση που τυγχάνει απαλλαγής ή μείωσης προστίμου δεν απαλλάσσεται από τις συνέπειες του αστικού δικαίου όσον αφορά τη συμμετοχή της στην παράβαση.

3.3.16 Εξαίρεση των συμφωνιών ήσσονος σημασίας.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναγνώρισε ότι οι διατάξεις του άρθρου 81 , παράγραφος 1, που απαγορεύουν τις συμφωνίες που μπορούν να έχουν επίδραση στον ανταγωνισμό, δεν ήταν εφαρμόσιμες σε περίπτωση που η επίπτωση της συμφωνίας στις ενδοκοινοτικές ανταλλαγές ή στον ανταγωνισμό δεν ήταν σημαντική. Η παρούσα ανακοίνωση εξαιρεί αυτές τις συμφωνίες και ορίζει τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας ή *de minimis*.

Η Επιτροπή προσδιορίζει ποσοτικά, μέσω ορίων μεριδίων της αγοράς, τις συμφωνίες, τις αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων και τις εναρμονισμένες πρακτικές που δεν συνιστούν σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού. Εξάλλου, η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη όταν πρόκειται να εξαιρεθούν οι συμφωνίες που δεν επηρεάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού, αλλά και δεν καλύπτονται από τους κανονισμούς εξαίρεσης κατά κατηγορία.

Η παρούσα ανακοίνωση έχει ως αποτέλεσμα να διευκολύνει την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού εκ μέρους των επιχειρήσεων, τη μείωση του φόρτου εργασίας της Επιτροπής (έτσι ώστε τούτη να μπορεί να επικεντρωθεί περισσότερο στις πιο προβληματικές υποθέσεις) και την παροχή σαφών ενδείξεων στις δικαστικές αρχές και στις αρχές των κρατών μελών για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού.

Οι συμφωνίες που υπερβαίνουν το όριο που προβλέπεται από την ανακοίνωση δεν συνιστούν απαραίτητα παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού και κατά συνέπεια μπορούν ακόμα να αποτελέσουν αντικείμενο μιας αξιολόγησης κατά περίπτωση.

Συμφωνίες που καλύπτονται από την εξαίρεση.

Εάν το βασικό κριτήριο της εξαίρεσης αφορά το ύψος του μεριδίου της αγοράς, πρέπει επίσης να επαληθευτεί ότι τηρούνται και άλλοι όροι, όπως:

- όριο του 10 % για τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και του 15% για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Επειδή οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών προκαλούν πιο εύκολα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα, το όριο του μεριδίου της αγοράς που εφαρμόζεται σε αυτές είναι κατώτερο εκείνου που προβλέπεται για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών,

- όριο του 5% για τις συμφωνίες που συνεπάγονται ένα σωρευτικό ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εάν οι επιχειρήσεις ασκούν τις δραστηριότητές τους σε τομείς όπου υπάρχουν ήδη δίκτυα παρόμοιων συμφωνιών, ο κίνδυνος περιορισμού του ανταγωνισμού εξαιτίας ενός σωρευτικού αποτελέσματος είναι μεγαλύτερος,
- κανένα όριο δεν εφαρμόζεται για τις συμφωνίες μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), οι οποίες σπανίως είναι σε θέση να επηρεάσουν αισθητά τον ανταγωνισμό μεταξύ κρατών μελών. Σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής της 3ης Απριλίου 1996, οι ΜΜΕ απασχολούν λιγότερα από 250 άτομα, έχουν κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ ετησίως και ένα κατ' ανώτατο όριο ετήσιο ισολογισμό 27 εκατ. ευρώ.

Συμφωνίες που δεν καλύπτονται από την εξαίρεση.

Η εξαίρεση δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών που έχουν ως αντικείμενο:

- τον περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων,
- τον καθορισμό τιμών πώλησης,
- τον περιορισμό της παροχής του προϊόντος στους πελάτες.

Η εξαίρεση δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών που έχουν ως αντικείμενο:

- τις τιμές μεταπώλησης των προϊόντων. Ωστόσο, επιτρέπονται γενικά οι ανώτατες ή οι συνιστώμενες τιμές,
- τους περιορισμούς της περιοχής ή της πελατείας,
- τους περιορισμούς των πωλήσεων στα πλαίσια επιλεκτικής διανομής,
- τους περιορισμούς της πώλησης ανταλλακτικών από τον προμηθευτή τους σε τελικούς καταναλωτές ή σε ανεξάρτητα συνεργεία.

3.3.17 Απαλλαγή ορισμένων συμφωνιών.

Η Επιτροπή μπορεί να χορηγεί μεμονωμένες απαλλαγές σε ορισμένες συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 3. Μπορεί, επίσης, να χορηγεί μέσω κανονισμού απαλλαγές κατά κατηγορίες. Ο κανονισμός εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να απαλλάσσει ορισμένες συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, μέσω απαλλαγής κατά κατηγορίες.

Ο κανονισμός εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εφαρμόσει σε ορισμένες συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο:

- την έρευνα και βελτίωση προϊόντων ή διαδικασιών μέχρι του τελικού σταδίου παραγωγής καθώς και την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, περιλαμβανομένων και των ρητρών περί δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και απορρήτου τεχνικών γνώσεων,

- την εξειδίκευση συμπεριλαμβανομένων των αναγκαίων για την εφαρμογή της συμφωνιών.

Προϋποθέσεις των κανονισμών απαλλαγής.

Οι κανονισμοί απαλλαγής που ορίζονται από την Επιτροπή πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Πρέπει να:

- περιέχουν ορισμό των κατηγοριών συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών στις οποίες εφαρμόζεται και να διευκρινίζει τις απαγορεύσεις, τις ρήτρες, καθώς και άλλες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται,
- εφαρμόζονται για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Μπορούν, ωστόσο, να τροποποιούνται ή να καταργούνται,
- να έχουν αναδρομική ισχύ σε σχέση με τις συμφωνίες, οι οποίες, κατά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος τους, ενδέχεται να έχουν τύχει απόφασης με αναδρομική ισχύ. Δεν εφαρμόζονται ούτε στις υφιστάμενες πριν από τις 13 Μαρτίου 1962, ούτε σε αυτές που έπρεπε να έχουν κοινοποιηθεί πριν από την 1η Φεβρουαρίου 1963.

Οι οριζόμενοι κατά τον τρόπο αυτό κανονισμοί πρέπει να τηρούν την ακόλουθη διαδικασία έγκρισης :

- η πρόταση κανονισμού πρέπει να δημοσιεύεται, προκειμένου όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα και οργανώσεις να γνωστοποιούν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή,
- η Επιτροπή συμβουλευεται τη Συμβουλευτική Επιτροπή επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου κανονισμού ή πριν να εκδώσει κανονισμό,
- εάν διαπιστώσει η Επιτροπή αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως Κράτους μέλους, προσώπων ή ενώσεων προσώπων που έχουν νόμιμο συμφέρον ότι κατά περίπτωση συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής κανονισμού εκδοθέντος δια του αριθ. 1 έχουν παράλληλα συνέπειες ασυμβίβαστες προς τους όρους του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, δύναται αίροντας το ευεργέτημα εφαρμογής του κανονισμού να εκδώσει απόφαση.

Στην περίπτωση χωρών υποψηφίων προς ένταξη, ο κανονισμός τίθεται σε ισχύ κατά την ημερομηνία της ένταξης.

3.3.18 Απαλλαγή ορισμένων κάθετων συμφωνιών.

Ο κανονισμός 19/65 εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να χορηγεί, μέσω κανονισμού, απαλλαγές σε ορισμένες κατηγορίες αποκλειστικών συμφωνιών μεταξύ δύο επιχειρήσεων με σκοπό τη μεταπώληση. Ωστόσο, η εφαρμογή του κανονισμού δεν ισχύει ούτε για τις συμφωνίες μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων ούτε για τις αποκλειστικές συμφωνίες διανομής, παράδοσης ή αγοράς υπηρεσιών ή προϊόντων προοριζόμενων για τη μεταποίηση.

Μετά την ευρεία συζήτηση που προκλήθηκε από την Πράσινη Βίβλο περί κάθεται περιορισμών, το 1997, η Επιτροπή αναγκάστηκε να αναγνωρίσει ότι η προσέγγιση που προβλέπεται στον κανονισμό ήταν υπερβολικά δύσκαμπτη σε σχέση με την εξέλιξη του οικονομικού πλαισίου και τις σημερινές τεχνικές διανομής. Ο κανονισμός 1215/1999 επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής των απαλλαγών κατά κατηγορία και στις κάθετες συμφωνίες και απλοποιεί τη σχετική διαδικασία.

Η Επιτροπή μπορεί να απαλλάσσει, μέσω κανονισμού, ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών, όπως είναι:

- οι συμφωνίες μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων για την αγορά, πώληση ή μεταπώληση αγαθών ή υπηρεσιών,
- οι συμφωνίες μεταξύ δύο επιχειρήσεων που συνεπάγονται περιορισμούς στην αγορά ή στη χρήση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή τεχνογνωσίας.

Προϋποθέσεις των κανονισμών απαλλαγής.

Οι κανονισμοί απαλλαγής που καταρτίζονται από την Επιτροπή πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Πρέπει :

- να περιέχουν ορισμό των κατηγοριών συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών στις οποίες εφαρμόζονται και να διευκρινίζουν τους περιορισμούς, τις ρήτρες, καθώς και τις άλλες προϋποθέσεις που είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται σ' αυτούς,
- να εφαρμόζονται για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Μπορούν, ωστόσο, να τροποποιούνται ή να καταργούνται,
- να έχουν αναδρομική ισχύ, έτσι ώστε να καλύπτουν και τις συμφωνίες οι οποίες, κατά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος τους, ικανοποιούσαν τους όρους απαλλαγής.

Οι καταρτιζόμενοι κατά τα ανωτέρω κανονισμοί πρέπει να τηρούν την ακόλουθη διαδικασία έγκρισης :

- η πρόταση κανονισμού πρέπει να δημοσιεύεται, προκειμένου όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα και οργανώσεις να γνωστοποιούν τις παρατηρήσεις τους στην επιτροπή,
- η επιτροπή συμβουλευεται τη συμβουλευτική επιτροπή επί συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων πριν από τη δημοσίευση του σχεδίου κανονισμού ή την έκδοση του κανονισμού.

Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως, ή κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους ή φυσικών ή νομικών προσώπων, ότι σε συγκεκριμένη περίπτωση συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής κανονισμού καταρτισθέντος κατά τα ανωτέρω έχουν παράλληλα συνέπειες ασυμβίβαστες προς τους όρους του άρθρου 85 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή ή, εφόσον πρόκειται για συνέπειες προκύπτουσες στην επικράτεια ή σε μέρος της επικράτειας κράτους μέλους, η αρμόδια εθνική αρχή μπορούν να άρουν το ευεργέτημα της εφαρμογής του κανονισμού.

3.3.19 Εξαίρεση από ορισμένες συμφωνίες στον τομέα των ασφαλειών.

Σύμφωνα με τον κανονισμό που εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εξαιρέσει ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών στον τομέα των ασφαλειών, ο κανονισμός αριθ. 358/2003 καθορίζει τους όρους εξαίρεσης.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται, υπό ορισμένους όρους, στις κατηγορίες συμφωνιών που αφορούν:

- την ανταλλαγή πληροφοριών για τον υπολογισμό του κινδύνου. Δεδομένου ότι οι πληροφορίες που οι ασφαλιστές διαθέτουν εσωτερικά δεν είναι πάντα επαρκείς επιτρέπεται η ανταλλαγή ορισμένων στατιστικών στοιχείων και η από κοινού πραγματοποίηση μελετών για τον υπολογισμό των τρεχόντων και μελλοντικών κινδύνων,
- τον από κοινού καθορισμό όρων - τύπων. Οι όροι-τύποι, τους οποίους επεξεργάζονται οι εθνικές ομοσπονδίες ασφαλιστικών εταιρειών μπορούν όντως να οδηγήσουν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας στις ασφαλιστικές εταιρείες και ταυτόχρονα να αποτελέσουν πηγή πλεονεκτημάτων για τους καταναλωτές και τους πράκτορες, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καθαρά ενδεικτική αξία,
- τη σύσταση ομάδων (pools) ασφαλιστικών εταιρειών για την κάλυψη μεγάλων ή εξαιρετικών κινδύνων. Η συγκέντρωση περισσότερων ασφαλιστικών εταιρειών σε ομάδες θεωρείται η καλύτερη λύση για την κάλυψη μεγάλων ή εξαιρετικών κινδύνων που οι επιχειρήσεις διστάζουν να καλύψουν εξ ολοκλήρου από μόνες τους,
- τον καθορισμό τεχνικών προδιαγραφών για την εγκατάσταση και συντήρηση εξοπλισμού ασφάλειας. Η εξαίρεση αυτή αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές, τους κανόνες ή τους κωδικούς πρακτικής που έχουν ως στόχο να παράσχουν συστήματα ταξινόμησης, κανόνες και διαδικασίες ή κώδικες πρακτικής στους τομείς για τους οποίους δεν προβλέπεται ακόμα κοινοτική νομοθεσία.

Οι συμφωνίες αυτές εξαιρούνται και δεν χρειάζεται ως εκ τούτου να κοινοποιούνται στην Επιτροπή πριν από την έναρξη ισχύος τους.

Όροι έγκρισης της εξαίρεσης.

Με σκοπό τη μείωση του αντίκτυπου που αυτό το είδος συμφωνίας θα μπορούσε να έχει στην αγορά και την εξασφάλιση μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και πλεονεκτημάτων για τους καταναλωτές, ο κανονισμός καθορίζει τους όρους εξαίρεσης, καθώς και τα ανώτατα όρια τμήματος της αγοράς που οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις μπορούν να κατέχουν.

Οι όροι, καθώς και τα ανώτατα όρια τμήματος της αγοράς προσδιορίζονται για κάθε μία από τις τέσσερις κατηγορίες συμφωνιών και λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά της κάθε μιας, ιδίως για:

- ανταλλαγές πληροφοριών με σκοπό τον υπολογισμό των κινδύνων. Δεδομένου ότι η συμπερίληψη των ανταλλαγών πληροφοριών σε αυτά τα στατιστικά στοιχεία και μελέτες πληροφοριών προέρχονται από όλες τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην αγορά, ευνοείται ο

ανταγωνισμός με την παροχή συνδρομής στις μικρές ασφαλιστικές επιχειρήσεις και διευκολύνεται η είσοδος τους στην αγορά, η εξαίρεση αυτή δεν υπόκειται σε ανώτατα όρια κατοχής τμήματος της αγοράς,

- τον από κοινού καθορισμό των όρων-τύπων. Παρότι οι όροι ή οι ρήτρες-τύποι ασφάλισης μπορούν, διευκολύνοντας την είσοδο στην αγορά μικρών ασφαλιστικών επιχειρήσεων, να αποφέρουν πλεονεκτήματα όσον αφορά την αποτελεσματικότητα στην αγορά, υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσουν και σε εξομοίωση των προϊόντων. Κατά συνέπεια, η εξαίρεση αυτή εφαρμόζεται μόνο εάν οι όροι-τύποι:
 - δεν είναι δεσμευτικοί για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις,
 - δεν περιλαμβάνουν συστηματικό αποκλεισμό ορισμένων κινδύνων,
 - δεν επιβάλλουν τη διατήρηση της σύμβασης με τον ασφαλισμένο πέραν από την από το νόμο προβλεπόμενη λήξη της σύμβασης.Εξάλλου, δεδομένου ότι οι ρήτρες-τύποι χρησιμεύουν ως αναφορά στις οργανώσεις των καταναλωτών για να συγκρίνουν τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, θα πρέπει να εξασφαλίζεται διαφάνεια με την ενημέρωση του κάθε ενδιαφερόμενου,
- τη σύσταση ομάδων ασφαλιστικών εταιρειών. Δεδομένου ότι οι ομάδες ασφαλιστικών εταιρειών μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και να οδηγήσουν σε εξίσωση των όρων ασφάλισης, ο κανονισμός ορίζει την ανάγκη καθορισμού όρων. Η αντιμετώπιση είναι ωστόσο αρκετά ευρεία για να επιτρέψει την κατοχή ανωτάτων ορίων τμήματος της αγοράς από 20 έως 25% για τις συμφωνίες ομάδων ασφαλιστικών επιχειρήσεων και να επιτρέψει την εξαίρεση επί τριετία, χωρίς εφαρμογή του ορίου τμήματος της αγοράς στις συμφωνίες που αφορούν νέους κινδύνους. Ο κανονισμός θεωρεί ως «νέο κίνδυνο» κάθε κίνδυνο που συνεπάγεται τελείως νέο ασφαλιστικό προϊόν. Οι κίνδυνοι που έχουν πρόσφατα διαμορφωθεί (π.χ. λόγω της τρομοκρατίας) δεν περιλαμβάνονται στον κανονισμό,
- τον καθορισμό, την εγκατάσταση και συντήρηση εξοπλισμών ασφάλειας. Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μια αυστηρότερη νομοθεσία από την ευρωπαϊκή και με μεγαλύτερο αντίκτυπο στην αγορά από πλευράς ανταγωνισμού να έχει επιπτώσεις σημαντικές στην αγορά, ο παρών κανονισμός προβλέπει ότι οι διατάξεις που εφαρμόζονται στους εξοπλισμούς ασφάλειας θα πρέπει να εναρμονίζονται προς τους κανόνες της ενιαίας αγοράς. Ωστόσο, η εξαίρεση υπόκειται σε ορισμένους όρους, ειδικότερα στο ότι κάθε ασφαλιστική επιχείρηση παραμένει ελεύθερη να αποδεχθεί εξοπλισμούς και επιχειρήσεις εγκατάστασης και συντήρησής τους, που δεν υπόκεινται στην κοινή διαδικασία.

Η Επιτροπή μπορεί ωστόσο να αποσύρει κάθε εξαίρεση όταν διαπιστώσει ότι οι μελέτες σχετικά με τον αντίκτυπο των μελλοντικών εξελίξεων στηρίζονται σε μη δικαιολογημένες υποθέσεις, όταν οι όροι-τύποι ασφάλισης διαταράσσουν σημαντικά την ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που απορρέουν από το συμβόλαιο ή όταν η σύσταση ομάδων οδηγεί σε δεσπόζουσα θέση ή σε κατανομή της αγοράς.

3.4 Χρηματοδότηση των επιχειρήσεων

Οι επιχειρήσεις της ΕΕ μπορούν να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις μέσω του πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδιαίτερα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (2001 - 2005), μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, μέσω άλλων κοινοτικών προγραμμάτων και χάρη στα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής.

3.4.1 Πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδίως για τις ΜΜΕ(2001-2005).

Το πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για το οποίο έχει διατεθεί το ποσό των 350 εκατ. ευρώ έχει στόχο:

- Να ενισχύσει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων,
- Να προωθήσει το επιχειρηματικό πνεύμα,
- Να απλοποιήσει και να βελτιώσει το διοικητικό και κανονιστικό περιβάλλον των επιχειρήσεων,
- Να βελτιώσει το χρηματοοικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων, ιδίως για τις ΜΜΕ,
- Να διευκολύνει την πρόσβαση των επιχειρήσεων στις υπηρεσίες υποστήριξης, στα κοινοτικά προγράμματα και δίκτυα και στη βελτίωση του συντονισμού τους.

Στο πλαίσιο αυτό, 322 εκατ. ευρώ διατέθηκαν για τα χρηματοδοτικά μέσα του πολυετούς προγράμματος κάτω από τη διαχείριση του ΕΤΕ.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκόλυνε τη δημιουργία των Euro Info Centres που θα ενημερώνουν, θα παρέχουν συνδρομή και θα συμβουλεύουν τις επιχειρήσεις επί όλων των κοινοτικών θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας για τις χρηματοδοτήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν υποστηρίζει απευθείας επιχειρήσεις. Στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δημοσιεύονται προσκλήσεις υποβολής προσφορών και τα χρηματοδοτικά μέσα τα διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

3.4.2 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Αυτή ενεργεί είτε μέσω συνολικών δανείων είτε μέσω μεμονωμένων δανείων:

- προοριζόμενα κυρίως για επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 500 άτομα και έχουν κύκλο εργασιών κατώτερο των 75 εκατ. ευρώ, λαμβάνουν τη μορφή πιστώσεων χορηγούμενων σε χρηματοδοτικά ιδρύματα. Οι χορηγούμενες πιστώσεις μπορούν να ανέρχονται μέχρι 12,5 εκατ. ευρώ για μια επένδυση κατά μέγιστο 50 %,

- για τα σχέδια επιχειρήσεων των οποίων το ποσό υπερβαίνει τα 25 εκατ. ευρώ, μπορούν να χορηγηθούν μεμονωμένα δάνεια απευθείας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Κατόπιν της έγκρισης από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης της στρατηγικής της Λισσαβόνας, η οποία αποσκοπεί στο να καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση την δυναμικότερη οικονομία της γνώσης του κόσμου, η ΕΤΕπ θέσπισε την πρωτοβουλία Καινοτομίας 2000. Τα ειδικά ταμεία επενδυτικού κεφαλαίου ύψους 12 έως 15 εκατ. ευρώ για μια περίοδο 3 ετών (2001-2003) διανεμήθηκαν κυρίως στις επιχειρήσεις για την εκπλήρωση πέντε στόχων:

- Συμμετοχή στην ανάπτυξη του έμψυχου δυναμικού που υποστηρίζοντας ιδίως τις ενέργειες κατάρτισης στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας,
- Συγχρηματοδότηση των επιχειρήσεων στον τομέα της Έρευνας και της Ανάπτυξης (E&A), των κέντρων αριστείας κτλ. ώστε να καταστεί δυνατόν στις ΜΜΕ να αποκτήσουν πρόσβαση σε ερευνητικά προγράμματα,
- Εγκατάσταση δικτύων τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών όπως π.χ. τα διευρωπαϊκά δίκτυα πολυμέσων,
- Διάδοση της καινοτομίας χρηματοδοτώντας τις αναγκαίες επενδύσεις για τη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών,
- Ανάπτυξη των ΜΜΕ και του επιχειρηματικού πνεύματος χάρη στο κεφάλαιο υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

3.4.3 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ), μέλος, μαζί με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) της "ομάδας ΕΤΕπ" από το 2000, είναι εξειδικευμένο στη χορήγηση κεφαλαίου υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου και εγγυήσεως των ΜΜΕ. Συμβάλλει έτσι στην υλοποίηση κοινοτικών στόχων, όπως η ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης στην καινοτομία, η ανάπτυξη και η απασχόληση, η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, η περιφερειακή ανάπτυξη και η συνοχή της Ένωσης. Πέραν των ταμείων της "ομάδας ΕΤΕπ", το ΕΤΕ διαχειρίζεται χρηματοδοτικά μέσα εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Τα ταμεία αυτά αποτελούν συνεισφορές σε κεφάλαια υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου ή υπέρ του κεφαλαίου υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου και εγγυήσεων.

Το κεφάλαιο υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

Το ΕΤΕ διαχειρίζεται τα ταμεία που προέρχονται από το "ειδικό πρόγραμμα δράσης Άμστερνταμ" και από την πρωτοβουλία 2000 Καινοτομία. Οι ενέργειες αυτές που προορίζονται για τα ταμεία κεφαλαίου υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου, που χρησιμοποιούνται στο μεγαλύτερο μέρος τους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εμφανίζουν ορισμένες οικονομικές ικανότητες. Η συμμετοχή του ΕΤΕ στα ταμεία των ταμείων τοποθετείται μεταξύ 10 και 35%.

Στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδίως στις ΜΜΕ, η ΕΤΕ διαχειρίζεται δύο προγράμματα: πρώτον, τη θυρίδα βοήθειας για την εκκίνηση επιχειρήσεων του ευρωπαϊκού μηχανισμού για τις τεχνολογίες και δεύτερον, την ενέργεια ταμείου έναρξης. Η θυρίδα του ευρωπαϊκού μηχανισμού για τις τεχνολογίες (ΜΕΤ) παρέχει μια συμμετοχή στις επιχειρήσεις που

βρίσκονται σε φάση εκκίνησης. Προβλέπονται μερίδια συμμετοχής του ΕΤΕ μέχρι ύψους 10% - 25% στα ταμεία μικρού μεγέθους, σε ταμεία έναρξης, σε περιφερειακά ταμεία ή σε εκείνα που δραστηριοποιούνται στους τομείς τεχνολογίας, της έρευνας και της ανάπτυξης. Η ενέργεια "κεφάλαιο έναρξης" (Seed Capital Action) υποστηρίζει την πρόσληψη νεαρών στελεχών διαχείρισης με τα ταμεία ταμείου έναρξης στα οποία έχει συμμετοχή το ΕΤΕ.

Εγγυήσεις για τις ΜΜΕ.

Στο πλαίσιο του πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και του επιχειρηματικού πνεύματος ιδίως για τις ΜΜΕ, ο ειδικός μηχανισμός ΕΤΕ υποστηρίζει τις ΜΜΕ χορηγώντας εγγυήσεις ή εγγυήσεις από κοινού με τα συστήματα εγγυήσεων που ισχύουν στα συμμετέχοντα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπονται 4 τομείς παρέμβασης:

- τις εγγυήσεις δανείων για τις επιχειρήσεις κάτω των 100 μισθωτών και οι οποίες παρουσιάζουν ένα δυναμικό ανάπτυξης,
- τις εγγυήσεις για τις μικροπιστώσεις υπέρ των επιχειρήσεων με λιγότερους από 10 μισθωτούς,
- τις εγγυήσεις για τις συμμετοχές σε ίδια ταμεία στις ΜΜΕ,
- τις εγγυήσεις που συνδέονται με τις επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών, οι οποίες γίνονται, κυρίως, από τις μικρές επιχειρήσεις με 50 ή λιγότερους μισθωτούς.

Το ΕΤΕ χορηγεί επίσης εγγυήσεις σε χρηματοδοτικά ιδρύματα που παρέχουν πιστώσεις χαρτοφυλακίου στις ΜΜΕ.

3.4.4 Άλλα κοινοτικά προγράμματα.

Το πρόγραμμα καινοτομία/ΜΜΕ αποτελεί αντικείμενο διαχείρισης από μέρος της Διεύθυνσης "Καινοτομία" της ΓΔ Επιχείρηση. Περιλαμβάνει πολλές συγκεκριμένες πρωτοβουλίες

- I-TEC: Η πρωτοβουλία Επενδύσεων στην καινοτομία και τεχνολογία αποσκοπεί στην ενθάρρυνση των επενδύσεων στις τεχνολογικά καινοτόμες ΜΜΕ σε ένα πρώιμο στάδιο μέσω της υποστήριξης στους επενδυτές κεφαλαίου υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου (τη διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με το ΕΤΕ)
- Gate2Growth Initiative: Ο κύριος στόχος της Gate2Growth Initiative είναι η υποστήριξη καινοτόμων επιχειρηματιών που επιθυμούν να αναπτύξουν δίκτυα και ανταλλαγές εμπειρίας και καλύτερων πρακτικών με τα πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα κτλ.
- FIT Policy Exchange Project: Διάφορες καινοτόμες επιχειρήσεις συχνά στερούνται πόρων. Ο στόχος της πρωτοβουλίας FIT είναι η επανασύσφιξη των δεσμών μεταξύ των καινοτόμων επιχειρήσεων και του χρηματοοικονομικού τομέα.
- Χρηματοδότηση της τεχνολογίας ανάλογα με τις επιδόσεις της (TPF): η TPF υποστηρίζει τα σχέδια των ΜΜΕ στον τεχνολογικό τομέα, ενθαρρύνοντας τις εμπορικές τράπεζες να συμμετάσχουν στη χρηματοδότηση αυτού του τύπου σχεδίων.

Επιπλέον ο προοριζόμενος διαδικτυακός οδηγός για τον τομέα του τουρισμού περιέχει πληροφορίες σχετικές με προγράμματα, ταμεία, πρωτοβουλίες και κοινοτικές δράσεις που βρίσκονται σε στενή σχέση με τον τουριστικό τομέα και δημιουργεί συνδέσμους Internet με τις σελίδες υποδοχής διαφόρων προγραμμάτων. Ο κύριος στόχος του είναι να θέσει στη διάθεση των συντελεστών του τουριστικού τομέα και άλλων ενδιαφερομένων ατόμων μια πλήρη και δομημένη παρουσίαση των ευκαιριών που προσφέρει η Κοινότητα για τη συμβολή στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού.

Υπάρχουν, εξάλλου, άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως οι Business Angels. Πρόκειται για ειδικούς επενδυτές, συχνά επιχειρηματίες, παλαιούς επιχειρηματίες ή διευθυντικά στελέχη που κατέχουν μια τομεακή εμπειρογνωμοσύνη και έχουν κάποιες οικονομικές δυνατότητες. Αυτοί μπορούν να υποστηρίξουν τους δημιουργούς επιχειρήσεων ή νέες ΜΜΕ, ώστε να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του ανεπίσημου τμήματος του κεφαλαίου του υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

3.4.5 Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ.

Οι ΜΜΕ μπορούν επίσης να επωφεληθούν της βοήθειας για χρηματοδοτήσεις, χάρη στα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ. Σε συνάρτηση με την ειδικότητά του, καθένα από τα τέσσερα διαφορετικά ταμεία μπορεί να χρηματοδοτήσει ορισμένους τύπους σχεδίων

Για τις ΜΜΕ, δύο ταμεία είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα:

- Το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) υποστηρίζει κυρίως τις παραγωγικές επενδύσεις, τις υποδομές και την ανάπτυξη των ΜΜΕ,
- Το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζει την προώθηση της απασχόλησης (συστήματα εκπαίδευσης, επαγγελματική κατάρτιση, ενισχύσεις για πρόσληψη).

Η αναλυτική διαχείριση των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία ανήκει στα κράτη μέλη. Για κάθε πρόγραμμα, αυτά ορίζουν μια "αρχή διαχείρισης" (εθνικού, περιφερειακού ή άλλου επιπέδου) η οποία ενημερώνει τους δυνητικούς αποδέκτες, εξασφαλίζει την διαλογή των σχεδίων και παρακολουθεί τη γενική εξαγωγή των ενεργειών.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας λοιπόν όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι η ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα πολύ ισχυρό πλαίσιο με πολιτικές σε οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό επίπεδο που μπορούν τα κράτη μέλη να επωφεληθούν αν τις χρησιμοποιήσουν εποικοδομητικά.

Συγκεκριμένα οι πολιτικές ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις δίνουν τη δυνατότητα σε όλο το φάσμα των επιχειρήσεων μικρών, μεσαίων, μεγάλων να διευρυνθούν, να αναπτυχθούν, να πετύχουν μέσα σε μια ακόμη μεγαλύτερη πλέον κοινότητα 25 χωρών. Επίσης δίνει ευκαιρίες για δημιουργία νέων επιχειρήσεων παρέχοντας ασφάλεια, επιδοτήσεις.

Ουσιαστικά λοιπόν οι επιχειρήσεις αλλά και η οικονομία κάθε χώρας υιοθετώντας τις πολιτικές της ΕΕ έχει τις δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη. Από την άλλη όψη του νομίσματος όμως αν και όλα αυτά ακούγονται και είναι ωραία δεν σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει καθησυχασμός μιας και μια τόσο διευρυμένη αγορά σημαίνει ταυτόχρονα και τεράστιο και σκληρό ανταγωνισμό.

Αν παρατηρήσουμε προσεκτικά την ελληνική οικονομία και ειδικότερα τις ελληνικές επιχειρήσεις θα δούμε ότι από το 1981 που εντάχθηκε η Ελλάδα στην κοινότητα παρουσιάζει άνθιση και ρυθμούς ανάπτυξης σχεδόν ίδιους με αυτούς των Η.Π.Α εκμεταλλευόμενη όσον το δυνατό σωστότερα τους χρηματοδοτικούς πόρους των κοινοτικών πλαισίων στήριξης.

Τώρα βέβαια με την είσοδο επιπλέον 10 χωρών οι οποίες θα τύχουν και ευνοϊκότερης μεταχείρισης ως φτωχότερες θα πρέπει οι ελληνικές επιχειρήσεις να φανούν δυνατές, ώριμες και να έχουν απόλυτη απορροφητικότητα των κονδυλίων που τους αναλογούν ώστε να επιβιώσουν και να αντεπεξέλθουν στις προσδοκίες των καιρών μας μέσα στον ακόμη σκληρότερο ανταγωνισμό, αλλά και η οικονομία της Ελλάδας να παραμείνει στα υψηλά επίπεδα που είναι σήμερα και γιατί όχι και υψηλότερα.

Βιβλιογραφία.

Πηγή για την εγγραφή της εργασίας αποτέλεσε αποκλειστικά η επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο διαδίκτυο.

www.europa.eu.int